P. OVIDII NASONIS

Metamorphoseon Carmina Selecta

Parinktieji iš Ovidijaus Metamorfozių
Eilėraščiai

su žodynu ir paaiškinimais

PARUOŠĖ
M. DURYS

„ŠVYTURIO“ BENDROVĖS LEIDINYS

Kaunas :-: 1930 -:- Vytauto Didžiojo -:- metai

P. OVIDII NASONIS
Metamorphoseon Carmina Selecta

Parinktieji iš Ovidijaus Metamorfozių Eilėraščiai

su žodynu ir paaiškinimais

PARUOŠĖ

M. DURYS

Kaunas :-: 1930 -:- Vytauto Didžiojo -:- metai

„Spindulio“ B-vės spaustuvė Kaune

TURINYS.

PRAKALBA.

Iš Ovidijaus *Metamorfozių* mūsų gimnazijoms nustatyta yra perskaityti per metus bent *(minimum)* 300 eilučių. Prisitaikindamas prie šito reikalavimo sudėjau į šį vadovėlį kaikuriuos to kūrinio eilėraščius tokiu būdu, kad medžiagos skaityti užtektų trejiems metams. Pažymėtieji (rodyklėje) trys skyriai kiekvienas patiekia po 300 (ir kartais daugiau) eilučių, sudarydami savimi tris skaitymo atmainas. Į pirmąjį skyrių — vienų metų atmainai — įeina šie eilėraščiai: *Creatio mundi, Aetates, Gigantes, Diluvium, Deucalion et Pyrrha.* Į antrąjį, — antriems metams (taipgi 300 su viršum eilučių), įeina: *Phaëthon* ir *Niobe;* į trečiąjį skyrių, — tretiems metams: *Daedalus, Iacarus et Perdix, Midas* ir Ovidijaus autobiografija *(Ovidius de vita sua)* iš knygų *Tristium,* — ši pastaroji vieta pridėta yra tam, kad skaitytojas susipažintų su Ovidijaus gyvenimu iš jo paties žodžių, o taipgi ir su *elegišku distichonu.*

Antrąją vadovėlio dalį sudaro *žodžiai* ir *paaiškinimai;* jai ir atskira „rodyklė" yra pažymėta. Paaiškinimai yra patys reikalingiausi, atsižvelgus taipgi ir į mūsų mokinį; nuo platesnių žinių iš mitologijos susilaikiau, turėdamas omenėje puikų prof. M. Račkausko veikalą *„Romėnų senybės"* ir V. Kuliešio „P. *Ovidijus Nazonas* — parinktųjų eilėraščių vertimas ir lotynų graikų *mitologija".*

Nors šis vadovėlis del laiko stokos nėra tobuliau paruoštas, tačiau, rodosi, ir jis turėtų suteikti patogumų tiek mokiniui tiek mokytojui: medžiagos suskirstymas (trys skaitymo atmainos!) prisilaikant Švietimo M-rijos programos, o ypač sužymėtieji kiekvienam eilėraščiui skyrium ž o d ž i a i, ko iki šiol neturėjome (vargome juos diktuodmai ir užsirašinėdami per pamokas), rodo savimi atnešamą palengvinimą.

M. D.

K a u n a s, 1930, birželio 28 d.

ĮVADAS.

Ovidijaus eilėraščių skaitymas.

Metamorfozės yra parašytos daktiliškuoju hekzametru (arba tiesiog — *hekzametru).* Visi kiti Ovidijaus kūriniai yra parašyti elegišku distichonu. Del lotynų eilėdaros (metrikos) ir hekzametro žiūr. *M. Durys* — Lotynų kalbos sintaksė, 1930 §§ 176 — 186.
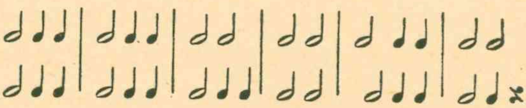
Žinant teoretiškai *hekzametro* taisykles, nebe naudos bus įsidėmėti į jo struktūrą (į pėdas) šitame pavyzdyje:

Aurea | prima sa|ta (e)st ae|tas, | quae | vindice | nullo
Sponte su|a, | sine | lege fi|dem | rec|tumque co|lebat.
Poena me|tusque abe|rant, | nec | verba mi|nancia | fixo
Aere le|geban|tur, | nec | supplex | turba ti|mebat
Iudicis | ora su|i, | sed e|rant sine | vindice | tuti.
Nondum | caesa su|is, | pere|grinum ut | viseret | orbem,
Montibus | in liqui|das | pi|nus de|scenderat | undas,
Nullaque | morta|les | prae|ter sua | litora | norant.
Nondum | praecipi|tes | cin|gebant | oppida | fossae:
Non tuba | direc|ti, | non | aeris | cornua | flexi,
Non gale|ae, non | ensis e|rant: | sine | militis | usu
Mollia secu|rae | pera|gebant | otia | gentes.
Ipsa quo|que immu|nis | ras|troque in|tacta nec | ullis
Saucia | vomeri|bus | per | se dabat | omnia | tellus;
Conten|tique ci|bis | nul|lo co|gente cre|atis
Arbute|os fe|tus | mon|tanaque | fraga le|gebant
Cornaque et | in du|ris | hae|rentia | mora | rubetis
Et quae | decide|rant | patu|la Iovis | arbore, | glandes.
Ver erat | aeter|num, | placi|dique te|pentibus | auris
Mulce|bant zephy|ri | na|tos sine | semine | flores.

Mox eti|am fru|ges | tel|lus ina|rata fe|rebat,
Nec reno|vatus a|ger | gravi|dis ca|nebat a|ristis:
Flumina | iam lac|tis, | iam | flumina | nectaris | ibant,
Flavaque | de viri|di | stil|labant | ilice | mella.

Metrinė šitų eilučių struktūra parodo mums, kad kiekviena eilutė yra suskirstyta į šešias dalis, *pėdas;* o tos pėdos yra sudėtos arba iš dviejų ilgųjų skiemenų *(spondėjų)* arba iš vieno ilgojo ir dviejų trumpųjų *(daktilių).* Paskutinioji pėda kiekvienoje eilutėje skiriasi nuo visų kitų pėdų tuo, kad ji gali būti arba *spondėjas* arba *trochėjas,* sudėtas iš ilgo ir trumpo skiemens. Pirmosios dvi eilutės iš mūsų duotojo pavyzdžio žemiau yra nuvaizduotos ir metriškai ir muzikališkai:

∠ ‿ ‿ | ∠ ‿ ‿ | ∠ — | ∠ — | ∠ ‿ ‿ | ∠ —
∠ ‿ ‿ | ∠ ‿ ‿ | ∠ ‿ ‿ | ∠ — | ∠ ‿ ‿ | ∠ ‿

Lotynų eilių ritmas, kaip matyti, pareina nuo skiemenų kiekio *(quantitas syllabrum),* kurs jį sudaro. Tad skirti pėdomis eilutes nesugebėsime, nemokėdami skirti lotynų balsių (skiemenų) kiekio. Apie balsių ir skiemenų kiekį kalbama paprastai gramatikos pradžioj, — žiūr. M. Durys — *Lotynų kalbos gramatika, fonetika ir morfologija* 1929 m., §§ 5—8.

Žemiau dedame eilėraščio dalį, kuriame yra pažymėta ilgieji balsiai, elizija, svarbiausios cezūros ir pėdos; kiekvienos pėdos skaičius yra nurodytas apačioje balsio, ant kurio krinta *ictus* (kirtis), — pravartu jį po kelis kartus perskaityti:

Aurea prīma | sat^{a} est aetās, | quae vindice nūllō,
1 2 3 4 5 6
sponte suā, | sine lēge fidem | rēctumque colēbat.
1 2 3 4 5 6
Poena metusq^{ue} aberant; | nec verba minantia fīxō
1 2 3 4 5 6
aere legēbantur, | nec supplex turba timēbat
1 2 3 4 5 6

iūdicis ōra suī, | sed erant sine vindice tūtī.
1 2 3 4 5 6
Nōndum caesa suīs, | peregrīn^{um} ut vīserėt orbem,
1 2 3 4 5 6
montibus in liquidās | pīnus dēscenderat undās;
1 2 3 4 5 6
nūllaque mortālēs | praeter sua lītora nōrant.
1 2 3 4 5 6
Nōndum praecipitēs | cingēbant oppida fossae;
1 2 3 4 5 6
nōn tuba dērēctī, | nōn aeris cornua flexī,
1 2 3 4 5 6
nōn galeae, nōn ēnsis erat; | sine mīlitis ūsū
1 2 3 4 5 6
mollia sēcūrae | peragēbant ōtia gentēs.
1 2 3 4 5 6
Ipsa quoq^{ue} immūnis | rāstrōq^{ue} intācta nec ūllīs
1 2 3 4 5 6
saucia vōmeribus | per sē dabat omnia tellūs;
1 2 3 4 5 6
contentīque cibīs | nūllō cōgente creātīs
1 2 3 4 5 6
arbuteōs fētūs | montānaquė frāga legēbant
1 2 3 4 5 6
cornaq^{ue} et in dūrīs | haerentia mōra rubētīs,
1 2 3 4 5 6
et quae dēciderant | patulā Iovis arbore glandes.
1 2 3 4 5 6
Vēr erat aeternum, | placidīque tepentibus aurīs
1 2 3 4 5 6
mulcēbant zephyrī | nātōs sine sēmine flōrēs.
1 2 3 4 5 6
Mox etiam frūgēs | tellūs inarāta ferēbat,
1 2 3 4 5 6
nec renovātus ager | gravidīs cānēbat aristīs;
1 2 3 4 5 6
flūmina iam lactis, | iam flūmina nectaris ībant,
1 2 3 4 5 6
flāvaque dē viridī | stīllābant īlice mella.
1 2 3 4 5 6
Postquam Sāturnō | tenebrōs^{a} in Tartara missō
1 2 3 4 5 6
sub Iove mundus erat, | subiit argentea prōlēs,
1 2 3 4 6 6
aurō dēterior, | fulvō pretiōsior aere.
1 2 3 4 5 6
Iuppiter antīquī | contrāxit tempora vēris,
1 2 3 4 5 6
perq^{ue} hiemēs aestūsq^{ue} | ėt inaequāles autumnōs
1 2 3 4 5 6
et brevė vēr spatiīs | exēgit quattuor annum.
1 2 3 4 2 6
Tum prīmum siccīs | āēr fervōribus ūstus
1 2 3 4 5 6

canduit, et ventīs | glaciēs astricta pependit.
1 2 3 4 5 6

Tum prīmum subiēre domūs. | Domus antra fuērunt
1 2 3 4 5 6

et dēnsī fruticēs | et vinctae cortice virgae.
1 2 3 4 5 6

Sēmina tum prīmum | longīs Cereālia sulcīs
1 2 3 4 5 6

obruta sunt, | pressīque iugō | gemuēre iuvencī.
1 2 3 4 5 6

Tertia post illam | successit aēnea prōlēs,
1 2 3 4 5 6

saevior ingeniīs | et ad horrida prōmptior arma,
1 2 3 4 5 6

nōn scelarāta tamen. | Dē dūr^{o} est ūltima ferrō.
1 2 3 4 5 6

Prōtinus inrūpit | vēnae pēiōris in aevum
1 2 3 4 5 6

omne nefās; | fūgēre pudor | vērumque fidēsque,
1 2 3 4 5 6

in quōrum subiēre locum | fraudēsque dolīque
1 2 3 4 5 6

īnsidiaeq^{ue} et vis | et amor scelerātus habendī.
1 2 3 4 5 6

Vēla dabant ventīs | (nec adhūc bene nōverat illōs
1 2 3 4 5 6

nāvita), | quaeque diū steterant | in montibus altīs,
1 2 3 4 5 6

fluctibus īgnōtīs | īnsultāvēre carīnae.
1 2 3 4 5 6

Commūnemque prius | ceu lūmina sōlis et aurās
1 2 3 4 5 6

cautus humum longō | sīgnāvit līmite mēnsor.
1 2 3 4 5 6

Nec tantum segetēs | alimentaque dēbita dīves
1 2 3 4 5 6

pōscēbātur humus, sed it^{um} est in vīscera terrae;
1 2 3 4 5 6

quāsque recondiderat | Stygiīsq^{ue} admōverat umbrīs
1 2 3 4 5 6

effodiuntur opēs, irrītāmenta malōrum.
1 2 3 4 5 6

Iamque nocēns ferrum | ferrōque nocentius aurum
1 2 3 4 5 6

prōdierat; | prōdit bellum, | quod pūgnat utroque,
1 2 3 4 5 6

sanguineāque manū | crepitantia concutit arma.
1 2 3 4 5 6

Vīvitur ex raptō. | Nōn hospes ab hospite tūtus,
1 2 3 4 5 6

nōn socer ā generō; | frātrum quoque grātia rār^{a} est.
1 2 3 4 5 6

Imminet exitiō | vir coniugis, | illa marītī;
1 2 3 4 5 6

lūrida terribilēs | miscent aconīta novercae;
1 2 3 4 5 6
fīlius ante diem | patriōs inquīrit in annōs.
1 2 3 4 5 6
Vīcta iacet pietās, | et Virgō caede madentes,
1 2 3 4 5 6
ūltima caelestum, | terrās Astraea relīquit.
1 2 3 4 5 6

O, štai, su tais pačiais pažymėjimais pavyzdys *elegiškam distichonui* skanduoti pratintis:

Forsitan et quaerās | cūr sit locus ille Lupercal,
1 2 3 4 5 6
quaeve diem | tālī | nōmine causa notet.
1 2 3 4 5 6
Silvia Vestālis | caelestia sēmina partū
1 2 3 4 5 6
ēdiderat, patruō | rēgna tenente suō.
1 2 3 4 5 5
Is iubet auferrī | parvōs | et in amne necāri.
1 2 3 4 5 6
Quid facis? | Ex istīs | Rōmulus alter erit!
1 2 3 4 5 6
Iūssa recūsantēs | peragunt lacrimōsa ministrī,
1 2 3 4 5 6
flent tamen, et geminōs | in loca iūssa ferunt.
1 2 3 4 5 6
Albula, quem Tiberim | mersus Tiberīnus in undīs
1 2 3 4 5 6
reddidit, hībernīs | forte tumēbat aquīs.
1 2 3 4 5 6
Hīc, ubi nunc | fora sunt, | lintris errāre vidērēs,
1 2 3 4 5 6
quāque iacent vallēs, | Māxime Circe, tuae.
1 2 3 4 6 6
Hūc ubi vēnērunt, | neque enim prōcēdere possunt
1 2 3 4 5 6
longius, ex illīs | ūnus et alter ait:
1 2 3 4 5 6
„At quam sunt similēs! | At quam fōrmōsus uterque!
1 2 3 4 5 6
Plūs tamen ex illīs | iste vigōris habet.
1 2 3 4 5 6
Sī genus arguitur voltū, | nisi fallit imāgō,
1 2 3 4 5 6
nēscio quem vōbīs | suspicer esse deum".
1 2 3 4 5 6
„At sī quis vestrae | deus esset | orīginis auctor,
1 2 3 4 5 6
in tam praecipitī | tempore ferret opem".
1 2 3 4 5 6
Ferret opem certē, | sī nōn ope māter egēret,
1 2 3 4 5 6

quae fact^{a} est ūnō | māter et orba diē.
1 2 3 4 5 6
Nāta simul, | moritūra simul, | simul īte sub undās
1 2 3 4 5 6
corpora!“ Dēsierat, | dēposuitque sinū.
1 2 3 4 5 6
Vāgierunt | ambō pariter. | Sēnsisse putārēs
1 2 3 4 5 6
Hī redeunt ūdīs | in sua tēcta genīs.
1 2 3 4 5 6
Sustinet impositōs | summā cavus alveus undā.
1 2 3 4 5 6
Heu quantum fātī | parva tabella tulit!
1 2 3 4 5 6
Alveus in līmō | silvīs appulsus opācīs
1 2 3 4 5 6
paulātim fluviō | dēficiente sedet.
1 2 3 4 5 6
Arbor erat. | Remanent vestīgia, quaeque vocātur
1 2 3 4 5 6
Rūmina nunc fīcus, | Rōmula ficus erat.
1 2 3 4 5 6
Vēnit ad expositōs | (mīrum!) | lupa fēta gemellōs.
1 2 3 4 5 6
Quis crēdat puerīs | nōn nocuisse feram?
1 2 3 4 5 6
Nōn nocuisse par^{um} est; prōdest quoque. Quōs lupa nūtrit,
1 2 3 4 5 6
perdere cōgnātae | sustinuēre manūs!
1 2 3 4 5 6
Cōnstitit et caudā | tenerīs blandītur alumnīs,
1 2 3 4 5 6
et fingit linguā | corpora bīna suā.
1 2 3 4 5 6
Mārte satōs scīrēs. | Timor abfuit, ūbera dūcunt,
1 2 3 4 5 6
nec sibi prōmissī | lactis aluntur ope.
1 2 3 4 5 6
Illa locō | nōmen fēcit | locus ipse Lupercīs.
1 2 3 4 5 6
Māgna datī nūtrīx | praemia lactis habet.
1 2 3 4 5 6

I DALIS

TEKSTAS

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER PRIMUS.

Creatio mundi.

In nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
Adspirate meis, primaque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare et terras et, quod tegit omnia, coelum
Unus erat toto naturae vultus in orbe,
Quem dixere chaos; rudis indigestaque moles,
Nec bene iunctarum discordia semina rerum.
Nullus adhuc mundo praebebat lumina Titan,
Nec nova crescendo reparabat cornua Phoebe,
Nec circumfuso pendebat in aëre tellus
Ponderibus librata suis, nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite;
Quaque fuit telus, illic et pontus et aër.
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër: nulli sua forma manebat;
Obstabatque aliis aliud, quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.
Hanc Deus et melior litem Natura diremit:
Nam coelo terras et terris abscidit undas,
Et liquidum spisso secrevit ab aëre coelum.
Quae postquam evolvit caecoque exemit acervo,
Dissociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis et sine pondere coeli
Emicuit, summaque locum sibi legit in arce;
Proximus est aër illi levitate locoque:

Densior his tellus, elementaque grandia traxit,
Et pressa est gravitate sua; circumfluus humor
Ultima possedit, solidumque coërcuit orbem.
   Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille deorum
Congeriem secuit, sectamque in membra redegit:
Principio terram, ne non aequalis ab omni
Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffundi, rabidisque tumescere ventis
Iussit, et ambitae circumdare litora terrae.
Addidit et fontes, immensaque stagna, lacusque;
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
Quae, diversa locis, partim sorbentur ab ipsa,
In mare perveniunt partim, campoque recepta
Liberioris aquae, pro ripis litora pulsant.
Iussit et extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.
Utque duae dextra coelum, totidemque sinistra
Parte secant zonae, quinta est ardentior illis:
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidemque plagae tellure premuntur.
Quarum quae media est, non est habitabilis aestu:
Nix tegit alta duas: totidem inter utramque locavit,
Temperiemque dedit, mixta cum frigore flamma.
Imminet his aër, qui, quanto est pondere terrae
Pondus aquae levius, tanto est onerosior igni.
Illic et nebulas, illic consistere nubes
Iussit, et humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoque non passim mundi fabricator habendum
Aëra permisit: vix nunc obsistitur illis,
Cum sua quisque regant diverso flamina tractu,
Quin lanient mundum: tanta est discordia fratrum.
Eurus ad Auroram, Nabataeaque regna recessit,
Persidaque, et radiis iuga subdita matutinis;
Vesper, et occiduo quae litora sole tepescunt
Proxima sunt Zephyro; Scythiam Septemque trionem
Horrifer invasit Boreas: contraria telus
Nubibus adsiduis, pluviopue madescit ab Austro.
72 Neu regio foret ulla suis animantibus orba,
Astra tenent coeleste solum formaeque deorum,

Cesserunt nitidis habitandae piscibus undae,
Terra feras cepit, volucres agitabilis aër.
Sanctius his animal, mentisque capacius altae
Deerat adhuc, et quod dominari in cetera posset.
Natus homo est: sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Aethere, cognati retinebat semina coeli.
Quam status Iäpeto, mixtam fluvialibus undis,
Iussit, et erectos ad sidera tollere vultus.
Finxit in effigiem miderantum cuncta deorum.
Pronaque cum spectent animalia cetera terram,
Os homini sublime dedit, coelumque tueri
Sic, modo quae fuerat rudis et sine imagine, tellus
Induit ignotas hominum conversa figuras.

Aetates.

A u r e a prima sata est aetas, quae, vindice nullo,
Sponte suâ, sine lege fidem rectumque colebat.
Poena metusque aberant, nec verba minancia fixo
Aere legebantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui: sed erant sine iudice tuti.
Nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
Montibus, in liquidas pinus descenderat undas:
Nullaque mortales, praeter sua, litora norant.
Nondum praecipites cingebat oppida fossae;
Non tuba directi, non aeris cornua flexi,
Non galeae, non ensis erant: sine militis usu
Mollia securae peragebant otia gentes.
Ipsa quoque immunis, rastroque intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus;
Contentique cibis, nullo cogente, creatis,
Arbuteos fetus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, et in duris haerentia mora rubetis,
Et quae deciderant patula Iovis arbore glandes.
Ver erat aeternum, placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos sine semine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat,
Nec renovatus ager gravidis canebat aristis.

Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
Flavaque de viridi stillabant mella.
    Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Iove mundus erat, subiit *argentea* proles,
Auro deterior, fulvo pretiosior aere.
Iuppiter antiqui contraxit tempora veris,
Perque hiemes, aestusque, et inaequales autumnos,
Et breve ver, spatiis exegit quatuor annum.
Tum primum siccis aër fervoribus ustus
Canduit, et ventis glacies adstricta pependit.
Tum primum subiere domos: domus antra fuerunt,
Et densi frutices, et vinctae cortige virgae.
Semina tum primum longis Cerealia sulcis
Obruta sunt, pressique iugo gemuere iuvenci.
    Tertia post illas successit *aënea* proles,
Saevior ingeniis, et ad horrida promtior arma,
Non scelerata tamen. De duro est ultima *ferro*.
Protinus irrupit venae peioris in aevum
Omne nefas: fugêre pudor, verumque, fidesque:
In quorum subiere locum fraudesque, dolique,
Insidiaeque, et vis, et amor sceleratus habendi.
Vela dabant ventis, nec adhuc bene noverat illos
Navita: quaeque diu steterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis insultavere carinae.
Communemque prius, ceu lumina solis et auras,
Cautus humum longo signavit limite mensor.
Nec tantum segetes alimentaque debita dives
Poscebatur humus, sed itum est in viscera terrae;
Quasque recondiderat, Stygiisque admoverat umbris,
Effodiuntur opes, inritamenta malorum.
Iamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum
Prodierat; prodit bellum, quod pugnat utroque,
Sanguineâque manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto: non hospes ab hospite tutus,
Non socer a genero; fratrum quoque gratia rara est.
Imminet exitio vir coniugis, illa mariti;
Lurida terribiles miscent aconita novercae;
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa iacet Pietas, et virgo caede madentes,
Ultima coelestum, terras Astraea reliquit.

Gigantes.

Neve foret terris securior arduus aether,
Adfectasse ferunt regnum coeleste Gigantas,
Altaque congestos struxisse ad sidera montes.
Tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
Fulmine, et excussit subiecto Pelion Ossae.
Obruta mole suâ cum corpora dira iacerent,
Perfusam multo natorum sanguine Terram
Incaluisse ferunt, calidumque animasse cruorem,
Et, ne nulla suae stirpis monumenta manerent,
In faciem vertisse hominum. Sed et illa propago
Contemptrix superum, saevaeque avidissima caedis,
Et violenta fuit: scires e sanguine natos.

Diluvium.

Iamque erat in totas sparsurus fulmina terras;
Sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus aether
Conciperet flammas, longusque ardesceret axis.
Esse quoque in fatis reminiscitur, adfore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia coeli
Ardeat, et mundi moles operosa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
Poena placet diversa, genus mortale sub undis
Perdere, et ex omni nimbos dimittere coelo.
Protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quaecunque fugant inductas flamina nubes,
Emittitque Notum. Madidis Notus evolat alis,
Terribilem piceâ tectus caligine vultum;
Barba gravis nimbis, canis fluit unda capilis,
Fronte sedent nebulae, rorant pennaeque sinusque.
Utque manu latâ pendentia nubila pressit,
Fit fragor: hinc densi funduntur ab aethere nimbi.
Nuntia Iunonis, varios induta colores,
Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus adfert.
Sternuntur segetes, et deplorata coloni
Vota iacent, longique labor perit irritus anni.
Nec coelo contenta suo Iovis ira; sed illum
Caeruleus frater iuvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes. Qui postquam tecta tyranni
Intravere sui, Non est hortamine longo

Nunc, ait, utendum; vires efundite vestras:
Sic opus est; aperite domos, ac mole remotâ,
Fluminibus vestris totas immittite habenas.
Iusserat. Hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrenato volvuntur in aequora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit; at illa
Intremuit, motuque sinus patefecit aquarum.
Exspatiata ruunt per apertos flumina campos,
Cumque satis arbusta simul, pecudesque virosque,
Tectaque, cumque suis rapiunt penetralia sacris.
Si quo domus mansit, potuitque resistere tanto
Indeiecta malo, culmen tamen altior huius
Unda tegit, pressaeque labant sub gurgite turres.
Iamque mare et tellus nullum discrimen habebant:
Omnia pontus erant; deerant quoque litora ponto.
Occupat hic collem, cymbâ sedet alter adunca,
Et ducit remos illic, ubi nuper ararat;
Ille supra segetes, aut mersae culmina villae
Navigat: hic summâ piscem deprendit in ulmo.
Figitur in viridi, si fors tulit, ancora prato,
Aut subiecta terunt curvae vineta carinae.
Et, modo quâ graciles gramen carpsere capellae,
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocae.
Mirantur sub aquâ lucos, urbesque, domosque
Nereides: silvasque tenent delphines, et altis
Incursant ramis, agitataque robora pulsant.
Nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones,
Unda vehit tigres: nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato prosunt velocia cervo.
Quaesitisque diu terris, ubi sidere detur,
In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
Pulsabantque novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars undâ rapitur; quibus unda pepercit,
Illos longa domant inopi ieiunia victu.

Deucalion et Pyrrha.

Separat Aonios Oetaeis Phocis ab arvis,
Terra ferax, dum terra fuit, sed tempore in illo
Pars maris, et latus subitarum campus aquarum.

Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus,
Nomine Parnasus, superatque cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion (nam cetera texerat aequor)
Cum consorte tori parvâ rate vectus adhaesit,
Corycidas Nymphas et numina montis adorant,
Fatidicamque Themin, quae nunc oracla tenebat.
Non illo melior quisquam, nec amantior aequi
Vir fuit, aut illâ metuentior ulla deorum.
Iuppiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
Et superesse videt de tot modo milibus unum,
Et superesse videt de tot modo milibus unam,
Innocuos ambos, cultores numinis ambos,
Nubila disiecit; nimbisque Aquilone remotis,
Et coelo terras ostendit, et aethera terris.
Nec maris ira manet; positoque tricuspide telo
Mulcet aquas rector pelagi, supraque profundum
Exstantem, atque humeros innato murice tectum
Caeruleum Tritona vocat, conchaeque sonaci
Inspirare iubet, fluctusque et flumina signo
Iam revocare dato. Cava buccina sumitur illi
Tortilis, in latum quae turbine crescit ab imo,
Buccina, quae medio concepit ut aëra ponto,
Litora voce replet sub utroque iacentia Phoebo.
Tum quoque, ut ora dei madidâ rorantia barba
Contigit, et cecinit iussos inflata receptus,
Omnibus audita est telluris et aequoris undis:
Et quibus est undis audita, coërcuit omnes.
Iam mare litus habet: plenos capit alveus amnes;
Flumina subsidunt: colles exire videntur;
Surgit humus: crescunt loca decrescentibus undis.
Postque diem longam nudata cacumina silvae
Ostendunt, limumque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat. Quem postquam vidit inanem,
Et desolatas agere alta silentia terras,
Deucalion lacrimis ita Pyrrham adfatur obortis:
O soror, o coniux, o femina sola superstes,
Quam commune mihi genus, et patruelis origo,
Deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt:
Terrarum, quascunque vident occasus et ortus,
Nos duo turba sumus; possedit cetera pontus.

Nunc quoque adhuc vitae non est fiducia nostrae
Certa satis: terrent etiamnum nubila mentem.
Quid tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
Nunc animi, miseranda, foret? quo sola timorem
Ferre modo posses? quo consolante doleres?
Namque ego, crede mihi, si te modo pontus haberet,
Te sequerer, coniux, et me quoque pontus haberet.
O utinam possem populos reparare paternis
Artibus, atque animas formatae infundere terrae!
Nunc genus in nobis restat mortale duobus,
(Sic visum superis) hominumque exempla manemus.
Dixerat, et flebant. Placuit coeleste precari
Numen, et auxilium per sacras quaerere sortes.
Nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas undas,
Ut nondum liquidas, sic iam vada nota secantes.
Inde ubi libatos irroravere liquores
Vestibus et capiti, flectunt vestigia sanctae
Ad delubra deae, quorum fastigia turpi
Squalebant musco, stabantque sine ignibus arae.
Ut templi tetigere gradus, procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oscula saxo,
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina iustis
Victa remollescunt, si flectitur ira deorum,
Dic, Themi, quâ generis damnum reparabile nostri
Arte sit, et mersis fer opem, mitissima, rebus.
Mota dea est, sortemque dedit: Discedite templo,
Et velate caput, cinctasque resolvite vestes,
Ossaque post tergum magnae iactate parentis.
Obstupuere diu: rumpitque silentia voce
Pyrrha prior, iussisque deae parere recusat;
Detque sibi veniam, pavido rogat ore, pavetque
Laedere iactatis maternas ossibus umbras.
Interea repetunt caecis obscura latebris
Verba datae sortis secum, inter seque volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet, et, Aut fallax, ait, est sollertia nobis,
Aut pia sunt, nullumque nefas oracula suadent.
Magna parens terra est; lapides in corpore terrae
Ossa reor dici: iacere hos post terga iubemur.
Coniugis augurio quamquam Titania mota est,

Spes tamen in dubio est: adeo coelestibus ambo
Diffidunt monitis. Sed quid tentare nocebit?
Discedunt, velantque caput, tunicasque recingunt,
Et iussos lapides sua post vestigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
Ponere duritiem coepere suumque rigorem,
Mollirique morâ, mollitaque ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit, ut quaedam, sic non manifesta, videri
Forma potest hominis, sed uti de marmore coepto,
Non exacta satis, rudibusque simillima signis.
Quae tamen ex illis aliquo pars humida succo
Et terrena fuit, versa est in corporis usum;
Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa;
Quae modo vena fuit, sub eodem nomine mansit.
Inque brevi spatio, superorum numine, saxa
Missa viri manibus faciem traxere virilem,
Et de femineo reparata est femina iactu.
Inde genus durum sumus, experiensque laborum;
Et documenta damus, quâ simus origine nati.

LIBER SECUNDUS.

Phaëthon.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammasque imitante pyropo:
Cuius ebur nitidum fastigia summa tenebat,
Argenti bifores radiabant lumine valvae.
Materiem superabat opus: nam Mulciber illic
Aequora caelarat medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, coelumque, quod imminet orbi.
Caeruleos habet unda deos, Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, balaenarumque prementem
Aegaeona suis immania terga lacertis,
Doridaque et natas: quarum pars nare videntur,
Pars in mole sedens virides siccare capillos,
Pisce vehi quaedam; facies non omnibus una,
Nec diversa tamen: qualem decet esse sororum.
Terra viros urbesque gerit, silvasque ferasque,

Fluminaque et Nymphas, et cetera numina ruris.
Haec super imposita est coeli fulgentis imago,
Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
Quo simul acclivo Clymeneïa limite proles
Venit, et intravit dubitati tecta parentis,
Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus,
Consistitque procul: neque enim propiora ferebat
Lumina. Purpureâ velatus veste sedebat
In solio Phoebus, claris lucente zmaragdis.
A dextrâ laevaque Dies, et Mensis, et Annus,
Saeculaque, et positae spatiis aequalibus Horae;
Verque novum stabat, cinctum florente coronâ;
Stabat nuda Aestas, et spicea serta gerebat:
Stabat et Autumnus, calcatis sordidus uvis,
Et glacialis Hiems, canos hirsuta capillos.
Inde loco medius, rerum novitate paventem
Sol oculis iuvenum, quibus adspicit omnia, vidit,
Quaeque viae tibi causa? quid hac, ait, arce petisti,
Progenies, Phaëthon, haud inficianda parenti?
Ille refert: O lux immensi publica mundi,
Phoebe pater, si das huius mihi nominis usum,
Nec falsâ Clymene culpam sub imagine celat,
Pignora da, genitor, per quae tua vera propago
Credar, et hunc animis errorem detrahe nostris.
Dixerat. At genitor circum caput omne micantes
Deposuit radios, propiusque accedere iussit,
Amplexuque dato, Nec tu meus esse negari
Dignus es, et Clymene veros, ait, edidit ortus.
Quoque minus dubites, quodvis pete munus, ut illud,
Me tribuente, feras; promissis testis adesto
Dîs iuranda palus, oculis incognita nostris.
Vix bene desierat, currus rogat ille paternos,
Inque diem alipedum ius et moderamen equorum.
Poenituit iurasse patrem; qui terque quaterque
Concutiens illustre caput, Temeraria, dixit,
Vox mea facta tuâ est. Utinam promissa liceret
Non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
Dissuadere licet. Non est tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaëthon, et quae nec viribus istis
Munera conveniant, nec tam puerilibus annis.

Sors tua mortalis: non est mortale, quod optas.
Plus etiam, quam quod superis contingere fas sit,
Nescius adfectas. Placeat sibi quisque licebit;
Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
Me valet excepto. Vasti quoque rector Olympi,
Qui fera terribili iaculatur fulmina dextrâ,
Non agat hos currus: et quid Iove maius habemus?
Ardua prima via est, et quâ vix mane recentes
Enitantur equi: medio est altissima coelo;
Unde mare et terras ipsi mihi saepe videre
Fit timor, et pavidâ trepidat formidine pectus.
Ultima prona via est, et eget moderamine certo.
Tunc etiam, quae me subiectis excipit undis,
Ne ferar in praeceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde, quod adsiduâ rapitur vertigine coelum,
Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in adversum; nec me, qui cetera, vincit
Impetus; et rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus. Quid ages? poterisne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
Forsitan et lucos illic, urbesque, domosque
Concipias animo, delubraque ditia donis
Esse: per insidias iter est, formasque ferarum.
Utque viam teneas, nulloque errore traharis,
Per tamen adversi gradieris cornua Tauri,
Haemoniosque arcus, violentique ora Leonis,
Saevaque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.
Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant,
In promptu regere est: vix me patiuntur, et acres
Incaluere animi, cervixque repugnat habenis.
At tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
Nate, cave; dum resque sinit, tua corrige vota.
Scilicet, ut nostro genitum te sanguine credas,
Pignora certa petis: do pignora certa timendo,
Et patrio pater esse metu probor. Adspice vultus
Ecce meos; utinamque oculos in pectora posses
Inserere, et patrias intus deprendere curas!
Denique, quidquid habet dives, circumspice, mundus;

Eque tot ac tantis coeli, terraeque, marisque
Posce bonis aliquid: nullam patiere repulsam.
Deprecor hoc unum, quod vero nomine poena,
Non honor est: poenam, Phaëthon, pro munere poscis.
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
Ne dubita; dabitur (Stygias iuravimus undas),
Quodcunque optaris: sed tu sapientius opta.
Finierat monitus. Dictis tamen ille repugnat,
Propositumque tenet, flagratque cupidine currûs.
Ergo, quâ licuit, genitor cunctatus, ad altos
Deducit iuvenem, Vulcania munera, currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summae
Curvatura rotae, radiorum argenteus ordo.
Per iuga chrysolithi, positaeque ex ordine gemmae,
Clara repercusso reddebant lumina Phoebo.
Dumque ea magnanimus Phaëthon miratur, opusque
Perspicit, ecce vigil rutilo patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, et plena rosarum
Atria. Diffugiunt stellae; quarum agmina cogit
Lucifer, et coeli statione novissimus exit.
At pater, ut terras mundumque rubescere vidit,
Cornuaque extremae velut evanescere Lunae,
Iungere equos Titan velocibus imperat Horis.
Iussa deae celeres peragunt; ignemque vomentes,
Ambrosiae succo saturos, praesepibus altis
Quadrupedes ducunt, adduntque sonantia frena.
Tum pater ora sui sacro medicamine nati
Contigit, et rapidae fecit patientia flammae;
Imposuitque comae radios, praesagaque luctûs
Pectore sollicito repetens suspiria, dixit:
Si potes his saltem monitis parere paternis,
Parce, puer, stimulis, et fortius utere loris:
Sponte suâ properant; labor est inhibere volentes.
Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
Sectus in obliquum est lato curvamine limes,
Zonarumque trium contentus fine polumque
Effugit australem, iunctamque aquilonibus Arcton:
Hac sit iter: manifesta rotae vestigia cernes.
Utque ferant aequos et coelum et terra calores,
Nec preme, nec summum molire per aethera currum.

Altius egressus, coelestia tecta cremabis;
Inferius, terras: medio tutissimus ibis.
Occupat ille levem iuvenili corpore currum,
Statque super, manibusque datas contingere habenas
Gaúdet, et invito grates agit inde parenti.
Interea volucres Pyrois, Eous, et Aethon,
Solis equi, quartusque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibusque repagula pulsant.
Quae postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
Reppulit, et fata est immensi copia mundi,
Corripuere viam, pedibusque per aëra motis
Obstantes findunt nebulas, pennisqe levati
Praetereunt ortos îsdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
Solis equi, solitâque iugum gravitate carebat.
Utque labant curvae iusto sine pondere naves,
Perque mare, instabiles nimiâ levitate, feruntur,
Sic onere adsueto vacuos dat in aëra saltus,
Succutiturque alte, similisque est currus inani.
Quod simulac sensere, ruunt, tritumque relinquunt
Quadriiugi spatium, nec, quo prius, ordine currunt.
Ipse pavet, nec quâ commissas flectat habenas,
Nec scit, quâ sit iter: nec, si sciat, imperet illis.
Tum primum radiis gelidi caluere Triones,
Et vetito frustra tentarunt aequore tingui;
Quaeque polo posita est glaciali proxima serpens,
Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli,
Incaluit, sumpsitque novas fervoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugisse, Boöte,
Quamvis tardus eras, et te tua plaustra tenebant.
Ut vero summo despexit ab aethere terras
Infelix Phaëthon, penitus penitusque iacentes,
Palluit, et subito genua intremuere timore,
Suntque oculis tenebrae per tantum lumen obortae.
Et iam mallet equos nunquam tetigisse paternos;
Iamque agnosse genus piget, et valuisse rogando:
Iam Meropis dici cupiens, ita fertur, ut acta
Praecipiti pinus Boreâ, cui victa remisit
Frena suus rector, quam dîs, votisque reliquit.
Quid faciat? multum coeli post terga relictum,

Ante oculos plus est: animo metitur utrumque;
Et modo, quos illi fato contingere non est,
Prospicit occasus, interdum respicit ortus.
Quidque agat ignarus, stupet; et nec frena remittit,
Nec retinere valet, nec nomina novit equorum.
Et modo summa petunt, modo per decliva viasque
Praecipites spatio terrae propiore feruntur;
Inferiusque suis fraternos currere Luna
Admiratur equos: ambustaque nubila fumant.
Corripitur flammis, ut quaeque altissima, tellus,
Fissaque agit rimas, et succis aret ademtis.
Pabula canescunt, cum frondibus uritur arbos,
Materiamque suo praebet seges arida damno.
Parva queror: magnae pereunt cum moenibus urbes;
Cumque suis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt. Silvae cum montibus ardent.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
Inter aquas pelagi, contractosque undique fontes,
Qui se condiderant in opacae viscera matris,
Sustulit oppressos collo tenus arida vultus,
Opposuitque manum fronti, magnoque tremore
Omnia concutiens paulum subsedit, et infra,
Quam solet esse, fuit; siccâque ita voce locuta est:
Si placet hoc, meruique, quid ô tua fulmina cessant,
Summe deum? liceat periturae viribus ignis
Igne perire tuo, clademque auctore levare.
Vix equidem fauces haec ipsa in verba resolvo,
(Presserat ora vapor): tostos en adspice crines,
Inque oculis tantum, tantum super ora favillae.
At pater omnipotens, superos testatus, et ipsum,
Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi, summam petit arduus arcem,
Unde solet latis nubes inducere terris,
Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina iactat.
Sed neque, quas posset terris inducere, nubes
Tunc habuit, nec, quos coelo dimitteret, imbres.
Intonat, et dextrâ libratum fulmen ab aure
Misit in aurigam, pariterque animâque rotisque
Expulit, et saevis compescuit ignibus ignes.
Consternantur equi, et saltu in contraria facto

Colla iugo eripiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illic frena iacent, illic temone revulsus
Axis, in hac radii fractarum parte rotarum;
Sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
At Phaëthon, rutilos flammâ populante capillos,
Volvitur in praeceps, longoque per aëra tractu
Fertur; ut interdum de coelo stella sereno,
Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
Quem procul a patriâ diverso maximus orbe
Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.
Naïdes Hesperiae trifidâ fumantia flamma
Corpora dant tumulo, signantque hoc carmine saxum:
Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni;
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

LIBER SEXTUS.

Niobe.

Lydia tota fremit, Phrygiaeque per oppida facti
Rumor it, et magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cum Maeoniam virgo Sipylumque colebat;
Nec tamen admonita est poena popularis Arachnes
Cedere coelitibus, verbisque minoribus uti.
Multa dabant animos: sed enim nec coniugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuere illi, (quamvis ea cuncta placebant),
Ut sua progenies; et felicissima matrum
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
Nam sata Tiresia, venturi praescia, Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: Ismenides, ite frequentes,
Et date Latonae Latonigenisque duobus
Cum prece tura pia, lauroque innectite crinem:
Ore meo Latona iubet. Paretur; et omnes
Thebaides iussis sua tempora frondibus ornant,
Turaque dant sanctis et verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro,

Et quantum ira sinit, formosa; movensque decoro
Cum capite immissos humerum per utrumque capillos
Constitit; utque oculos circumtulit alta superbos,
Quis furor auditos, inquit, praeponere visis
Coelestes? aut cur colitur Latona per aras.
Numen adhuc sine ture meum est? Mihi Tantalus auctor,
Cui licuit soli superorum tanegre mensas;
Pleïadum soror est genetrix mea; maximus Atlas
Est avus, aetherium qui fert cervicibus axem;
Iuppiter alter avus; socero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiae, me regia Cadmi
Sub domina est, fidibusque mei commissa mariti
Moenia cum populis a meque viroque reguntur.
In quamcumque domus adverto lumina partem,
Immensae spectantur opes. Accedit eodem
Digna dea facies. Huc natas adiice septem,
Et totidem iuvenes, et mox generosque nurusque.
Quaerite nunc, habeat quam nostra superbia causam,
Nescio quoque audete satam Titanida Caeo
Latonam praeferre mihi, cui maxima quondam
Exiguam sedem pariturae terra negavit.
Nec coelo, nec humo, nec aquis dea vestra recepta est;
Exsul erat mundi, donec miserata vagantem,
Hospita tu terris erras, ego, dixit, in undis,
Instabilemque locum Delos dedit. Illa duorum
Facta parens: uteri pars haec est septima nostri.
Sum felix: quis enim neget hoc? felixque manebo:
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
Maior sum, quam cui possit Fortuna nocere;
Multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
Excessere metum mea iam bona. Fingite demi
Huic aliquid populo natorum posse meorum,
Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum
Latonae. Turba qua quantum distat ab orba?
Ite sacris, properate sacris, laurumque capillis
Ponite. Deponunt, infectaque sacra relinquunt,
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
Indignata dea est; summoque in vertice Cynthi
Talibus est dictis gemina cum prole locuta:
En ego vestra parens, vobis animose creatis,

Et, nisi Junoni, nulli cessura dearum,
An dea sim, dubitor, perque omnia saecula cultis
Arceor, o nati, nisi vos succurritis, aris.
Nec dolor hic solus: diro convicia facto
Tantalis adiecit, vosque est postponere natis
Ausa suis, et me (quod in ipsam reccidat) orbam
Dixit, et exhibuit linguam scelerata paternam.
Adiectura preces erat his Latona relatis:
Desine, Phoebus ait, (poenae mora longa) querelas.
Dixit idem Phoebe; celerique per aëra lapsu
Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat, lateque patens prope moenia campus,
Adsiduis pulsatus equis, ubi turba rotarum
Duraque mollierant subiectas ungula glebas.
Pars ibi de septem genitis Amphione fortes
Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia suco
Terga premunt, auroque graves moderantur habenas.
E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam
Prima suae fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedes cursus, spumantiaque ora coërcet,
Hei mihi! conclamat, medioque in pectore fixus
Tela gerit, frenisque manu moriente remissis,
In latus a dextro paulatim defluit armo.
Proximus, audito sonitu per inane pharetrae,
Frena dabat Sipylus: veluti cum praescius imbris
Nube fugit visa, pendentiaque undique rector
Carbasa deducit, ne qua levis effluat aura.
Frena dabat; dantem non evitabile telum
Consequitur; summaque tremens cervice sagitta
Haesit, et exstabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, per colla admissa iubasque
Volvitur, et calido tellurem sanguine foedat.
Phaedimus infelix, et aviti nominis heres
Tantalus, ut solito finem imposuere labori,
Transierant ad opus nitidae iuvenile palaestrae;
Et iam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus, cum tento concita cornu,
Sicut erant iuncti, traiecit utrumque sagitta.
Ingemuere simul, simul incurvata dolore
Membra solo posuere, simul suprema iacentes

Lumina versarunt, animam simul exhalarunt.
Adspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Advolat, ut gelidos complexibus adlevet artus;
Inque pio cadit officio; nam Delius illi
Intima fatifero rupit praecordia ferro.
Quod simul eductum, pars est pulmonis in hamis
Eruta, cumque anima cruor est effusus in auras.
At non intonsum simplex Damasichthona vulnus
Adficit: ictus erat, qua crus esse incipit, et qua
Mollia nervosus facit internodia poples;
Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
Altera per iugulum pennis tenus acta sagitta est.
Expulit hanc sanguis, seque eiaculatus in altum
Emicat, et longe terebrata prosilit aura.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia sustulerat, Dîque o communiter omnes,
Dixerat, ignarus non omnes esse rogandos,
Parcite. Motus erat, cum iam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens: minimo tamen occidit ille
Vulnere, non alte percusso corde sagitta.
Fama mali, populique dolor, lacrimaeque suorum
Tam subitae matrem certam fecere ruinae,
Mirantem potuisse, irascentemque, quod ausi
Hoc essent superi, quod tantum iuris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantum haec Niobe distabat ab illa,
Quae modo Latois populum submoverat aris,
Et mediam tulerat gressus resupina per urbem,
Invidiosa suis! At nunc miseranda vel hosti,
Corporibus gelidis incumbit, et ordine nullo
Oscula dispensat natos suprema per omnes.
A quibus ad coelum liventia brachia tendens,
Pascere, crudelis, nostro, Latona, dolore,
(Pascere, ait, satiaque meo tua pectora luctu),
Corque ferum satia, dixit: per funera septem
Efferor, exsulta, victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miserae mihi plura supersunt,
Quam tibi felici: post tot quoque funera vinco.
Dixerat: insonuit contento nervus ab arcu;

Qui, praeter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo est audax. Stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores.
E quibus una, trahens haerentia viscere tela,
Imposito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, solari miseram conata parentem,
Conticuit subito, duplicataque vulnere caeco est,
(Oraque non pressit, nisi postquam spiritus exit).
Haec frustra fugiens collabitur, illa sorori
Immoritur; latet haec, illam trepidare videres.
Sexque datis leto, diversaque vulnera passis,
Ultima restabat; quam toto corpore mater,
Tota veste tegens, Unam, minimamque relinque;
De multis minimam posco, clamavit, et unam.
Dumque rogat, pro qua rogat, occidit. Orba resedit
Exanimes inter natos, natasque, virumque,
Diriguitque malis: nullos movet aura capillos,
In vultu color est sine sanguine, lumina moestis
Stant immota genis: nihil est in imagine vivi.
Ipsa quoque interius cum duro lingua palato
Congelat, et venae desistunt posse moveri;
Nec flecti cervix, nec brachia reddere motus,
Nec pes ire potest; intra quoque viscera saxum est.
Flet tamen, et validi circumdata turbine venti
In patriam rapta est. Ibi fixa cacumine montis
Liquitur, et lacrimas etiamnum marmora manant.

LIBER OCTAVUS.

Daedalus, Icarus et Perdix.

Daedalus interea Creten longumque perosus
Exsilium, tactusque loci natalis amore,
Clausus erat pelago. Terras licet, inquit, et undas
Obstruat, at coelum certe patet: ibimus illac.
Omnia possideat, non possidet aëra Minos.
Dixit, et ignotas animum dimittit in artes,
Naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas,
A minima coeptas, longam breviore sequente,
Ut clivo crevisse putes. Sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit avenis.

Tum lino medias, et ceris adligat imas,
Atque ita compositas parvo curvamine flectit,
Ut veras imitetur aves. Puer Icarus una
Stabat, et, ignarus sua se tractare pericla,
Ore renidenti, modo quas vaga moverat aura,
Captabat plumas, flavam modo pollice ceram
Mollibat, lusuque suo mirabile patris
Impediebat opus. Postquam manus ultima coeptis
Imposita est, geminas opifex libravit in alas
Ipse suum corpus, motaque pependit in aura.
Instruit et natum, Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo, ne, si demissior ibis,
Unda gravet pennas; si celsior, ignis adurat:
Inter utrumque vola. Nec te spectare Booten,
Aut Helicen iubeo, strictumve Orionis ensem:
Me duce carpe viam. Pariter praecepta volandi
Tradit, et ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus monitusque genae maduere seniles,
Et patriae tremuere manus. Dedit oscula nato
Non iterum repetenda sua; pennisque levatus
Ante volat, comitique timet, velut ales, ab alto
Quae teneram prolem produxit in aëra nido;
Hortaturque sequi, damnosasque erudit artes,
Et movet ipse suas, et nati respicit alas.
Hos aliquis, tremula dum captat harundine pisces,
Aut pastor baculo, stivave innixus arator,
Vidit, et obstupuit; quique aethera carpere possent,
Credidit esse deos. Et iam Iunonia laevâ
Parte Samos, fuerant Delosque Parosque relictae,
Dextra Lebynthos erat, fecundaque melle Calymne,
Cum puer audaci coepit gaudere volatu,
Deseruitque ducem, coelique cupidine tractus
Altius egit iter. Rapidi vicinia solis
Mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
Tabuerant cerae: nudos quatit ille lacertos,
Remigioque carens non ullas percipit auras;
Oraque caerulea, patrium clamantia nomen,
Excipiuntur aqua, quae nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec iam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram?

Icare, dicebat: pennas conspexit in undis,
Devovitque suas artes, corpusque sepulcro
Condidit; et tellus a nomine dicta sepulti.
Hunc miseri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramosa prospexit ab ilice perdix,
Et plausit pennis, testataque gaudia cantu est:
Unica tunc volucris, nec visa prioribus annis,
Factaque nuper avis, longum tibi, Daedale, crimen.
Namque huic tradiderat, fatorum ignara, docendam
Progeniem germana suam, natalibus actis
Bis puerum senis, animi ad praecepta capacis.
Ille etiam medio spinas in pisce notatas
Traxit in exemplum, ferroque incidit acuto
Perpetuos dentes, et serrae repperit usum.
Primus et ex uno duo ferrea brachia nodo
Vinxit, ut, aequali spatio distantibus illis,
Altera pars staret, pars altera duceret orbem.
Daedalus invidit, sacraque ex arce Minervae
Praecipitem misit, lapsum mentitus. At illum,
Quae favet ingeniis, excepit Pallas, avemque
Reddidit, et medio velavit in aëre pennis.
Sed vigor ingenii quondam velocis in alas,
Inque pedes abiit; nomen, quod et ante, remansit.
Non tamen haec alte volucris sua corpora tollit,
Nec facit in ramis altoque cacumine nidos;
Propter humum volitat, ponitque in sepibus ova,
Antiquique memor, metuit sublimia, casus.

LIBER UNDECIMUS.

Midas.

Nec satis hoc Baccho est: ipsos quoque deserit agros,
Cumque choro meliore sui vineta Tymoli
Pactalonque petit; quamvis non aureus illo
Tempore, nec caris erat invidiosus arenis.
Hunc adsueta cohors, Satyri Bacchaeque frequentant:
At Silenus abest. Titubantem annisque, meroque
Ruricolae cepere Phryges, vinctumque coronis
Ad regem traxere Midan, cui Thracius Orpheus

Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui simul agnovit socium comitemque sacrorum,
Hospitis adventu festum genialiter egit
Per bis quinque dies et iunctas ordine noctes.
Et iam stellarum sublime coëgerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cum laetus in agros
Rex venit, et iuveni Silenum reddit alumno.
Huic deus optandi gratum, sed inutile, fecit
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille, male ususrus donis, ait: Effice, quicquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Adnuit optatis, nocituraque munera solvit
Liber, at indoluit, quod non meliora petisset.
Laetus abit, gaudetque malo Berecynthius heros,
Pollicitique fidem tangendo singula tentat.
Vixque sibi credens, non alta fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta est.
Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro.
Contigit et glebam: contactu gleba potenti
Massa fit. Arentes Cereris decerpsit aristas:
Aurea messis erat. Demptum tenet arbore pomum:
Hesperidas donasse putes. Si postibus altis
Admovit digitos, postes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis Danaën eludere posset.
Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
Omnia. Gaudenti mensas posuere ministri,
Exstructas dapibus, nec tostae frugis egentes.
Tum vero, sive ille sua Cerealia dextra
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant;
Sive dapes avido convellere dente parabat,
Lamina fulva dapes, admoto dente, nitebant.
Miscuerat puris auctorem muneris undis:
Fusile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, divesque miserque,
Effugere optat opes, et, quae modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat; sitis arida guttur
Urit, et inviso meritus torquetur ab auro.
Ad coelumque manus, et splendida brachia tollens,
Da veniam, Lenaee pater! peccavimus, inquit;

Sed miserere, precor, speciosoque eripe damno.
Mite deum numen, Bacchus, peccasse fatentem
Restituit, pactamque fidem, data munera solvit.
Neve male optato maneas circumlitus auro,
Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem,
Perque iugum montis labentibus obvius undis
Carpe viam, donec venias ad fluminis ortus.
Spumiferoque tuum fonti, qua plurimus exit,
Subde caput, corpusque simul, simul elue crimen.
Rex iussae succedit aquae. Vis aurea tinxit
Flumen, et humano de corpore cessit in amnem.
Nunc quoque iam veteris percepto semine venae
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.
    Ille, perosus opes, silvas et rura colebat,
Panaque montanis habitantem semper in antris.
Pingue sed ingenium mansit, nocituraque, ut ante,
Rursus erant domino stolidae praecordia mentis.
Nam, freta prospiciens, late riget arduus alto
Tmolus in adscensu, clivoque extentus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypaepis.
Pan ibi dum teneris iactat sua carmina Nymphis,
Et leve cerata modulatur harundine carmen,
Ausus Appolineos prae se contemnere cantus,
Iudice sub Tmolo certamen venit od impar.
Monte suo senior iudex consedit, et aures
Liberat arboribus; quercu coma caerula tantum
Cingitur, et pendent circum cava tempora glandes.
Isque deum pecoris spectans, In iudice, dixit,
Nulla mora est. Calamis agrestibus insonat ille,
Barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
Carmine delenit. Post hunc sacer ora retorsit
Tmolus ad os Phoebi: vultum sua silva secuta est.
Ille, caput flavum lauro Parnaside vinctus,
Verrit humum Tyrio saturata murice palla,
Instructamque fidem gemmis et dentibus Indis
Sustinet a laeva; tenuit manus altera plectrum.
Artificis status ipse fuit. Tum stamina docto
Pollice sollicitat; quorum dulcedine captus
Pana iubet Tmolus citharae submittere cannas.
Iudicium sanctique placet sententia montis

Omnibus: arguitur tamen, atque iniusta vocatur
Unius sermone Midae. Nec Delius aures
Humanam stolidas patitur retinere figuram;
Sed trahit in spatium, villisque albentibus implet,
Instabilesque imo facit, et dat posse moveri.
Caetera sunt hominis: partem damnatur in unam,
Induiturque aures lente gradientis aselli.
Ille quidem celat, turpique onerata pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris:
Sed, solitus longos ferro resecare capillos,
Viderat hoc famulus. Qui, cum nec prodere visum
Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
Nec posset reticere tamen, secedit, humumque
Effodit, et, domini quales adspexerit aures,
Voce refert parva, terraeque immurmurat haustae;
Indiciumque suae vocis tellure regesta
Obruit, et scrobibus tacitus discedit opertis.
Creber harundinibus tremulis ibi surgere lucus
Coepit; et, ut primum pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam. Leni nam motus ab austro
Obruta verba refert, dominique coarguit aures.

EX LIBRIS TRISTIUM.

Ovidius de vita sua.

Ille ego, qui fuerim, tenerorum lusor amorum,
  quem legis, ut noris, accipe posteritas!
Sulmo mihi patria est, gelidis uberrimus undis,
  milia qui noviens distat ab urbe decem.
Editus hic ego sum, nec non ut tempora noris,
  cum cecidit fato consul uterque pari.
Siquid id est, usque a proavis vetus ordinis heres,
  non modo fortunae munere factus eques.
Nec stirps prima fui: genito sum fratre creatus,
  qui tribus ante quater mensibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus adfuit idem:
  una celebrata est per duo liba dies:
haec est armiferae festis de quinque Minervae,
  quae fieri pugna prima cruenta solet.
Protinus excolimur teneri, curaque parentis

imus ad insignes urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab aevo,
fortia verbosi natus ad arma fori;
at mihi iam puero caelestia sacra placebant,
inque suum furtim Musa trahebat opus.
Saepe pater dixit: „Studium quid inutile temptas?
Maeonides nullas ipse reliquit opes“.
Motus eram dictis totoque Helicone relicto
scribere temptabam verba soluta modis.
Interea tacito passu labentibus annis
liberior fratri sumpta mihique toga est,
induiturque umeris cum lato purpura clavo:
et studium nobis, quod fuit ante, manet.
Iamque decem vitae frater geminaverat annos,
cum perit, et coepi parte carere mei.
Cepimus et tenerae primos aetatis honores,
deque viris quondam pars tribus una fui.
Curia restabat; clavi mensura coacta est:
maius erat nostris viribus illud onus.
Nec patiens corpus nec mens fuit apta labori,
sollicitaeque fugax ambitionis eram;
et petere Aoniae suadebant tuta sorores
otia, iudicio semper amata meo.
Temporis illius colui fovique poetas,
quotque aderant vates, rebar adesse deos.
Saepe suas volucres legit mihi grandior aevo,
quaeque nocet serpens, quae iuvat herba, Macer.
Saepe suos solitus recitare Propertius ignes,
iure sodalicii qui mihi iunctus erat.
Ponticus heroo, Bassus quoque clarus iambis
dulcia convictus membra fuere mei;
et tenuit nostras numerosus Horatius aures,
dum ferit Ausonia carmina culta lyra.
Vergilium vidi tantum, nec amara Tibullo
tempus amicitiae fata dedere meae.
Successor fuit hic tibi, Galle, Propertius illi;
quartus ab his serie temporis ipse fui.
Utque ego maiores, sic me coluere minores,
notaque non tarde facta Thalia mea est.
Carmina cum primum populo iuvenalia legi,
barba resecta mihi bisve semelve fuit.

Moverat ingenium totam cantata per urbem
nomine non vero dicta Corinna mihi.
Multa quidem scripsi; sed quae vitiose putavi,
emendaturis ignibus ipse dedi.
Tunc quoque, cum fugerem, quaedam placitura cremavi
iratus studio carminibusque meis.
Molle Cupidineis nec inexpugnabile telis
cor mihi, quodque levis causa moverat, erat.
Cum tamen hic essem, minimoque accenderer igni,
nomine sub nostro fabula nulla fuit.
Paene mihi puero nec digna nec utilis uxor
est data, quae tempus per breve nupta fuit.
Illi successit, quamvis sine crimine coniunx,
non tamen in nostro firma futura toro.
Ultima, quae mecum seros permansit in annos,
sustinuit coniunx exsulis esse viri.
Filia me mea bis prima fecunda iuventa,
sed non ex uno coniuge, fecit avum.
Et iam complerat genitor sua fata, novemque
addiderat lustris altera lustra novem.
Non aliter flevi, quam me fleturus ademptum
ille fuit. Matri proxima iusta tuli.
Felices ambo tempestiveque sepulti,
ante diem poenae quod periere meae!
Me quoque felicem, quod non viventibus illis
sum miser, et de me quod doluere nihil.
Si tamen exstinctis aliquid nisi nomina restant,
et gracilis structos effugit umbra rogos,
fama, parentales, si vos mea contigit, umbrae,
et sunt in Stygio crimina nostra foro:
scite, precor, causam (nec vos mihi fallere fas est)
errorem iussae, non scelus esse fugae.
Manibus hoc satis est. Ad vos, studiose, revertor,
pectora, qui vitae quaeritis acta maeae.
Iam mihi canities pulsis melioribus annis
venerat, antiquas miscueratque comas,
postque meos ortus Pisaea vinctus oliva
abstulerat deciens praemia victor eques,
cum maris Euxini positos ad aeva Tomitas
quaerere me laesi principis ira iubet.
Causa meae cunctis nimium quoque nota ruinae

indicio non est testificanda meo.
Quid referam comitumque nefas famulosque nocentes?
Ipsa multa tuli non leviora fuga.
Indignata malis mens est succumbere, seque
praestitit invictam viribus usa suis;
oblitusque mei ductaeque per otia vitae
insolita cepi temporis arma manu.
Totque tuli terra casus pelagoque, quot inter
occultum stellae conspicuumque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hic ego finitimis quamvis circumsoner armis,
tristia, quo possum, carmine fata levo.
Quod quamvis nemo est, cuius referatur ad aures,
sic tamen absumo decipioque diem.
Ergo quod vivo, durisque laboribus obsto,
nec me sollicitae taedia lucis habent,
gratia, Musa, tibi: nam tu solacia praebes,
tu curae requies, tu medicina venis.
Tu dux et comes es, tu nos abducis ab Histro,
in medioque mihi das Helicone locum;
tu mihi, quod rarum est, vivo sublime dedisti
nomen, ab exsequiis quod dare fama solet.
Nec, qui detrectat praesentia, livor, iniquo
ullum de nostris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cum saecula nostra poetas,
non fuit ingenio fama maligna meo,
cumque ego praeponam multos mihi, non minor illis
dicor et in toto plurimus orbe legor.
Siquid habent igitur vatum praesagia veri,
protinus ut moriar, non ero, terra, tuus.
Sive favore tuli, sive hanc ego carmine famam
iure: tibi grates, candide lector, ago.

Priedas.

Sententiae.

1.

Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.

Am. III. 4, 17.

2.

Ingenium quondam fuerat pretiosius auro,
at nunc barbaria est grandis habere nihil.

Am. III. 3, 8.

3.

Perferre obdura! Dolor hic tibi proderit olim.
Saepe tulit lassis sucus amarus opem.

Am. III. 11, 7.

4.

Prona tibi vinci cupientem palma est.

Am. III. 14, 47.

5.

Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est.
Quae venit indigno poena, dolenda venit.

Her. V. 7.

6.

Acceptissima semper
munera sunt, auctor quae pretiosa facit.

Her. XVII. 71.

7.

Certus amor morum est. Formam populabitur aetas,
et placitus rugis vultus aratus erit.
Tempus erit quo vos speculum vidisse pigebit,
et veniet rugis altera causa dolor.

Med. Fac. 45.

8.

Spectatum veniunt, veniunt spectentur ut ipsae.

A. A. I. 99.

9.

Parva levis capiunt animos. Fuit utile multis
pulvinum facili composuisse manu.
Profuit et tenui ventos movisse tabella,
et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.

A. A. I. 159.

10.

Forma viros neglecta decet.

A. A. I. 509.

11.

Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem:
saepe tacens vocem verbaque vultus habet.

A. A. I. 573.

12.

Audentem Forsque Venusque iuvat.

A. A. I. 608.

13.

Nec credi labor est. Sibi quaeque videtur amanda.
Pessima sit, nulli non sua forma placet.

A. A. I. 613.

14.

Iuppiter ex alto periuria ridet amantum,
et iubet Aeolios irrita ferre notos.

A. A. I. 633.

15.

Ingenium mala saepe movent.

A. A. II. 43.

16.

Ut ameris, amabilis esto.

A. A. II. 107.

17.

Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,
fit minor, et spatio carpitur ipsa suo.
Nec violae semperve hyacinthhina lilia florent,
et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi iam venient cani, formose, capilli,
iam venient rugae, quae tibi corpus arent.
Iam molire animum qui duret, et adstrue formae:
solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis ingenuas pectus coluisse per artes
cura sit et linguas edidicisse duas.

A. A. II. 113.

18.

Obsequio tranantur aquae, nec vincere possis
flumina, si contra, quam rapit unda, nates.
Obsequium tigrisque domat Numidasque leones.
Rustica paulatim taurus aratra subit.

A. A. II. 181.

19.

Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
dummodo sit dives, barbarus ipse placet.
Aurea sunt vere nunc saecula. Plurimus auro
venit honos. Auro conciliatur amor.

A. A. II. 275.

20.

Si latet ars; prodest; adfert deprensa pudorem,
atque adimit merito tempus in omne fidem.

A. A. II. 313.

21.

Nil adsuetudine maius.

A. A. II. 345.

22.

Sed mora tuta brevis. Lentescunt tempore curae,
vanescitque absens et novus intrat amor.

A. A. II. 357.

23.

Luxuriant animi rebus plerumque secundis,
nec facile est aequa commoda mente pati.

A. A. II. 437.

24.

Quod male fers, adsuesce; feres bene.

A. A. II. 647.

25.

Venturae memores iam nunc estote senectae:
sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, et veros etiam nunc editis annos,
ludite: eunt anni more fluentis aquae.
Nec quae praeteriit, iterum revocabitur unda,
nec quae praeteriit, hora redire potest.
Utendum est aetate: cito pede abitur aetas,
nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

A. A. III. 59

26.

Prisca iuvent alios. Ego me nunc denique natum
gratulor. Haec aetas moribus apta meis.

A. A. III. 121.

27.

Est in incessu pars non contempta decoris.

A. A. III. 299.

28.

Principiis obsta. Sero medicina paratur,
cum mala per longas convaluere moras.

Rem. Am. 91.

29.

Forsitan a laribus patriis exire pigebit,
Sed tamen exibis; deinde redire voles.
Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicae,
praetendens culpae splendida verba tuae.

Rem. Am. 237.

30.

Summa petit livor. Perflant altissima venti.
Summa petunt dextra fulmina missa Iovis.

Rem. Am. 369.

31.

Tristis eris, si solus eris, dominaeque relictae
ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos.

Rem. Am. 583.

32.

Scripta cave relegas blandae servata puellae:
constantis animos scripta relecta movent.

Rem. Am. 717.

33.

Sed scilicet ultima semper
exspectanda dies homini, dicique beatus
ante obitum nemo supremaque funera debet.

Met. III. 135.

34.

Fas est et ab hoste doceri.

Met. IV. 428.

35.

Video meliora proboque,
deteriora sequor.

Met. VII. 20.

36.

Nec tam
turpe fuit vinci, quam contendisse decorum est.

Met. IX. 5.

37.

Dum peiora timentur,
est locus in vulnus: sors autem ubi pessima rerum,
sub pedibus timor est, securaquae summa malorum.

Met. XIV. 488.

38.

Nec perit in tanto quicquam, mihi credite, mundo,
sed variat, faciemque novat, nascique vocatur
incipere esse aliud, quam quod fuit ante, morique
desinere illud idem.

Met .XV. 254.

39.

Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
tempore sic duro est inspicienda fides.

Trist. I. 5, 25.

40.

Donec eris sospes, multos numerabis amicos:
tempora si fuerint nubila, solus eris.

Trist. I. 9, 5.

41.

Utque comes radios per solis euntibus umbra est,
cum latet hic pressus nubibus, illa fugit;
mobile sic sequitur Fortunae lumina vulgus,
quae simul inducta nube teguntur, abit.

Trist. I. 9, 11.

42.

Nil prodest quod non laedere possit idem.
Igne quid utilius? siquis tamen urere tecta
comparat, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina salutem,
quaeque iuvet, monstrat, quaeque sit herba nocens.

Trist. II. 266.

43.

Hic ego qui iaceo tenerorum amorum
ingenio perii Naso poëta meo;
at tibi qui transis ne sit grave quisquis amasti
dicere Nasonis molliter ossa cubent.

Trist. III. 3, 73.

44.

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, et intra
fortunam debet quisque manere suam.

Trist. III. 4, 25.

45.

Humanaeque memor sortis, quae tollit eosdem
et premit, incertas ipse verere vices.

Trist. III. 11, 67.

46.

Ardua per praeceps gloria vadit iter.

Trist. IV. 3, 74.

47.

Tempus et in canas semen producit aristas,
et ne sint tristi poma sapore, cavet.
Hoc tenuat dentem terram renovantis aratri,
hoc rigidas silices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam saevas paulatim mitigat iras,
hoc minuit luctus maestaque corda levat.

Trist IV. 6, 9.

48.

Passibus ambiguis Fortuna volubilis errat
et manet in nullo certa tenaxque loco,
sed modo laeta venit, vultus modo sumit acerbos,
et tantum constans in levitate sua est.

Trist. V. 8, 15.

49.

Perfer et obdura! Multo graviora tulisti.

Trist. V. 11, 7.

50.

Sisque miser semper nec sis miserablis ulli.

Ibis, 117.

51.

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
ducit, et inmemores non sinit esse sui.

Ex P. I. 3, 35.

52.

Saucius eiurat pugnam gladiator, et idem
inmemor antiqui vulneris arma capit.
Nil sibi cum pelagi dicit fore naufragus undis,
et ducit remos qua modo navit aqua.

Ex P. I. 5, 37.

53.

Spes igitur menti poenae, Graecine, levandae
non est ex toto nulla relicta meae.
Haec dea, cum fugerent sceleratas numina terras,
in dis invisa sola remansit humo.
Haec facit ut vivat fossor quoque compede vinctus,
liberaque a ferro crura futura putet.
Haec facit ut, videat cum terras undique nullas,
naufragus in mediis bracchia iactet aquis.

Saepe aliquem sollers medicorum cura reliquit,
nec spes huic vena deficiente cadit.
Carcere dicuntur clausi sperare salutem,
atque aliquis pendens in cruce vota facit.
Haec dea quam multos laqueo sua colla ligantis
non est proposita passa perire nece!

Ex P. I. 6, 27.

54.

Cura, quid expediat, prius est quam quid sit honestum,
et cum fortuna statque caditque fides.
Nec facile invenias multis in milibus unum,
virtutem pretium qui putet esse sui.

Ex P. II. 3, 9.

55.

Et bene uti pugnes, bene pugnans efficit hostis.

Ex P. II. 3, 53.

56.

Qui semel est laesus fallaci piscis ab hamo,
omnibus unca cibis aera subesse putat.

Ex P. II. 7, 9.

57.

Regia, crede mihi, res est succurrere lapsis.

58.

Nam quamquam sapor est adlata dulcis in unda,
gratius ex ipso fonte bibuntur aquae.

Ex P. III. 5, 17.

59.

Gratia dis, menti quolibet ire licet.

Ex P. III. 5, 48.

60.

Nulla dies adeo est australibus umida nimbis,
non intermissis ut fluat imber aquis.
Nec sterilis locus ullus ita est, ut non sit in illo
mixta fere duris utilis herba rubis.
Nil adeo fortuna gravis miserabile fecit
ut minuant nulla gaudia parte malum.

Ex P. IV. 4, 1.

II DALIS

ŽODŽIAI IR PAAIŠKINIMAI

RODYKLĖ.

I.

Pusl.

II.

III.

Creatio mundi.

Pasaulio įkūrimas.

Įžangoje (prologus) poetas užsako temą ir kreipiasi į dievus, prašydamas jų pagalbos išvesti kūrinį iki galui.

1. *In nova fert animus...* Paprasta žodžių tvarka: *Animus fert (me) dicere formas mutatas in nova corpora; fero turi, latum, ferre,* nešti; čia: skatinti, raginti, versti — *animus fert (me);* įkvėpimas verčia mane; *dicere,* poetų „dainuoti"; *mutatae formae* = μεταμορφώσις, atmainos, pasikeitimai, — *mutatae formae in nova corpora,* pasikeitimai (pavirtimai) į naujus kūnus. 2. *Di...* žodžių tvarka: *di, adspirate meis coeptis, nam vos et mutastis illas* (t. y. *formas) atque deducite perpetuum carmen a prima origine mundi ad mea tempora; di = dii; coeptum, i,* pradėtas darbas, sumanymas, ketinimas; *coeptis meis,* lietuviškai reik versti vienaskaita; tai poetų kalbos ypatybė, kad vietoj vienaskaitos vartojo daugiskaitą, norėdami tuo būdu sustiprinti jų reiškiamas sąvokas; *mutastis = mutavistis, muto* 1, keisti, mainyti; *et = etiam.* 3. *adspiro* 1 *(spiro),* pūsti; padėti kokiame nors darbe, panašiai, kaip palankus vėjas, pūsdamas padeda plaukiančiam valtininkui; *origo, -inis,* f., pradžia, kilmė, — *prima ab origine mundi,* nuo pačios pasaulio pradžios. 4. *perpetuus, -a, -um,* nepertraukiamas, ištisas; *deduco, -duxi, -ductum* 3., išvesti; vesti nuo pradžios iki galui, privesti; poetas prašo dievus, kad jie padėtų jam išvesti *carmen* (eilėraštį, kūrinį)) iki galui: *ad mea tempora,* — metamorfozės baigiasi Cezario pavirtimu į žvaigždę. — Tuo baigiasi įžanga (prologus). Toliau poetas aprašo pasaulio sutvėrimą iš chaoso:

Mundi origo; chaos in quattuor distinguitur elementa.

5. *Ante mare...* Žodžių tvarka: *Ante mare et teras et coelum, quod tegit omnia, unus vultus naturae erat, quem* (t. y. *vultum) dixere chaos: rudis indigestaque moles; ante mare,* pirm negu buvo marios; *tego, texi, tectum* 3., dengti, padengti;

6. *unus*, vienas, vienodas; *vultus, -us*, m., veidas; pavidalas; *orbis, -is*, m., ratas; pasaulis; 7. *dixere = dixerunt; chaos*, graikų kalbos žodis (χάος iš χάω arba χαίνω, žiotis, būti išsižiojusiam, atsivėrusiam), prapultis — bedugnė (palygk. liet. *pragaras* iš *pra-gerti*, išsižiojus praryti; slav. *požrati); poetai* tą žodį (chaos) kartais vartoja vietoj *inferi*, šešėlių (vėlių) gyvenamoji vieta, kaipo didelė tuštuma žemės viduryje, o todel jų sakoma „chaos ingens"; Ovidijus, kaip ir kiti senovės poetai ir filosofai, tą *chaosą* supranta pirmykštę, nesutvarkytą, be jokio pavidalo, medžiagą, buvusią nuo amžių, iš kurios vėliau buvo sutvertas pasaulis; *rudis, -e*, neišdirbtas, prastas, žalias; *indigestus, -a, -um*, nesutvarkytas (sumišęs); *moles, -is*, f., krūva, masė (nepaprasto didumo). 8. *nec quicquam*, t. y. *erat; pondus -eris*, n., svoris, sunkenybė, našta; *iners, -ertis*, nepajudinamas, neveikiąs; *congero, -gessi, -gestum* 3., sunešti, surinkti, sukrauti į krūvą; *eodem* (adv.), ten pat, toje pačioje vietoje. 9. *iungo, iunxi, iunctum* 3., jungti, sujungti; *discors, -ordis*, nesutinkąs, įvairus, — *discordia semina rerum*, įvairūs, skirtingi daiktų elementai, iš kurių, kaip manė senovės filosofai, buvo sudėta pirmykštė medžiaga, arba chaosas; *semen, -inis*, n., sėkla, pradas, elementas. 10. *Praebeo, -ui, -itum* 2., patiekti, suteikti, duoti; *Titan = Sol*, saulės dievas, Titano Hiperijono (Hyperion) sūnus, — poetų „saulė". Titanai (Titanes, -um), Urano (Urano's) ir Gejos vaikai, gimę iš pirmųjų jungtuvių Dangaus (Uranós) ir Žemės (Gea), jų valdovu buvo Kronos = Saturnus; Titanai buvo paskelbę karą Jupiteriui, norėdami atimti iš jo valdžią ir atiduoti ją savo tėvui, Saturnui; betgi Jupiteris nugalėjo Saturną ir Titanus, nuversdamas juos į pragarą. 11. *Cresco, crevi, cretum* 3., augti; *reparo* 1., atitaisyti, atnaujinti; *Phoebe*, sesuo Feba, mėnulio deivė = Luna, Diana, — poetų „mėnulis". 12. *circumfundo, -fudi, -fusum* 3., aplieti, apsupti, apsiausti; *pendeo, pependi*, 2., kaboti, karoti; *tellus, -uris*, f. = *solum*, žemė; 13. *pondus, -eris*, svoris, sunkenybė; *libro* 1., sverti, pusiausviroje laikyti; *bracchium, -ii*, n., petys; 14, *margo, -inis*, m., kraštas, krantas; *porrigo, -rexi, -rectum* 3., ištiesti; *Amphirite*, Neptūno pati, marių deivė; todel poetų reiškia okeaną, jūrą. 15. *Illic et pontus... illic*, tenai; *pontus*, -i, m., marių gelmė, poetų *marios; aether, -eris*, m., aukštumos minkštas (skystas) oras, dangus, Ovid. = *ignis;* 16. *instabilis, -e*, nepastovus; *inna-*

bilis, -e, netinkąs plaukyti; 17. *egens, -entis,* stokojąs; *nulli,* t. y., nė vienam iš čia paminėtų elementų (tellus, unda, aër); *maneo, mansi, mansum* 2., pa(si)likti (vietoje); *nulli manebat* = „neturėjo jokio pastovumo"; 18. *obsto, -stiti,* — 1, stovėti prieš, kliudyti; 19. *frigidus* 3., šaltas; *calidus* 3., šiltas; *frigida pugnabant calidis*... „šalčio elementai", — šaltis kovojo su šilima; *pugnabant* su *dativu:* po veiksmažodžių, reiškiančių „kovoti", poetų vartojamas *dativus,* kaip ir graikų kalboje (taipgi Ovid. XXIII, 263: *Hectoreis concurrere telis); umens, -entis,* drėgnas; *siccus* 3., sausas; 20. *mollis, -e,* minkštas; *sine pondere habentia pondus,* „ergo inter se pugnabant". 21. *Hanc deus et melior*... žodžių tvarka: *Deus et melior natura diremit hanc litem; deus,* čia suprantama bendrai dievybė; kokio atskiro dievo, kuriam galėtų priskirti pasaulio įkūrimą, Ovidijus čia nepažymi; *melior natura,* t. y. aukštesnė, kilnesnė gamtos jėga, esanti kūnuose, siekianti pusiausviros (tvarkos); *lis, litis,* f., ginčas, kova; *dirimo, -emi, -emptum* 3, perskirti (dis-emo); nutraukti, pabaigti, — *litem dirimere,* nutraukti kovą, padaryti galą kovai; *coelo*... *terris* — abl. sep. 22. *abscindo, -scidi, -scissum* 3., nukirsti, atkirsti, atskirti *(aliquid ab aliqua re* arba poetų su ablativu be prielinksnio); 23. *liquidus* 3., skystas; šviesus; grynas; *liquidum coelum* = grynas dangaus oras, eteras vadinamas, kuris yra lengvesnis, negu žemės tirštas oras (spissus aër); *spissus* 3., tankus, tirštas; *secerno, -crevi, -cretum* 3., atskirti; 24. žodžių tvarka: *Et potsquam evolvit haec atque exemit caeco acervo, ligavit dissociata locis concordi pace; quae = et ea; evolvo, -volvi, -volutum* 3., išvystyti, ištiesti; sutvarkyti; *eximo, -emi, -emptum* 3., išimti, išskirti; *acervus, -i,* m., krūva, — *caecus acervus = tamsi (caecus = tamsus, be šviesos)* krūva (mišinys), — tai chaoso „rudis indigestaque moles"; 25. *dissocio* 1., atskirti, perskirti, — *dissociata locis,* išsklaidyti (įvairiose) vietose, būtent tie 4 elementai: *terra, pontus, aër, coelum; ligo* 1., surišti, sujungti. 26. *ignea convexi vis*... Šios eilutės (26—31) yra savo prasme surištos su tuo, kas aukščiau buvo pasakyta; jomis smulkiai nurodoma vieta, kurią kiekvienas tų elementų užėmė pasaulyje; žodžių tvarka: *Ignea et sine pondere vis convexi coeli emicuit, atque legit sibi locum in summa arce; ignea vis,* ugninė jėga, poetų: „ugnis", čia „ugninis eteras"; *sine pondere,* be naštos (sunkenybės); *convexus* 3., skliaustinis

(skliausto pavidalo); 27. *emico,* 1., iššokti, pašokti, staiga pakilti aukštyn; sušvisti, — *emicuit,* sušvito; *arx, arcis,* f., pilis, tvirtovė; kadangi tvirtovės būdavo aukštose vietose, tad poetas sakydamas *summa in arce* turi galvoj „aukščiausią vietą pasaulyje" (aukščiausiai). 28. *levitate locoque* — abl. *limitationis.* 29. žodžių tvarka: *tellus (est) densior his, atque traxit elementa grandia et est pressa gravitate sua; grandis, e,* didelis (apimties atžvilgiu); *traho, traxi, tractum* 3., traukti, pritraukti, — *traxit,* pritraukė prie savęs, kaip magnetas; 30. *premo, pressi, pressum* 3., spausti, prislėgti (žemė taip buvo prislėgta savo pačios našta, jog ji vietomis į mares nugrimzdo); *circumfluus* 3., aplink tekąs; *umor, -oris,* m., kiekvienas skystymas, todel poetų „vanduo" (jūra, okeanas); 31. *ultima,* acc. pl., t. y., tolimiausias, pačias kraštines, vietas apie žemę; *possedit* iš *possidere: possido, -sedi, -sessum* 3, užimti, gauti; *solidus* 3., tvirtas patvarus; *coërceo, -cui, -citum, 2,* apriboti; 32. *sic. ubi dispositam...* Žodžių tvarka: *Ubi ille deorum, quisquis fuit, secuit sic congeriem dispositam atque redegit sectam in membra: principio glomeravit terram in speciem magni orbis, ne foret non aequalis ab omni parte; dispono, -posui, -positum* 3., išdėstyti, sutvarkyti; 33. *congeries, -ei, f.,* krūva, masė, chaosas (palyg-k „congesta semina" V, 4); *seco, secui, sectum,* 1., kirsti; atskirti; *membrum, -i,* n., narys, sąnaris, dalis; *redigo, -egi, -actum* 3, vesti atgal; privesti prie ko, — *in membra redigere,* išdėstyti dalimis; 34. *aequalis, e,* lygus, vienodas; *ne... non* = ut etiam („litotes"); 35. *species, ei,* f., pavidalas; *glomero* 1., apvalų, apskritą, padaryti; rutulio pavidalo duoti, — *glomeravit terram in speciem magni orbis,* davė žemei pavidalą didelio rutulio (žiūr. XV, 251: „glomerata unda"); 36. *Tum freta diffudit...* Žodžių tvarka: *Tum ille deus diffudit freta, atque iussit freta tumescere rapidis ventis et circumdare litora ambitae terrae; fretum, -i,* n., jūros sąsiauris; jūra (poetų); diffundo, *-fudi, -fusum,* 3., išlieti; *rapidus* 3, staigus, smarkus; *tumesco, tumui,* — „tinti, pusti, tvinti; *iussit,* kaip psalme 33, 9: „kaip tarė, taip ir pasidarė"; 37. *ambio, -ivi, -itum,* 4., apeiti, apsupti, — *ambita terra,* žemė iš visų pusių marių apsupta; veiksmaž. *ambio* yra taisyklingai asmenuojamas pagal 4-tąją asmenuotę, todel jo *particip. perf. pass,* turi ilgą *i; terrae...* yra *genetivus;* 38. *stagnum, -i,* n., stovįs vanduo, pelkė; *obliquus* 3, netiesus, kreivas; *cingo, cinxi, cinctum* 3., ap-

juosti, apsupti iš visų pusių; *declivis, -e,* palinkęs, nuotakus; 40. *Quae, diversa locis....* Žodžių tvarka: *quae (flumina), diversa locis, partim sorbentur ab ipsa (scil. terra), partim perveniunt in mare, atque, recepta campo liberioris aquae, pulsant litora pro ripis* (šitas upes, įvairiose vietose esančias, iš dalies sugeria pati žemė, iš dalies jos (upės) įeina (įteka) į marias, o priimtos (sutiktos) toliau besitęsiančio vandens paviršiaus, jos atsimuša ne į upių, bet į jūrių, krantus); *sorbeo, -ui, sorptum,* 2., ryti, įtraukti į save, sugerti; 41. *campus, -i,* m., laukas, — čia „marių paviršius"; *recipio, -cepi, -ceptum* 3., priimti; sutikti; 42. *liberior,* laisvesnis, palaidesnis; poeto: „liberior aqua", toliau besitesiąs vanduo; *ripa, -ae,* f., upės krantas; *litus, -oris,* n., marių (taipgi ir *ežero* VII, 231) krantas; *pulso,* 1., belsti, mušti (atsimušti); 43. *iussit et* = *iussit etiam; extendo, -tendi, -tensum* (tentum) 3., ištęsti, išsitęsti; *subsido, -sedi, -sessum* 3., sėsti že--miau, nusileisti žemyn; *valles, -is,* f., pakalnė; 44. *frons, -ndis,* f., šaka su lapais, lapai; *tego, -xi, -ctum* 3., dengti, apdengti; apsidengti; *lapidosus* 3., akmeninis; *surgo* (sub-rego), *surrexi, surrectum* 3, pakilti; 45. Žodžių tvarka: *atque ut duae zonae secant coelum dextra parte atque totidem (zonae secant) sinistra (parte), quinta zona est ardentior illis: sic cura dei distinxit onus inclusum numero eodem, atque totidem plagae premuntur tellure; utque* = *atque ut,* ir kaip; *totidem,* tiek-pat; 46. *seco, secui, sectum* 1., kirsti, perkirsti, perdalyti; *zona, -ae* (graikų žodis), juosta, zona *quinta,* t. y., vidurinė; *ardens, -ntis,* karštas; 47. *includo, -clusi, -clusum* 3., užrakinti, uždaryti, — *onus inclusum,* t. y., apsupta žemė (iš visų pusių žemė dangaus apsupta); *distinguo, -nxi, -nctum* 3., atskirti; pažymėti; 48. *plaga, -ae,* f., plokšmė, šalis, kraštas, — *plagae premuntur,* guli po, — guli po dangaus zonomis; 49. *media, t. y., quinta,* t. y., vidurinė zona, karštoji; *habitabilis, -e,* gyvenamas, — *non est habitabilis:* romėnai težinojo šiaurės Afriką su jos tyrumomis, bet jie nežinojo, kad ir pietinėje, tropiškoje jos dalyje, žmonių gyvenama; *aestus, -us,* m., karštis, kaitra; 50. *nix alta tegit duas,* gilus sniegas dengia dvi kitas zonas, būtent šaltąją šiaurės ir vakarų zoną; *inter utrumque* (neutr.): tarp abejų juostų (zonų), tarp karštosios ir šaltųjų; *locavit:* šio veiksmažodžio veiksnys yra *„cura dei"*; 51. *temperies, -ei,* f., saiko išlaikymas; vidutinis klimatas, kuriame nėra nei perdidelios kaitros nei šalčio, — *temperiemque dedit:*

h. e. „dedit utrique plagae, inter duas frigidas et torridam sitae, moderatam coeli constitutionem, aequata frigoris et caloris portione“; *flamma* = calor, -oris, šilima; *misceo, miscui, mixtum (mistum)* 2., maišyti; 52. *his*, t. y., *plagis; immineo* 2., riogsoti, karoti; 54. *illic*, tenai; *nebula, -ae*, f., migla, debesis; *consisto, -stiti*, 3., atsistoti kartu, užimti vietą, būti; 55. *moveo, -vi, -tum* 2, pajudinti, pakrutinti; *tonitruum, -i*, n., griaustinis, — *humanas motura tonitrua mentes*, griaustiniai, kurie drebins (gąsdins) žmonių širdis; 56. *fulmen,-inis*, n., žaibas, griaustinis; *fulgur, -uris*, n., žaibas. 57. Žodžių tvarka: *fabricator mundi non permisit passim aëra his quoque habendum* (pasaulio tvėrėjas ir šitiems vėjams neleido be kokios tvarkos valdyti oro), — oro atmainos senųjų buvo aiškinamos vėjų įtaka; *passim*, šen ir ten, kiekvienoje vietoj, be skirtumo (be tvarkos); *fabricator, -oris*, m., amatininkas, tvėrėjas; 58. *permitto, -misi, -missum* 3., leisti; pavesti; *aëra, accus.*. (graikų būdu); *habendum:* versti „nedavė turėti valdžios, — neleido valdyti“; *obsisto, -stiti, -stitum* 3., pasipriešinti; 59. *flamen, -inis*, n., vėjo pūtimas; *tractus, -us*, m., tęsimasis, tęsinys; erdvė, dalis dangaus ir žemės, šalis, — *diverso tractu*, iš įvairių pusių (iš priešingos linkmės); 60. *lanio* 1., draskyti; griauti; *(discordia) fratrum:* vėjai buvo sūnūs titano Astreuso ir Auroros; 61. *Eurus, -i*, m., Euras, pietų rytinis vėjas (ir, bendrai, vėjas); *Euras* romėnų buvo vadinamas *Vulturnus; Aurora, -ae*, f., Aurora, ryto deivė (kurios gyvenamoji vieta buvo vaizduojama Etiopija), — čia: bendrai: rytai (rytų šalis); *Nabathaeus* 3., nabateijiškas (nuo Nabo šalies Arabijoje), — *Nabathaea regna:* Arabija; 62. *Persida*, acc, gr. nuo *Persis*, Persų žemė (bet klasikinio periodo prozaikai šito vardo nevartoja, tiktai *Persarum fines, imperium*, žiūr., pav., *Korn.*, Pelopidas 4: „legatus in Persas est profectus“); *iugum, -i*, n., jungas; aukštuma, kalnas, (kalno) viršūnė; *subdo, -didi, -ditum* 3., padėti po, — *subditus* 3., padėtas; *matutinus* 3., rytmetinis, rytinis (rytų), — *matutina iuga:* Indijos kalnai; 63. *vesper, -eris* (arba — *eri)*, vakaras, vakarai; *occiduus* 3., poetų = *occidens*, vakarinis (vakarų); *litora:* Atlanto okeano krantai, kur, senųjų nuomone, buvo žemės galas; *tepesco* 3., šilti; 64. *Zephyrus, -i*, m. (kitaip *Favonius)*, Zefiras, vėjas, dvelkiąs, iš vakarų (ir nešąs su savimi pavasario šilimą ir gyvybę augalams ir gyviams, todel romėnų buvo vadinamas „spiritus mundi genitalis“; *sep-*

tem triones, pažodž.: septyni dirbamieji jaučiai („*Ursa maior* arba *minor*", sudėta iš septynių žvaigždžių, kurias senieji vaizduodavosi septyniais pakinkytais jaučiais), vakarai (tas poeto padarytas perskyrimas vieno sudurtinio žodžio „*septentrio*" vadinasi *tmesis); 65. horrifer* 3., nešąs išgąstį; šaltas, atšiaurus; *invado, -vasi, -vasum* 3., brautis, pulti užimti (išsireiškimas „*invasit*" sustiprina šiaurės vėjo smarkų šaltį); *contraria tellus,* t. y. pietūs (pietų šalis), t. y., Graikų ir Italų žemės, kur nuo Viduržemio jūrų dvelkiąs pietų vėjas neša drėgmę ir lietų; 66. *adsiduus* 3., nuolatinis; *pluvius* 3., lietingas; *madesco, -ui* 3., darytis šlapiu, drėgnu; *Auster, -stri,* m., pietų vėjas (nešąs Italijai lietų). 72. *neue = neve,* kad ne (idant ne); *orbus* 3., netekęs (neturįs) ko; *animal:* čia bendrai „gyva esybė"; 73. *astrum, -i,* žvaigždė (taipgi gyvoji esybė); 74. *cedo, cessi, cessum* 3., eiti; tekti; *nitidus* 3., spindįs; 75. *volucris, -is,* f., paukštis; *agitabilis, -e,* judomas, pučiamas; 76. *sanctus:* čia „tobulas"; *capax, -acis,* talpus, lengvai priimąs, gabus; 77. *desum, defui, deesse,* stokoti (ko); *adhuc,* iki šiol; 78. *semen, -inis,* n., sėkla; 79. *opifex, -icis,* m., tvėrėjas; *origo, -inis,* f., kilmė, pradžia, — čia: „priežastis"; 80. *recens, -ntis,* šviežias, jaunas; *seduco, -xi, -ctum* 3., nuvesti į šalį, atskirti; *nuper, neseniai;* 81. *cognatus* 3., giminė, giminiškas; 82. žodžių tvarka: *quam* (scil. *tellurem), mixtam pluvialibus undis, satus Iapeto finxit in effigiem deorum moderantum cuncta; sero, sevi, satum* 3., sėti, sodinti; gimdyti (poetų: *satus, ortus cretus, genitus* turi prie savęs ablativą, reiškiantį tėvo arba motinos vardą), — *Iapeto* — reikia skaitant laikyti keturskiemeniu žodžiu; *satus Iapeto,* gimęs iš Iapeto, Iapeto sūnus = *Prometeus,* kuris turėjęs būti sutvėrėju pirmojo žmogaus; o pats Iapetas tai titanas, Urano ir Gejos sūnus; *pluvialis, -e,* lietingas, — *pluviales undae,* vanduo; 83. *fingo, finxi, fictum* 3., duoti pavidalo, sutverti (padavimas, kad Prometėjus sutvėrė žmones iš žemės ir vandens senesniais laikais buvo nežinomas); *effigies, -ei,* f., paveikslas, pavidalas; *moderor* 1., tvarkyti, valdyti ką, — *moderantum = dominantium,* — *moderantum* vietoj *moderantium* (būdvardžiai ir dalyviai galūne *-is* genetivui plur. turi pas poetus formą su *-um* vietoj *-ium);* 84 *pronus* 3., palinkęs, į pryšakį palimęs; *cum:* cum adversativum; *sublimis, -e,* aukštas, kilnus; pakilus; *os, oris,* n., veidas; 86. *erectus* 3., ištiestas; 87. žodžių tvarka; *sic tellus, quae fuerat*

modo rudis et sine imagine, conversa induit ignotas figuras hominum; rudis, -e, neišdirbtas; nesutvarkytas; *sine imagine,* be kokio pavidalo; 88. *induo, -ui, -utum* 3., apvilkti, apsivilkti; priimti, — *induit,* priėmė; *converto, -verti, -versum* 3., apversti, pakeisti, atmainyti, — *conversa,* atsimainiusi (=suformuota, sutvarkyta).

Aetates.

Keturi žmonijos amžiai.

Žmonijos menkėjimas (degeneracija) nuo pirmykštės laimės būklės iki visiškos niekybės čia atvaizduota vardais gerai žinomųjų metalų labai skirtingos vertės: aukso, sidabro, vario ir geležies.

Aukso amžius.

89. Žodžių tvarka: *Aurea aetas sata est prima, quae colebat fidem rectumque vindice nullo, sponte sua, sine lege; sero sevi, satum* 3., sėti; gimdyti, — *aetas sata est* = orta est, amžius atsirado; *vindex, -icis,* m., gynėjas, keršytojas; baudžiąs teisdarys, — *vindice nullo (abl. abs.),* nors ir nebuvo jokios baudžiančios vyresnybės; 90. *sponte sua,* savo (laisvu) noru; *rectum, -i* (būdv. daiktavardžio reikšme), teisumas; *colo, colui, cultum* 3., čia: saugoti, pildyti; 91. *absum, affui, abesse,* nebūti, — *poena aberat,* nebuvo (nežinota tada) bausmės; *minor* 1., grasinti, — *minantia* verba, grasinamieji žodžiai, grasinimai; taisyklės, įsakymai, įstatymai; *figo, fixi, fixum* 3., prikalti prikabinti; 92. *(in) fixo aere:* šis posakis primina senovės romėnų paprotį išstatinėti įsakymus (įstatymus), parašytus ant bronzo lentelių, viešose vietose, kaip tai buvo su 12-kos lentelių įstatymais; tie įstatymai talpino savyje kartu ir bausmių grasinimus, todel „verba minantia"; singularis *aes* čia pavartotas kolektiviška prasme (metonimija); *fixo aere:* trūksta prielinksnio *in; poetai* laisviau elgėsi su prielinksniais, negu prozaikai; poetai dažniausiai nevartojo prielinksnio *in,* pažymėdami vietos aplinkybes į klausimą „kame?" — *supplex, -icis,* maldaująs, nusižeminęs, — *supplex turba:* čia turima galvoj įprasta scena Romos teismuose, kur minia teisiamųjų (kaltinamųjų) ir jų draugų puldavo ant kelių ir maldaudavo teisėjo pasigailėjimo („turba reorum, qui genibus flexis iudicis misericordiam implorant"; žiūr. taipgi Caesar, bel. Gal. I, 20, 1; I, 27, 2). 93. *os, oris,* n., veidas; *sed erant,* t. y. *homines;* 94. žodžių tvarka: *nondum pi-*

nus caesa descenderat suis montibus in liquidas undas; pinus, -i, f., pušis (kaipo medžiaga laivams statyti); *caedo, caecidi, caesum* 3., mušti, kirsti; *montibus;* abl. sep.; *orbis, -is,* m., ratas; pasaulis; 95. *liquidus* 3., skystas (čia kaipo *epitheton ornans* žodžiui *unda); descendo, -scendi, -scensum,* 3, nužengti, nusileisti žemyn; *viso, visi, visum* 3., matyti; lankyti; (mintis čia yra ta, kad aukso amžiuje nebuvo žinoma navigacija nei koks susisiekimas su svetimais kraštais, kas įneša žmonėms papročių pagedimą ir prieštarauja dievų valiai, atskyrusiai tautas; todel šitame amžiuje, kada tas susisiekimas nebuvo žinomas, žmonės galėję išlaikyti savo pirmykštį nekaltą gyvenimo būdą); *mortalis, -e,* marus; mirtingasis: tai įprastinis žodis kalbant (pažymint) *paprastuosius žmones; norant = noverant; peregrinus* 3., svetimas; 97. *praeceps, -cipitis,* strimgalvis; gilus; *cingo, -nxi, -nctum* 3., apjuosti, apsupti; 98. *tuba, -ae,* f., tiesus vario trimitas; *cornu,* taipgi vario trimitas, tik riestinis; *.flexus* 3., riestas, riestinis; *directi aeris* ir *flexi aeris* yra *genet. qual.* žodžiams *tuba* ir *cornua;* 99. *galea, -ae* f. kepurė, kaska; *usus, -us,* m., vartojimas, reikalas, — *sine militis usu,* nereikalaujant kareivių (kariuomenės): čia *militis* yra kolektyvus *singularis;* 100. žodžių tvarka: *gentes securae mollia otia peragebant; securus* 3., be rūpesčio, saugus, ramus; *mollis, -e,* minkštas, malonus; *perago, -egi, -actum* 3., vesti, varyti; gyventi, — *mollia otia peragere,* gyventi malonioje ramybėje; pluralis *otia* yra poetų kalbos ypatybė: neutra galūne *-um* blogai derinas eilutėse, todel tokius žodžius poetai daugiausia vartoja daugiskaitoje, k. a.: *otia, incendia, gaudia, miracula, convivia;* 101. žodžių tvarka: *ipsa quoque tellus immunis atque intacta rastro nec saucia ullis vomeribus omnia per se dabat; immunis, -e,* laisvas nuo kokios pareigos, — čia: žemė laisva nuo tarnavimo žmonėms (nes, kai ji yra dirbama, ji tuo patim tarnauja žmonėms); *rastrum, -i, n.,* kastuvas; *intactus* 3., nepaliestas; 102. *saucius* 3., sužeistas, sužalotas; *vomer* (arba *vomis), — eris,* noragas (žagrė), — *tellus vomeribus saucia,* žemė noragu (žagre) žeidžiama (ariama); *per se = sua sponte,* savaime (be žmonių rankų darbo); 103. žodžių tvarka: *atque (homines) contenti cibis creatis nullo cogente legebant arbuteos fetus montanaque fraga; cogo, -egi, -actum* 3., priversti, — *nullo cogente* abl. abs., be prievartos, priklauso žodžiui *creatis; creo* 1., sudaryti, sutver-

ti, — *creatis:* kurie augo (kuriuos pati žemė duodavo); 104. *fetus, -us,* m., vaisius; *arbuteus* 3. būdv. iš daiktavardžio *arbutus* (prancūz. *arbousier,* vokišk. *Erdbeerbaum)* tai nedidelis medelis (jų daug auga Italijoj), kurio vaisiai yra panašūs į žemuoges (apie tą patį kalba ir Vergilijus Georg. II, 69: *arbutus horrida* ir Georg. I, 147 sqq); del būdvardžio *arbuteus* reikia pastebėti, kad poetai vietoj *genetiv. possessivus* arba *auctoris* paprastai vartoja atliepiamą būdvardį, todel, pav.: *mensa Lycaonia,* Likaono stalas, *sanguis Caesareus,* Cezario kraujas... *fragum, -i,* n., žemuogė; *lego, legi, lectum* 3., skaityti (skaičiuoti), rinkti (čia *legebant* = rinko žmonės); 105. *cornum, -i,* n., vaisius medžio *korno, sedula; morum, -i,* n., gervuogė; *haereo, haesi, haesum* 2., kaboti; *durus* 3., kietas, dygliuotas; *rubetum, -i,* n., dygliuotas krūmas, kurio vaisius „morum"; 106. žodžių tvarka: *et glandes, quae deciderant patula Iovis arbore; glans, -ndis,* f., gilė (pietų kraštuose yra ąžuolų, kurių gilės yra valgomos); *decido, decidi* 3., nukristi; *patulus* 3., platus, šakotas („patula Iovis arbor", t. y., *quercus,* Jupiterio medis — ąžuolas, — plačiai išsišakojęs; kaip Jupiterio medis buvo ąžuolas, taip laurų medis Apolono, taip pušis Neptūno, — mirta Veneros); 107. žodžių tvarka: *placidi zephyri mulcebant tepentibus auris flores sine semine natos; placidus* 3., švelnus, malonus; *tepens, -tis,* šiltas; *aura, -ae* f., lengvas vėjo pūtimas; 108. *mulceo, mulsi, mulsum* 3., glostyti, kutenti; *flores sine semine nati,* gėlės be sėklos gimusios, t. y., žmonių nesėtos (nesodintos). 109. *inaratus* 3., neartas; *frux, -ugis,* f., laukų vaisius, javai; 110. *renovatus ager,* iš naujo artas (kartotas) laukas; *gravidus* 3. = *gravis,* sunkus (apie *varpas):* pilnas; *caneo, -ui* 2., būti žilam, baltoti; *arista, -ae,* f., varpa; 111. *lac, lactis,* n., pienas; *nectar, -aris,* n., nektaras (dievų gėrimas) čia: *vynas; ibant = fluebant;* 112. žodžių tvarka: *atque flava mella stillabant de viridi ilice; flavus* 3., geltonas; *viridis, -e,* žalias; *stillo* 1., varvėti, tekėti; *ilex, ilicis,* f., ąžuolas; *mella* iš *mel (mellis,* n.) medus *(plural.* čia del daikto gausumo), — senieji manė, kad medus, gaunamas iš bičių, nėra grynas, tiktai „aukso amžiuje" buvęs tikrai grynas medus, kurs tekėjo nuo medžių ir jų šakų (palyg-k Vergil. Ecl. 4. 30: „et durae quercus sudabunt roscida mella"; Horac. Od. 2. 19, 9: „vinique fontem lactis et uberes cantare rivos atque truncis lapsa cavis iterare mella").

Sidabro amžius.

113. *Postquam* su *imperf.*, nuo to laiko, kai; *Saturnus* (graikų *Krónos)* Urano ir Gejos sūnus, tėvas Jupiterio, Plutono, Neptuno, Junonos, Cereros ir Vestos, — jis buvo Jupiterio numestas į Tartarą ir neteko savo valdžios; „aukso amžius" baigiasi su Saturno viešpatavimo galu; Saturno vietoje dabar yra Jupiteris; *tenebrosus* 3., tamsus, juodas; *Tartara (-órum)* plur., poetų vartojamas del metrinių pagrindų; sing. *Tartarus* (ir *Tartaros) -i:* tai giliausia, šalta ir tamsi vieta požemyje, apsupta Flegetonto upe ir trimis sienomis, kur gyveno nelaimingieji; bet poetų bendrai suprantama *inferi (regnum Plutonis);* 114. *subeo, -ivi (-ii), -itum, -ire,* eiti po, sekti, — *subiit* = successit; *perf. sing. indic.* 3 asmuo sudėtinių (composita) veiksmažodžių su *ire* poetų turi ilgą *i: subiît; proles, -is,* f., giminė, karta; čia: *amžius* (metonimija); 115. *deterior* (comp.), menkesnis, blogesnis; *pretiosus* 3., vertingas, brangus; *fulvus* 3., raudonai-geltonas, gelsvas; *auro* poet. vietoj *aurea prole, aetate,* panašiai kaip *aere* vietoj *aënea (ahenea) prole, aetate; auro, aere* abl. comp.; 116. *contraho, -traxi, -tractum* 3., sutraukti, sutrumpinti; *tempus, -oris,* n., laikas, — *tempora* — meto ilgis; *antiqui = quod antea fuit;* 117. *aestus, -us* m., kaitra; kaitri vasara; *inaequalis, e,* nevienodas, nepastovus (oras); *in|aequā|lēs au|tūmnos:* versus spondiacus (trys spondėjai gale eilutės yra labai reti pas Ovidijų); 118. *breve ver:* kaipo kontrastas reiškiniui „ver aeternum"; *spatium, -ii,* n., tarpas, laiko tarpas; metų laikas; *exigo, -egi, -actum* 3., įvykdyti, išvesti iki galui, pabaigti, — *spatiis... annum:* pabaigė metus su keturiais sezonais, t. y., suskirstė metus keturiais laikotarpiais; 119. *siccus,* 3., sausas (šita ir sekančioji eilutė aprašo kaitros ir šalčio kraštutinumus), — *siccis,* t. y., be lietaus; *fervor, -oris* m., karštis, kaitra; *uro, ussi, ustum* 3., deginti, kaitinti; 120. *candeo, -ui* — 2., liepsnoti; *ventis:* šiaurės vėjai; *glacies, -ei,* f., ledas; ledo „žvakės"; *adstringo, -strinxi, -strictum* 3., pririšti, kilpą sutraukti (užrišti), čia *adstricta ventis glacies,* sustingusios ledo žvakės nuo vėjo; *pendeo, pependi* 2., kaboti, karoti; 121. *subiere = subierunt* (veiksnys: homines) *domus* (acc. pl.): įėjo į namus (į pastogę), — quantitas syll.: *domūs* ir sekąs *domus* (nom. pl.), — pakartojimas paskutinio žodžio gale sakinio naujajam sakiniui, be jokio jungiamojo žodelyčio, yra dalykas gana mėgiamas Ovidijaus; *antrum, -i,*

n., uolos lindynė *(spelunca); 122. frutex, -icis,* m., jauna šakelė, atžala; krūmas; *cortex, -cis, m.*, lunkas; *virga, -ae,* f., lazda, virbas, šaka; 123. *semina Cerealia,* javų sėkla (būdvardis kaip ir aukščiau: 104-ta eilutė): *Ceres* davė žmonėms javų sėklą ir išmokė juos žemdirbystės; *sulcus, -i,* m., rėžis, vaga dirvoje; 124. *obruo, -rui, -rutum* 3., užvožti (užversti), — *semina obruere,* užpilti (užkasti žemėmis) sėklą, sėti; *premo, pressi, pressum* 3., spausti, slėgti (prislėgti), — *pressi iugo,* jungo prislėgti (po jungu); *gemo, gemui, gemitum* 3., dejuoti; apie jaučius: *baubti; iuvencus, -i,* m., jaunas jautis (ir bendrai, *jautis):* žemė dabar atsisakė savaime teikti žmogui vaisių, ir žmogus turėjo jau naudotis gyvulių pagalba, norėdamas gauti sau maisto iš žemės.

Vario ir geležies amžiai.

125. Žodžių tvarka: *post illam* (scil. *aetatem) successit tertia proles aënea; tertia:* tarininis būdvardis — pažyminys žodžiu *proles; post illam:* t. y., *post argenteam prolem* (po sidabro amžiaus); 126. *saevus* 3., žiaurus (linkęs nedorybėms); *ingenium, -ii,* n., prigimtis, gabumas, palinkimas (nusidėti); *horridus* 3., baisus, pasibaisėtinas, — *horrida arma:* cf. Vergilijaus *horrida castra; promptus* 3., pasiruošęs, palinkęs, norus; 127. *sceleratus* 3., nedoras, nuodėmėtas; *ultima (aetas) est de duro ferro,* paskutinysis (amžius) yra kietos geležies amžius; 128. žodžių tvarka: *protinus omne nefas irrupit in aevum peioris venae; protinus,* tuojau; *in (r) rumpo, -rupi, -ruptum* 3., įsibrauti; *vena, -ae,* f., metalo gysla; metalas, — *venae peioris: genet. qual.* žodžiui *aevum; aevum, -i,* amžius; 129. *omne nefas,* visokia nedorybė; *fugere = fugerunt,* pabėgo, pranyko; *pudor, -oris,* m., gėda, gėdingumas (skriaudai); sąžiningumas; *verum, -i,* n., (daiktv.) tiesa (čia kalbama apie tris amžius, kaip apie asmenis; *personificatio); fides, -ei,* f., ištikimybė; 130. *in quorum locum = et in eorum locum; in locum alicuius subire,* užimti keno vietą; 131. *sceleratus amor habendi,* nedoras pageidimas turėti (turto); 132. *velum, -i,* n., burė, — paprastai *plur.; vela ventis dare:* yra tai techniškas jūrininkų išsireiškimas: paleisti pavėjui bures, t. y. čia: „plaukti laivu“ 133. *navita* yra senovinė forma žodžio *nauta,* jūrininkas; *quaeque etc,* žodžių tvarka: *et carinae, quae diu in montibus altis steterant, insultavere fluctibus ignotis;* 134. *in-*

sulto 1. (alicui), šokti, šokinėti; suptis; *carina, -ae,* f., laivo apatinė dalis (dugnas); laivas; *steterant:* stovėjo, kai buvo dar medžiais. 135. žodžių tvarka: *humum, prius communem ceu lumina solis et auras, mensor cautus limite longo signavit,* — priedėlį čia galima versti pilnuoju santykiniu sakiniu: *quae prius communis erat ceu lumina solis et aurae communes sunt; communis, -e,* bendras; *ceu,* kaip, kaip ir; *lumina solis et aurae,* saulės spinduliai ir oras, — accusativai *lumina et auras* yra santykyje su *humum;* 136. *cautus* 3., numatąs; *signo* 1., žymėti, atžymėti, atskirti; *limes, -itis,* m., riba, ežia; *mensor, -oris,* m., matuotojas, matininkas; 137. *dives humus poscebatur non tantum segetes alimentaque* debita...; *seges, -etis,* f., pasėlis; *alimentum, -i* n., maistas; *debitus* 3., kaltas, priderąs; 138. *posco* (poposci, -ere), reikalauti ko iš ko (su dvejybiniu accusativu), passivo formoje *poscor aliquid,* iš manęs reikalaujama ko (tik su vienu accusativu, kaip panašiai: *senatorem sententiam rogo: senator sententiam rogatur); itum est,* prieita, įsibrauta; *viscus, -eris,* n., — dažniau *viscera, -um,* vidurinės dalys, viduriai (metafora); 139. žodžių tvarka: *et opes, quas recondiderat (terra) et umbris Stygiis admoverat, effodiuntur; recondo, -condidi, -conditum* 3., vėl (iš naujo) paslėpti; paslėpti; *admoveo, -movi, -motum* 2., pristumti, priartinti, — *Stygiis admovere umbris,* priartinti prie Stikso tamsybių *(Styx, -ygis* ir *-ygos,* požemio, pragaro, upė), t. y. giliai žemėje užkasti; 140. *effodio, -fodi, -fossum* 3., iškasti; *opes, -um,* f., turtai (metalai žemės gelmėse gulį); *inritamentum, -i,* n., paskatinimas, pagunda, — *inritamenta* yra priedėlis *žodžiui opes,* o *malorum* yra *genet. obiect.;* 141. *nocens, -ntis,* kenkiąs, kenksmingas; 142. *prodeo, -ii, -itum, -ire,* išeiti aikštėn, pasirodyti (šituo veiksmažodžiu personifikuojami yra *ferrum* ir *aurum,* kaip sekančioje eilutėje *bellum* suasmeninamas žodžiais *pugnat* ir *concutit); utroque* scil. *ferro et auro;* 143. *crepito* 1., belsti, daryti tranksmą, — *crepitantia arma,* žvangieji ginklai; *concutio, -cussi, -cussum* 3., drebinti; 144. *raptum* = *rapina,* grobis; *hospes, -itis,* m., svečias, prietelis (cf. Caesar bel. Gal. VI, 23, 9: „hospitem violare fas non putant *Germani"); 145. socer, -eri,* m., uošvis; *gener, -eri,* m., žentas, — *socer genero:* gal-būt turėjo poetas omenėj naminį karą tarp Cezario ir Pompėjo; *fratrum gratia,* broliška meilė; *quoque,* o taipgi; 146. *immineo, -ui,* — 2., kaboti viršuj ko, — *imminere*

alicui, tykoti ko; *exitium, -ii*, n., pražūtis, mirtis; *maritus, -i*, m., vyras, pats; 147. *luridus* 3., išblyškęs (darąs išblyškusį žmogų): čia suprantamas nuodų gėrimas, kuris žomgų padaro „išblyškusį", t. y. nužudo, — išversti: „nuodingus" arba „mirtingus"; *terribilis, -e*, baisus, pasibaisėtinas; *misceo, miscui, mixtum (mistum)* 2., maišyti *aconitum, -i*, n., nuodinga žolė, nuodai (šiuo žodžiu poetas po bendrojo reiškinio — *lurida* — nurodo specialiai nuodų rūšį), — galima versti bendrai: „nuodai"; 148. *ante diem*, iki laikui, pirm laiko (*ante diem inquirit*, h. e. praescire cupit); *inquiro, -quisivi, -quisitum* 3., tirti, klausinėti (norint ką sužinoti), — *in patrios annos inquirere*, norėti patirti, kaip ilgai dar gyvens tėvas (h. e. querit a mathematicis, seu Chaldaeis astrologis, qui ex natalibus futura praedicebant, annum, quo pater moriturus sit, adeundae hereditatis impatiens); 149. žodžių tvarka: *et virgo Astraea terras, caede madentes, ultima coelestum reliquit; madeo* 2., būti šlapiam, apšlakstytam; 150. *coelestum* vietoj *coelestium* scil. *deorum;* —

per aukso ir sidabro amžius dievai nužengdavo nuo dangaus ir santykiavo su žmonėmis; bet pasibaigus pastarajam (sidabro) amžiui, pasipiktinę žmonių nedorybėmis, amžinai užsidarė danguje. Paskutinioji iš dangaus gyventojų paliko žemę Astrėja, teisingumo deivė, kai žemėje nebeliko jokio teisėtumo.

Gigantes.

Milžinai (jų kova su dievais).

151. Žodžių tvarka: *neve (= ac ne) arduus aeter securior foret terris; aeter, -eris*, m., grynas dangaus oras; dangus; *securus 3.*, esąs be rūpesčio (pavojaus), apsaugotas; 152, *adfecto* 1 (*adf. aliquid)*, kėsintis; *ferre* — čia kaipo *verbum dicendi:* pasakoti, sakyti; *Gigantas*, acc. pl. su graikiška galūne, — nom. *Gigantes:*

gigantai (milžinai) buvo Žemės (Gejos) vaikai, nepaprasto dydžio būtybės, apie kuriuos pasakojo mitai, kad jie buvo pradėję karą prieš Jupiterį, ir tam tikslui pastatė Ossą ant Olimpo ir Pelijoną ant Ossos, kad pasiektų dangų; bet Jupiteris trenkė griaustiniu į suruoštus kalnus, kurie griūdami užspaudė gigantus; Ovidijus vaizduoja juos turint šimtą rankų (*centum brachia)* ir žalčio kojas.

153. *congero, -gessi, -gestum* 3., sunešti; *struo, struxi, structum* 3., statyti (pastatą, bokštą); 154. *pater omnipotens*, visagalis

tėvas = Jupiteris; *perfringo, -fregi, -fractum 3.*, perlaužti, sutriuškinti; *Olympus, Pelion, Ossa,* trys kalnai Tesalijoj; 155. *excutio, -cussi, -cussum* 3., nutrenkti, numesti; *subiectae Ossae* = *de subiecta Ossa,* — *subiectus* 3., gulįs po (apačioj): pačioje apačioje tad buvo *Ossa,* ant jo *Pelion,* o ant paties viršaus *Olympus;* 156. žodžių tvarka: *cum corpora dira mole sua obruta iacerent; obruo, -rui, -rutum* 3., užversti (užvožti); *moles, -is,* f., masė, krūva (nepaprasto dydžio), sunkenybė; *obruta mole sua,* t. y., užversti savo pastatytais kalnais *(montium strue, ab ipsis exagerrata); corpora dira,* baisūs, bjaurūs kūnai (scil. *immania, aspectu horrida, prodigiosa, ingenti enim statura, centenis manibus et quinquagenis capitibus Gigantes a poëtis instructi finguntur);* 157. žodžių tvarka: *ferunt, Terram, multo sanguine natorum perfusam, inmaduisse atque animasse calidum cruorem; perfundo, -fudi, -fusum* 3., aplieti, apšlakstyti; *multo sanguine,* gausiu krauju; *natorum,* savųjų vaikų, nes gigantai buvo Žemės *(Terra* Γαῖα arba Γῆ) sūnūs; 158. *inmadesco, -madui,* — 3., sušlapti, persisunkti; *calidus* 3., šiltas; *animo* 1., gaivinti, gyvybę duoti; *cruor, -oris,* m., kraujas (iš žaizdos); 159. *ne nulla:* du neigimai sudaro griežtesnį tvirtinimą; *stirps, -pis,* f., kelmas, kamienas, kiltis, giminė; *monimentum* = *monumentum,* paminklas, atminimas, — čia *monumenta, atminimo ženklai;* 160. *facies, -ei,* f., pavidalas; *verto, verti, versum* 3., versti, apversti, pakeisti; — papildinys žodžiui *vertisse* yra *cruorem* (kraują pakeitė į žmonių pavidalą); *propago, -inis,* f. (iš *pro* ir *pango),* vynuogių šakelė, įsmeigta į žemę, kad galėtų prigyti ir įleisti šaknis; kiltis, giminė, giminės eilė; 161. *contemptrix, -icis,* f., niekintoja (mascul.: *contemptor),* — čia kaipo būdvardis pavartota; *superum* = *superorum: superi (dei)* priešpastatyme su požemių dievais *(inferi),* — *superum* yra senovinė galūnė *-um,* kuri poetų yra vartojama kai-kuriems daiktavardžiams su galūne *-us,* k. a.: *deum, Graium,* taip pat ir (vyr. gim.) daiktavardžiams su galūne *-a,* k. a.: *caelicolum (caelicola), Aeneadum (Aeneadae); saevus* 3., žiaurus; 162. *violentus* 3., žiaurus, darąs prievartą; *scires* (coni. potent.), galima buvo pažinti (spręsti), kad jie yra gimę iš kraujo *(eos,* scil., *homines e sanguine natos esse),* — *e sanguine nati* buvo suprantami žiaurūs *(saevi)* žmonės, cf. Tib. I, 1, 2, 39.

Diluvium.

Tvanas.

253. *spargo, sparsi, sparsum* 3., pilti, mėtyti; 254. *aeter*, dangaus oras, dievų gyvenamoji vieta, — todel *sacer* (t. y. tas, kas dievams priklauso); *ignibus = fulminibus;* 255. *concipio, -cepi, -ceptum* 3., pagauti, — *concipere flammas*, užsidegti; *longus axis*, ilga ašis, t. y. linija, einanti nuo vieno dangaus galo iki kitam per vidurį žemės; apie tą ašį, buvo tikima, sukęsi dangaus skliautai; čia *longus axis* vietoj „visas pasaulis" (sinekdocha: pars pro toto); *ardesco, arsi*, — 3., pradėti degti, užsidegti; 256. *fatum, -i*, n., likimas, lėmimas, — *esse... in fatis*, poetas čia turi galvoj senovės nuomonę (filosofų mokslą), pagal kurią pasaulio galas turįs įvykti per ugnį, o tą ugnį turėsią sukurstyti patys dievai; *tempus adfore*, kad ateisiąs laikas; 257. *correpta* scil. *flammis* priklauso lygiai žodžiui *regia* lygiai aukščiau paminėtiems *mare* ir *tellus;* 258. *ardeo, arsi, arsum* 2., degti; *moles, -is*, f., krūva, pastatas, — *moles operosa*, pastatas dirbtinai ir su vargu sudarytas; *laboro* 1., čia: „būti pavojuje" (pal-gk. Caes. bel. Gal. I, 52, 7: „tertiam aciem laborantibus... subsidio misit"); 259. *tela = fulmina; repono, -posui, -positium* 3., sudėti, paslėpti, atidėti; *fabricor* 1., išdirbti, iškalti; ciklopai, Vulkano pagelbininkai, išdirbinėja (gamina) savo kalvėje, Etnoje, žaibus Jupiteriui; 260. *mihi placet aliquid*, man patinka, aš nusprendžiu; 261. *nimbus, -i*, m., liūtis; 262. *protinus*, tuojau; *Aeoliis in antris*, Eolo, vėjų valdovo, urvuose (namuose): vėjai buvo suvaryti į tuos urvus ir Eolo saugojami; *Aquilo*, šiaurės, t. y., šiaurės-rytų vėjas (šaltas ir sausas); *claudit*, uždaro, veiksnys: *Iuppiter;* 263. *induco, -duxi, -ductum* 3., įvesti, įtraukti; surinkti, *-inductas nubes*, susirinkusius debesis; *flamen, -inis*, n., pūtimas, vėjas; 264. *Notus*, pietų vėjas, — šiltas ir drėgnas, lietaus lydimas; *madidus* 3., drėgnas, šlapias; 265. žodžių tvarka: *terribilem vultum picea caligine tectus; piceus* 3., juodas; *caligo, -inis*, f., migla, debesis, — *picea caligine* „juodus debesis" čia reik suprasti; *terribilem vultum: accus. graecus (accus. limitationis);* 266. *barba gravis (est): abl. causae (= barba gravata est nimbis*, barzda, apsunkinta lietaus debesimis); *canus* 3., žilas; *capillus, -i*, m., plaukai (ant galvos ir barzdos), — *canis capillis: abl. separationis* be

prielinksnio *(de); unda,* banga (reiškinio forma vietoj paties elemento); 267. *nebula, -ae,* f., migla; *roro* 1., rasoti; *penna, -ae,* f., plunksna, — *plur.* sparnai; *sinus, -us,* m., čia „rūbai"; 268. *pendeo, pependi,* — 2., kaboti, karoti; *nubila, -orum,* n., miglos, debesys; 269. *fragor. -oris,* m., griaustinis; *hinc,* paskui, tuoj; 270. žodžių tvarka: *Iris, nuntia Junonis, varios colores induta, concipit aquas; nuntia, -ae,* f., pranešėja, pasiuntinė; *induo, -ui, -utum* 3., apvilkti, apsivilkti, — *induta* su *accus.* kaip aukščiau (265); 271. *aquas concipit,* įtraukia į save vandenį (senieji manė, kad „laimės juosta", paliesdama savo žemutiniais galais vandenį, jūrą, įsitraukia jo (vandens) į save ir perduoda jį aukštyn debesims; 272. *sterno, stravi, stratum* 3., patiesti (paversti) ant žemės, padėti; *seges, -tis,* m., pasėlis; *deploro* 1., verkti, apverkti; *colonus, -i,* m., gyventojas, kaimietis, ūkininkas; *deplorata colonis = deplorata a colonis: dativus* prie *passivo* vietoj prielinksnio *a* su *ablativu;* 273. *votum, i,* n., įžadas, prašymas, daiktas, kurio prašoma, o todel „vaisiai", derlius, kurį tikėjos surinkti nuo laukų ūkininkas, tad: *vota colonis (= a colonis),* ūkininkų viltys; *iritus* 3. dykas, tuščias, — versti prieveiksmiu „veltui", — *irritus:* tarininis pažyminys; 275. *caeruleus* 3., mėlynas, melsvas, — *caeruleus frater* = Neptūnas, Jupiterio brolis, pavadintas *caeruleus* nuo marių spalvos; 276. *amnis:* personificatio „upių dievai"; *tecta tyranni,* t. y., namus, būstą Neptūno, okeano dievo, kurio valdžioj yra visos upės (kurias čia poeta dievais laiko), kurios savo vandenį neša į marias; *tyrannus* čia suprantamas yra „valdovas" be kokios neigiamos reikšmės; 277. *intro* 1., įeiti, įžengti; *hortamen, -inis,* n., paraginimas, paskatinimas (padrąsinimo žodis, paprastai karo vado pasakomas prieš mūšį); 278. *vires vestras,* t. y. vandenis; 279. *aperite domos,* atidarykite savo šaltinius (scil. fontes in quibus dii amnium habitare creduntur); *moles, -is,* f., čia „užtvanka"; *removeo, -movi, -motum* 2., nustumti, numesti; 280. *fluminibus:* čia ne upės, bet „vanduo" = *aquis; habenae, -arum, f.,* žaslai, — *habenas immitere (kitaip: remittere, relaxare habenas),* t. y. atleisti, paleisti žaslus, vadžias, kada norima, kad arklys smarkiai bėgtų (tai *figūra,* paimta iš važiavimo arkliais, kuri toliau yra tęsiama sekančiose eilutėse: „ora relaxant" — „defrenato cursu" — vaizdas yra labai gyvas!); 281. *os, oris,* n., burna, lūpos, — čia: „versmė", iš kurios išteka

vanduo; *relaxo* 1., atpalaiduoti, atversti; 282. *defrenatus* 3., nužebotas, nesulaikomas (nesutvardomas), — *defrenato cursu: abl. modi; volvo, volvi, volutum* 3., skleisti, vartyti, — *volvuntur:* įprastinis žodis, vartojamas aprašant vandens smarkumą; *aequor, -oris,* n., lyguma, plokšmė, jūrų plokšmė; 283. *tridens, -ntis,* m., tridantis, t. y. Neptūno skeptras, (trišakė) lazda, jo valdžios ženklas; *percutio, -cussi, -cussum* 3., suduoti, sukirsti, — *terram percussit,* sudrebino žemę (Poseidonas, Neptūnas, graikų buvo vadinamas *žemės drebintoju* — sudarytoju žemės drebėjimų); 284. *intremo, -tremui,* — 3., sudrebėti; *motus, -us,* m., judėjimas, drebėjimas; 285. *exspatior* 1., išeiti iš ribų *(spatium),* apie upę: pakilti virš krantų, patvinti; *ruo, rui, rutum* 3., versti, apversti, visa jėga spausti, kad ką paverstume; staiga griūti, — čia apie vandenį: „smarkiai išsilieti"; 86. *sata, -orum,* n., pasėliai; *arbustum, -i,* n., vieta užsodinta medžiais, medis, krūmas; *cumque satis: et simul cum satis rapiunt arbusta... simul cum satis: non solum sata, sed etiam arbusta (satis* yra *abl.* iš „sata"); 287. *penetralia (tecta):* vidujinė namų dalis, kurioje stovėjo dievų *(penates)* paveikslai ir statulos *(sacra);* 288. *maneo, mansi, mansurus* 2, pasilikti, — čia: „išlikti sveikam"; 289. *indeiectus* 3., nenuverstas; *culmen, -inis,* n., viršūnė, stogas; *altior unda,* vilnis, pakilusi aukščiau namų; 290. *pressae = depressae,* paskendusi; *gurges, etis,* m., gelmė, vanduo; *turris, -is,* f., bokštas, — čia: namai su bokštais, rūmai; 291. *discrinem, -inis,* n., skirtumas; 292. *deerant,* skaityk: *derant (*su *synizesis);* 293. *collem occupat,* užlipti ant viršūnės (kalno); *cymba, -ae,* f., *(cumba, -ae),* laivas; *aduncus* 3., užlenktas, užriestas, kreivas (šitas žodis — epitetas — yra poetų vartojamas kalbant apie žvėjų laivelius, — kartais ir apie didelius laivus ir plugus); 294. *remos ducere,* irkluoti; *nuper,* neseniai; *ararat = araverat;* 296. *depre(he)ndo, -hendi, -hensum* 3., nutverti, sugauti; *ulmus, -i, f.,* — čia medis, — *summa in ulmo:* medžio viršūnėje; 297. *figo, fixi, fixum* 3., įsmeigti, įkalti, — įsismeigti, užsikabinti; *si fors tulit,* jei atsitikimas taip sudarė; *pratum, -i,* n., pieva; 298. *tero, trivi, tritum* 3., trinti, trintis į ką; *curvus* 3., kreivas; *carina, -ae* f., laivo apačia, — *curvae carinae,* riestinės laivų apačios (o ne *laivai!); terunt vineta,* scil. *navigant supra vineta;* bet čia visas vaizdas: laivai, plaukdami po vynynus pasiekia savo dugnais viršūnes vynuogių medžių; *299. qua = ubi;*

gracilis, -e, lėknas; *modo,* tiktai, neseniai; *gramen, -inis,* n., žolė, veja; *carpo, carpsi, carptum* 3., skinti; *capella, -ae,* f., ožka; 300. *phoca, -ae,* f., jūrų šuo, foka; *graciles... capellae:* aliteracija, kas senesnėje romėnų poezijoje labai dažnai atsitinka, bet Ovidijaus ne perdažnai vartojama (pav. II, 52: „facientes fulgura"), — be to, čia reikia atkreipti dėmesio į simetriją žodžių tvarkoj, kurią turime šioje ir sekančioje eilutėje: *graciles capellae* priešpastatytos reiškiniams *deformes phocae,* pažymint kontrastą, o *gramen carpsere* pastatytas chiastinėje tvarkoje su *ponunt corpara:* graciles gramen carpsere capellae, deformes ponunt corpora phocae; 302. *Nereides:* dukterys jūrų dievo Nerejaus *(Nereus)* ir Dorės *(Doris),* — jūrų nimfos; jų buvo skaičiaus 50; *silvas tenere,* gyventi miškuose; 303. *incurso* 1. (su *dativu),* užšokti ant ko, atsimušti į ką; *robur, -oris,* n., kiekvienas kietas medis, ypač ąžuolas; *pulso* 1., mušti į ką; 304. *no* 1., plaukti; *unda vehit,* vilnis neša, nuneša; 305. *vires fulminis,* jėgos baisios, naikinančios, kaip žaibas, yra priskiriamos šerno iltims. (Taip-pat ir Fedras tam pačiam šernui priskiria *dentes fulmineos* I, 25, 5); *aper, apri,* m., šernas; 306. *crus, cruris,* n., blauzda, koja; *aufero, abstuli, ablatum, -ferre,* nunešti; *apro... cervo,* dativus, nuo *prosunt;* 307. *terrae:* žemės vietos, — *plur.* del to, kad paukštis lekioja įvairiomis kryptimis; *ubi in quibus* priklauso *terris; sistere = consistere;* 308. *lasso* 1., nuvarginti, pailsinti; *lassatis alis* (su pailsusiais sparnais) abl. modi; *volucer, volucris, volucre,* lekiojąs; *volucris* kaipo daiktavardis: paukštis; *vagus* 3., klajojąs, klajoklis, paklydėlis; *volucris vaga,* klajojąs paukštis; epitetas „vagus" tinka kiekvienam paukščiui jau del to viena, kad jisai laisvai lekioja iš vienos vietos į kitą; bet čia jis ypač tinka, kadangi paukštis ilgai ten ir šen klajojo *(vagabatur),* ieškodamas vietos poilsiui; 309. *abruo, -ui, -utum* 3., užkloti, uždengti; *immensa licentia ponti,* beribė marių erdvė; 310. *novus:* naujas, iki šiol nežinomas, — *montana cacumina* iki šiol nebuvo žinomi; *cacumen, -inis,* n., viršūnė; 311. *maxima pars,* t. y. *animalium; rapio, rapui, raptum* 3., pagrobti, — *unda rapitur,* vandeniu užliejama; *quibus:* dativus nuo *pepercit* (parco, peperci, temperatum est, parcere, gailėti); 312. *domo, -ui, -itum* 1., sutvardyti; sunaikinti, pražudyti; *ieiunium, -ii,* n., pasninkas, badas; *victus, -us,* m., maistas; *inopi victus = inopia victus* (abl. causae).

Deucalion et Pyrrha.

Deukalijonas ir Pyra.

Deucalion (-onis), Prometėjo sūnus, Tesalijos karalius, išsigelbėjęs nuo visuotinio tvano drauge su savo žmona *Pyra*, ir, Temidės patariamas, atgaminęs išnaikintą žmonių giminę iš akmenų, kuriuos, kaip buvo įsakiusi deivė, metė paskui save. Akmens, jo mėtomi, pavirsdavo vyrais, o Pyros mėtomi — moterimis. Deukalijono ir Pyros sūnus, Helenas, buvo eponimiškas herojus ir įsteigėjas graikų (helenų) rasės.

313. Šią eilutę reikia skanduoti: *Separat|Aoni|os Oe|taeis| Phocis ab|arvis.* Žodžių tvarka: *Phocis separat Aonis ab Oetaeis arvis. Phocis,* kraštas vidurio Graikijoje tarp Beotijos ir Tesalijos; *ab Oetaeis arvis,* nuo Oeto laukų (t. y. nuo Oeto kalno Tesalijoj), čia: *„nuo Tesalijos"; Aonii,* senovinis Beotijos vardas, pareinąs nuo *Aonii,* Beotijos krašto dalies; *separo* 1., atskirti; 314. *ferax, -acis,* derlingas (fertilis); 315. *subitarum aquarum,* staiga pakilusio tvano; 316. žodžių tvarka: *ibi mons arduus petit astra duobus verticibus; vertex, -icis,* m., viršugalvis; viršūnė; *astra petere,* savo aukštumu siekti žvaigždes, būti labai aukštam; 317. *Parnasus,* Fokidos kalnas, pašvęstas Apolonui ir Muzoms (ypač dvi to kalno viršūnės, vadinamos *Phaedriades,* kurių klonyje buvo garsus Kastalijos šventas šaltinis ir Delfų miestas); 318. *ubi = ubi primum;* 319. *consors tori,* t. y. *uxor, coniux,* čia *Pyrrha; ratis, -is,* f., laivas, valtis; *veho, vexi, vectum,* 3., vežti, *pass.* važiuoti, plaukti; Deukalijonas ir Pyra plaukioję mažu laiveliu per devynias dienas; *adhaeresco, -haesi, -haesum* 3., prilipti, prišlyti, čia *adhaesit* reiškia tą patį kaip ir *appulit,* priplaukė; 320. *Corycidas nymphas: Corycum* buvo didelė uola kalno Parnaso šone, kur gyveno nimfos (rusalkos); *numen, -inis, n., dievysta, — numina montis:* tur-būt, Mūzos, kurioms vėliau buvo pašvęstas Kastalijos šaltinis; 321. *fatidicus* 3., pranašingas, pranašaująs; *Themin,* kaip ir aukščiau *Corycidas* graikų 3-čios linksniuotės *accus.* iš vardininko *Corycides, Themis* (taip-pat toliau *Tritona); Themis,* Urano ir Gejos duktė, teisingumo ir pranašavimo deivė, kuri seniau buvo laikoma Delfų orakulo globėja; *oracla = oracula; oracula tenere,* vadovauti pranašavimams, suteikti pranašavimų; 322. žodžių tvarka: *non fuit vir quisquam illo (Deucalione) melior nec amantior aequi, aut ulla*

(scil. *femina) fuit metuentior deorum illa (Pyrrha); amans, -antis*, mylįs; *metuens, -entis*, bijąs; *amantior aequi, metuentior deorum, genetivus obiectivus* prie dalyvių, kaip kad turime posakyje „patriae amans"; *aequi* iš daiktv. *aequum, -i*, n., teisumas (galima versti: „labiau mylįs teisumą, labiau dievobaiminga"); 324. žodžių tvarka: *ut Iuppiter videt, orbem stagnare liquidis paludibus, et unum superesse modo de tot milibus, et unam...; stagno* 1., stovėti po vandeniu, būti užlietam (apsemtam) vandeniu; *paludibus (liquidis): paludes*, čia ne „balos", bet stovįs vanduo; *orbem* =*orbem terrarum* (pasaulį); 325. *supersum, -esse*, išlikti; 327. *innocuos* = *innocentes*, nekaltuosius, be kaltybės; *cultor, -oris*, m., *garbintojas;* numinis =*deorum;* 328. *disicio, -ieci, -iectum*, 3., išmėtyti, išblaškyti; 329. *aethera, accus.* su graikiška galūne, vietoj *aetherem* = *coelum* (dangų); 330. *posito* = *deposito; tricuspis, -idis*, su trimis galais, tridantis; *tricuspis telum* = *tridens* (tridantis); 331. *mulceo, mulsi, mulsum* 2., glostyti, raminti; *profundus* 3., gilus, — kaipo daiktv. *profundum, -i*, n., gelmė, jūra; 332. *exsto* 1., išsikišti, pasirodyti, — *exstantem* priklauso žodžiui *Tritona:* tai reiškia, kad tik pusė jo kūno buvo išsikišusi iš vandens; *umeri*, pečiai, -*umeros tectum, accus. graecus; murex, -icis*, m., jūrų (toks) sliekas; *innatus* 3., prigimtas, priaugęs, — *innato murice:* buvo tikima, kad jūrų dievas Tritonas, Neptūno sūnus, savo pečius (nugarą) turėjo apdengtus (apaugusius) jūrų sliekais, kaip kokiais sparnais; jo pareiga buvo skelbti savo tėvo Neptūno įsakymus garsingu ragu, arba trimitu, — jis čia yra vaizduojamas stovinčiu ant gelmių paviršiaus, tamsiai-mėlynas, su nugara apaugusia tais sliekais; jo pavidalas buvo pusė žmogaus, pusė žuvies (jis pučia savo ragą ir nutildo vilnijančią jūrą); *concha, -ae*, f., riestinis (kaip slieko urvelis) ragas; *sono, -ui, -itum* 1., skambėti, — *sonans:* čia skambus, garsingas; 324. *inspiro* 1., įkvėpti, įpūsti, pūsti į ką (su *dativu); 335. cavus* 3., susuktas, riestas; *bucina, -ae*, f., trimitas, ragas (=*concha)*, panašus į slieko urvelį, kurs viename gale yra platus, o antrame kaskart eina siauryn; *sumitur illi* = *sumitur ab illo;* 336. *tortilis, -e*, vingėtas; *turbo, -inis*, m., vingis, — *ab imo turbine*, nuo paties žemutinio vingio; *in latum crescere*, plisti, platyn eiti; 337. *aëra concipere*, įsitraukti į save oro; 338. *vox, vocis*, f., balsas, garsas; *sub utroque Phoebo iacentia*, t. y, *sub*

oriente et occidente sole; žodžių tvarka: *bucina, quae litora, sub utroque Phoebo iacentia, voce replet, ubi aëra (in) medio ponto concepit;* 339. žodžių tvarka: *ut (bucina) contigit ora dei, rorantia madidā barbā; roro 1.*, rasoti, — *rorans,* varvąs, — *madida, barba,* abl. causae, pareinąs nuo *rarontia;* 340. *cecinit iussos receptus* paskelbė (trimituodamas) Neptūno įsakymą atslūgti; poezijoj: *receptus canere,* prozoje: *receptui canere* (žiūr., pav., Caesar, bel. Gal., VII, 47, 1); 342: *coerceo, -ui, -itum* 2., sulaikyti, sutvardyti, nutildyti; 343. *alveus, -i,* m., upės lovys; *capit* čia: apima, talpina savyje (upių vandenį, kurs iki šiol pakildavo virš krantų ir užtvindydavo laukus); 344. *subsido* 3., čia apie upę; atslūgti; *exire,* pasirodyti; *surgo surrexi, surrectum* 3., pakilti; *decrescentibus undis* (abl. abs): atslungant vandeniui; 346. *dies* čia: laikas, laiko tarpas; 347. *limus, -i,* m., purvas; *in fronde = in ramis arborum* (ant medžių šakų); 348. *redditus = restitutus,* atstatytas į pirmykštį pavidalą; *quem postquam...* žodžių tvarka: *et postquam Deucalion vidit eum* (t. y. *orbem) inanem (esse) et desolatas terras alta silentia agere, ita Pyrrham affatur abortis lacrimis; inanis, -e,* tuščias; *desolatus* 3., apleistas, nuniokotas, išnaikintas; *alta silentia agere,* laikyti gilią tylą (*pluralis* „silentia" rodo visuotinę tylą); 350. *affari aliquem,* prakalbinti ką; *aborior, -ortus sum* 4., atsirasti, pasirodyti; 351. *superstes, -itis,* išlikęs (gyvas); 352. *patruelis, -e,* priklausąs (mano) dėdei, — *et patruelis origo,* parėjimas (kilmė) nuo brolio mano tėvo; 353. *deinde:* reikia skaityti dviem skiemenimis; *torus, -i,* m., lova; moterystė; 354. *vident occasus et ortus:* saulė mato juos, besisukdama nuo rytų iki vakarų (juos apšviečia); 355. *possedit,* paveldėjo, paėmė sau; *cetera = ceteros incolas; turba, -ae,* f., būrys (žmonių), — *nos duo turba terrarum sumus,* mes sudarome savimi visus žemės gyventojus; 356. žodžių tvarka: *haec quoque fiducia vitae nostrae adhuc non satis certa est; adhuc non = nondum* (dar ne); *fiducia, -ae,* f., viltis, laidas, (garantija); 357. *etiam tunc,* ir dar dabar; 358. *tibi:* dat. posses. *(erepta fuisses); fatum, -i,* n., likimas, čia: pražūtis, *-fatis,* dativ. *(= morti);* 359. *miserandus* 3., nelaimingas, apgailėtinas; 360. *consolor* 1., raminti, guosti; 363. *paternis artibus = patris:* jo tėvas buvo Prometėjus, kurs sutvėrė pirmuosius žmones; 364. *anima, -ae* f., gyvybė, siela; *infundo, -fudi, -fusum*

3., pilti, įpilti, — čia: įkvėpti; *animas infundere*, įkvėpti (suteikti) gyvybę; *formata terra*, iš žemės sudarytas žmogaus pavidalas; 365. žodžių tvarka: *nunc genus mortale restat in nobis duobus;* 366. *sic visum (est) = placuit* (taip nusprendė dievai); *exemplum, -i*, pavyzdys, pavidalas; *hominum exempla manemus*, mes (su tavim) — vienintėliai žmonijos pavyzdžiai (atstovai); 367. *fleo* 2., verkti; *placuit (eis) = constituerunt* (jie nusprendė); *numen coeleste*, dangaus dievybė, būtent, deivė *Themis* (Temidė); 368. *sacrae sortes*, šventi būrimai, t. y. pranašavimai arba orakulo *atsakymai* (kurie senovėje buvo patiekiami ant lentelių ir surašytieji atsakymai ištraukiami; taip buvo daroma Italijos miest. *Caerėje* ir *Praeneste);* 369. *nulla mora est* neatideliojant (posakis dažnai užtinkamas pas Ovidiją); *adeo, -ivi (-ii), -itum, -ire, prieiti* ką (prisiartinti prie ko) su *accus.* (vietos); *pariter*, lygiai, — čia: drauge (kartu); *Cephisidas* (graikišk. linksniavimas) *undas=undas Cephisi, — Cephisus*, upė Fokidoje, įtekanti į ežerą *Kopais;* 370. *ut... sic = quamquam... tamen; nondum liquidas:* dar ne tyras; *vadum, -i*, brasta, upės dugnas; *notus* 3., žinomas; *seco, secui, sectum* (secatum) 1., perkirsti; perplaukti; 371. *inde*, t. y., *ex undis Cephisi; libo* 1., pasemti; *inroro 1., apšlakstyti; liquor, -oris*, m., skystymas, vanduo, — *libatos irroravere liquores:* asmens, prisiartinantieji prie aukų arba kitų kokių šventų apeigų turėjo pirma nusivalyti *(lustrari)*, t. y., nusiplauti ne tiktai rankas ir galvą, bet ir rūbus bėgančiu upių vandeniu *(aquis flumine sumtis. VII, 19)* arba šaltinių vandeniu, — šaltiniams buvo teikiama ypatingo šventumo; šitas *nusiplovimų* vanduo romėnų vadinamas atskiru vardu *ros* (graikų δρόσος) — žiūr. Verg. Aen. II, 719; be to, būta ir kitų nusivalymo apeigų — cf. Verg. Aen. VI, 229; Ovid. Met. VII, 261.; 372.*flecto, -xi, -xum* 3., lenkti pakreipti, nukreipti (linkui ko); *vestigium, -ii*, pėdsakas, žingsnis; 373. *delubrum, -i*, n., šventovė (žodis, poetų vartojamas tiktai daugiskaitoje); *fastigium, -ii*, frontonas (viršutinė dalis), turėjęs trikampio pavidalą, papuoštas skulptūra; 374. *palleo 2., būti* išblyškusiam (geltonam), nešvariam, — *pallebant:* buvo suteršti (kaip seniau spindėjo blizgėjo, taip dabar, po tvano, buvo suteršti); *muscus, -i*, m., musas, samanos; 375. *tetigere = tetigerunt= attigerunt*, pasiekė; *procumbo, -cubui, -cubitum* 3., pulti (žemėn), — *pronus procumbit humi*, puolė veidu žemėn; 376. *pronus* 3., palinkęs į pryšakį vei-

du; *pavens*, bijąs, baimingas (nuo *paveo* 2, drebėti iš išgąsčio); *osculum, -i*, n., pabučiavimas (bučkis), — *oscula dare = osculari;* 378. žodžių tvarka: *si numina precibus iustis victa (=vincuntur et) remollescunt; vinco, vici, victum* 3., čia: nuraminti (numaldyti); *remollesco* 3., minkštėti, švelnėti, — *precibus remollescere*, duotis numaldyti; *iram flectere*, pyktį numalšinti; 379. *Themi*, graikišk. *vocativ.; qua generis damnum*... žodžių tvarka: *qua arte damnum generis nostri reparabile sit; qua arte = quo modo; damnum, -i*, n., nuostolis; *reparabilis, -e*, atitaisomas (atstatomas); 380. *mergo, mersi, mersum* 3., paskandinti, — *mersae res*, užtvindytas (paskandintas) pasaulis; *mitis, -e*, ramus, *malonus;* 381. *moveo, movi, motum* 2., sujudinti, sujaudinti; *pass.* pasigailėti; *velo* 1., užkloti; *cingo, cinxi, cinctum* 3., apjuosti; *resolvo, -solvi, -solutum 3., atrišti*, — *cinctas vestes resolvere*, atleisti, išsijuosti: romėnai, aukodami dievams aukas, savo veidus užsiklodavo *(velamen)*, kad tuo metu akys neparegėtų kokio nors nepalankaus ženklo *(omen)*, kurs, galėtų sukliudyti šventą aukojimo darbą; be to, jie nusiimdavo nuo rūbų juostas ir atrišdavo visa, kas buvo surišta; tai darydavo, norėdami parodyti, kad jie atnešą *laisvu noru* aukas, kurios tik vienos tetinkančios dievams; žiūr. dar XIII, 465 ir sq. Vergilijus šitą paprotį išveda nuo trojėnų: Aen., III, 405 ir sq. 383. *os, ossis*, n., kaulas; *post tergum = post se*, užpakaly savęs; 384. *obstipesco, -stipui* — 3., nustebti; *rumpere silentia voce*, pertraukti tylą *(voce* = „kalba" galima neversti); 385. *recuso* 1., atsakyti, atsisakyti; 386. *veniam dare*, atleisti (kaltę); *pavidus* 3., išsigandęs, drebąs iš baimės; 387. *laedo, laesi, laesum* 3., užgauti, žeisti. Senovės romėnai (ir kitos tautos) laikė tai didele nedorybe numirusiųjų ramybę ardyti; Pyra neaiškią orakulo ištarmę suprato taip, kad manė, jog jai teks savo motinos kaulus mėtyti, todel, negalėdama su tuo sutikti, meldė deivę, kad atleistų jai tą nepaklusnumą. 388. žodžių tvarka: *interea secum repetunt et inter se volutant verba sortis datae, obscura caecis latebris; repeto, -ivi (ii), -itum*, 3., kartoti, atsiminti, svarstyti; *caecus* 3., aklas, tamsus, neaiškus, paslaptingas; *latebra, -ae* f., paslaptingas (veiksmaž. lateo): verba oraculi ambigua, quorum sensus latet, haud facile perspiciuntur. 389. *inter seque = et inter se; voluto*, 1., vartyti, svarstyti; 390. *inde = deinde; Promethides* (patronimicon) vietoj filius Promethei; *placidus* 3., ramus, malonus;

Epimethis, -idis, Epimetėjo duktė, t. y. *Pyrrha;* 391. *mulceo, mulsi, mulsum* 2., glostyti, raminti; *fallax, -acis, prigaunąs,* — *fallax est = fallit; sollertia, -ae, f.*, samojis, protas; *nobis = mihi = mea (sollertia);* 392, *pia sunt oracula:* laisvi nuo nedorybės (nusižengimo), — kad taip reik suprasti „pia", paaiškina tai sekantieji žodžiai; *nefas (indecl.),* nedorybė; 394. *reor, ratus sum,* — 2., manyti, spręsti; 395. *augurium, -ii,* n., (-avis), paukščių skridimo aiškinimas (būrimas), tad ir bendrai *aiškinimas* (pranašystės); *Titania = Pyrrha,* kaip anūkė Titano Japeto; *moveo, -vi, -tum* 2., — čia: įtikinti; 396. *in dubio est = dubia est; 397. diffido, -fisus sum* 3., nepasitikėti; *monitum, -i,* n., patarimas, įsakymas; *coelestibus monitis = monitis deae; tempto* 1., mėginti; 398. *recingo, -cinxi, -cinctum* 3., nusijuosti; *tunica, -ae,* f., apatinis rūbas, čia: rūbai; 399. *iussos lapides,* t. y., akmenis, kuriuos jie buvo įsakyti; *sua post vestigia = post tergum = post se,* į užpakalį nuo savęs; 400. *vetustas, -atis,* f., senovė, senoviškumas (padavimo): padavimo senoviškumas rodo jo teisybę; 401. *ponere = deponere,* čia: nustoti ko; *durities, -ei = duritia, -ae,* kietumas; *suus* 3., čia: tam tikras, natūralus;*rigor, -oris,* m., kietumas; 402. *mollio* 4., *minkštinti, pass.* minkštėti; *mora* (abl. causae), čia: laipsniškai, pamažėli; *ducere formam,* gauti pavidalą; 404. *contigit,* teko kas (kam), — *natūra mitior contigit illis: ubi saxa molliora facta sunt, pristinam duritiem deposuerunt;* 405. žodžių tvarka: *forma hominis videri potest, ut quaedam, sic non manifesta, sed uti de marmore coepto, non satis exacta; videri,* gali būti laikoma; *ut... sic* = quamquam... *sed,* nors... bet (nuolaidos sakinys); 406. *exigo, -egi, -actum* 3., išvesti iki galo, pabaigti; *rudis, e,* neišdirbtas, *-signum rude,* nepabaigta išdirbti statula; 407. žodžių tvarka: *quae pars tamen ex illis* (t. y. *lapidibus) aliquo suco umida et terrena fuit; quae pars = ea pars; umidus* 3., drėgnas; *sucus, i,* m., skystymas; *verto, verti, versum* 3., versti, apversti, pakeisti; *in corporis usum = in corpus;* 409. *solidus* 3., kietas, sukietėjęs; *flecti nequit,* nesiduoda lenkiamas; 410 *modo:* neseniai; 411. *spatium, -ii,* n., laiko tarpas; *numen, -inis,* n., dievų valia; *saxa viri...* žodžių tvarka: *saxa viri manibus missa;* 412. *facies, -ei,* f., veidas, pavidalas; *traho, traxi, tractum* 3., čia: gauti, — *faciem trahere = formam ducere,* įgyti (gauti) pavidalą; 413 *iactus, -us,* m., mėtis (mė-

tymas), — *iactu femineo = iactu feminae;* 414. *inde,* t. y., todel; *experiens laborum,* patvarus darbuose (varguose); 315. *documentum, i,* n., įrodymas.

Phaëthon.

Faetonas.

Etiopijoj viešpatavo karalius *Merops* su savo žmona *Klimena,* kuri buvo marių deivės Tetidės ir Okeano duktė: *Klimena* pagimdė saulės dievui *(Sol = Phoebus)* *Faetoną (= „Šviečiąsis")* ir tris dukteris, *Heliades* (nuo graikų *Helios = „saulės dukters").* Faetonui prikišdavo jo amžininkas *Epafus,* Jupiterio ir Jonos sūnus, kad jis be pagrindo didžiuojąsis dieviška savo kilme. Faetonas skundžiasi savo motinai ant Epafo ir nuvyksta į dangiškus savo tėvo, Febo, rūmus, norėdamas iš paties tėvo lūpų įsitikinti apie savo kilmę; tam tikslui išprašė iš tėvo vienai dienai saulės arklius ir ratus pasivažinėti po dangaus skliautus; bet tiktai galingos ir prityrusios Febo rankos tesugebėjo valdyti saulės arklius; Faetono silpnos rankos negalėjo sulaikyti ugningų arklių, kurie, nunešę jį nuo reikiamo ruožto, perdaug prisiartino prie žemės, ir buvo beuždegą savo ugnies kvėpavimu dangų ir žemę. Žemė šaukėsi Dzeuso (Jupiterio) pagalbos, ir jis suspėjo Faetoną nutrenkti savo žaibais nuo ugnies vežimo ir numesti į Eridano upes vilnis.

Įžanga. Saulės rūmai.

(II. 1—18).

1. *Regia (arx),* karaliaus rūmai; *sublimis, -e,* kilnus, aukštas; *sublimibus columnis,* abl. causae prie žodžio *alta;* poetas vaizduoja saulės rūmus senovinės šventovės pavidalu; 2. *clara = splendens* (spindintieji rūmai); *mico, micui,* — 1., mirgėti, žibėti; žodžių tvarka: *pyropo, imitante flammas; pyropus, -i,* m., (πυρωπός) bronzas (vario ir aukso mišinys); *imitor 1.,* pamėgždžioti, sekti, — čia *imitans = similis;* 3. *cuius = regiae; ebur, -oris,* n. dramblio kaulas; *nitidus* 3., blizgąs, šviesus; 3. *argenti* priklauso žodžiui *lumine; biforis, -e,* apie duris, atsidarančias į dvi puses; *valva, -ae,* durų vyriai; *bifores valvae,* dviejų pusių durys; *radio* 1., spindėti; 5. *opus, -eris,* n., darbas, — čia: meniškas darbas; *Mulciber* (iš *mulcere,* minkštinti, ir *ferrum,* geležis: „tas, kurs minkština geležį), t. y., *Vulkanas* (graikų *Hefestas),* nes Vulkanas savo ugnimi tirpino metalus; 6. *caelo* 1., drožti, išdrožinėti, — *caelarat = caelaverat;* 7. *immineo, -ui,* — 2., kaboti (karoti) viršuj ko; 8. *caeruleus* 3., melsvas; *unda* čia vietoj *mare; Tritona: accus.* su graikiška galūne iš *Triton*

(-onis), Neptūno sūnus, kurs pūsdamas savo ragą nuramdina audringą jūrą (toks pats *accus* yra *Protea, Aegaeona, Dorida); canorus* 3., garsiai skambąs; 9. *Proteus*, Neptūno sūnus, turėjęs pranašo dovaną ir galėjęs įvairiai keisti savo pavidalą, prisiimdamas įvairių daiktų išvaizdos; jis buvo laikomas lyg ganytoju visų jūrų gyvių; *ambiguus* 3., — čia: atsimainąs, keičiąs savo pavidalą; *balaena, -ae*, f., didžuvis; *premo, pressi, pressum* 3., spausti, prispausti, — *premens*, čia: laikąs, apimąs; 10. *Aegaeon*, Neptūno žentas, marių šimtarankis milžinas, užsėdąs ant jūrų žvėrių nugaros; *lacertus, -i*, m., petys; žodžių tvarka: *et Aegaenoria, suis lacertis immania terga balaenarum prementem;* 11. *Doris*, Okeano duktė, Nerėjo žmona, 50-tų dukterų (nimfų) motina; *natas:* poetai vartoja žodį *natus* vietoj *filius, nata* vietoj *filia;* 12. *moles, -is*, f. didelė uola; *sicco* 1., sausinti; 13. *quaedam = nonnullae; pisce:* verski daugiskaita; *non omnibus: .dativ. posses.* (prie numanomojo *est); una = eadem;* 14. *qualem:* „sed talis eis erat facies, qualem (faciem) esse decet sororum"; 16. *numen, -inis*, n., dievysta, — *numen ruris*, kaimo dievysta (kaimo dievai: *Faunus, Silvanus* ir k.); 17. *haec super = super haec* (prielinksnius poetai padeda ir paskui jų žodžių); *impono, posui, positum* 3., uždėti, išreikšti; *imago coeli*, dangaus skliaustai; *fulgeo, fulsi,* — 2., blizgėti, spindėti; 18. *signa*, t. y., *signa Zodiaci* (ženklai dangaus žvėryno, kurių šeši yra šiaurėje, o kiti šeši pietinėje dangaus pusėje, — t. y., žvaigždyno ženklai, o jie, kaip pasako mums Ausonius, yra:

> *Sunt, Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces;*

fores, -ium, f., durys, — *fores:* čia daugiskaita vietoj vienaskaitos (vienaskaitos reikšmė).

Faetono pageidavimas (19—104).

19. *Quo* prieveiksm. = *ad regiam Solis; simul = simulatque; acclivus* 3., palinkęs, nuotakus; *limes, -itis*, m., takas; *Clymeneïa proles*, Klimenos sūnus, Faetonas (pavadintas motinos vardu, nes jo tėvo vardas buvo abejotinas, — žiūr. sekančioj eilutėj „dubitati parentis"); 20. *intro* 1., įeiti, įžengti; *dubitatus = is de quo dubitatur*, abejotinas (nes *Epaphus* tvirtino, kad *Sol* nėra Faetono tėvas); *parens* = poetų *pater;* 21. *protinus*, tuojau; *patrios vultus = patris vultus; vestigia ferre*, nukreipti

savo žingsnius; 22. *consisto, -stiti,* — 3., sustoti (apsistoti); *propriora,* arčiau esančius; 23. *lumina,* čia: spinduliai, kurie spindėjo nuo saulės dievo; *velo* 1., užkloti uždengti, — *velatus:* apsivilkęs; 24. *solium, -ii,* n., suolas, sostas; *zmaragdus, -i,* m., smaragdas (brangusis akmuo; šituo žodžiu buvo vadinami ir kiti brangieji papuošalai); 25. *Dies, Mensis, Annus* etc., čia kaipo dievybės; 26. *saeculum, -i,* n., amžius, šimtmetis; *spatia aequalia,* lygūs protarpiai; 27. *ver novum,* naujas pavasaris, — pavasaris pradedąs naujus metus, nes naujieji metai buvo pradedami *kovo* mėnesiu, kaip tai parodo kitų mėnesių vardai: *Quinctilis, Sextilis, September* ir k., arba *novum* ir ta prasme, kad pavasarį viskas atgyja, atsinaujina; *florente corona = corona florum;* 28. *nudus* 3., nuogas, plikas, lengvai apsivilkęs, — *nuda aestas:* vasara vienoje tunikoje, pusnuogė; reikia pastebėti, kad romėnų „*nudi*“ buvo vadinami ne tiktai nuogi, bet ir tie, kurie tevilkėjo viena tunika be togos, nes tiktai toga buvo laikoma tikruoju rūbu; kaitrios vasaros metu romėnas dirbdavo laukuose vienoje tunikoje, tad *nudus; spiceus* 3. (nuo *spica,* varpa) iš varpų (padarytas); *sertum, -i,* n. (tikrai sakant, yra dalyvis iš *serere,* vyti, pinti) čia: vainikas; 28. *calco* 1. minti, mindyti; *sordidus* 3., nešvarus, suterštas, — čia: apšlakstytas, sušlapintas; *uva, ae,* vynuogė, — *calcatis sordidus uvis,* suterštas sumindytomis vynuogėmis (vynuogių skystymu), — poetas labai vaizdingai charakterizuoja metų laikus; vynuogių rinkimo laikas buvo ruduo, o vynuogių skystymas ir seniau ir dar dabar Italijoj dažniausiai yra kojomis minant išspaudžiamas; 30. *glacialis,* ledingas, pilnas ledo; *hirsutus* 3., papūręs, susivėlęs; *canus* 3., baltas, žilas; *hirsutus canos capillos* (acc. graecus), su papūrusiais žilais (baltais) plaukais (žiema). 31. žodžių tvarka: *Sol, (ipse) loco medius, oculis, quibus adspicit omnia, iuvenem, rerum novitate paventem, vidit (et ait); loco medius,* sėdėdamas viduje *(abl. limit.); rerum novitas,* nepaprastas reginys; *paveo, pavi,* — 2., bijoti, drebėti iš baimės; 33. *hac arce = in hac arce; petisti* vietoj *petis,* ieškai; 34. *progenies, -ei, = proles, ainis,* sūnus; *haud,* ne; *infitior* 1., užsiginti. 35. *refero,* čia: atsakyti, atsiliepti; *publica = communis omnibus;* 38. *pignus, -oris,* — čia: įrodymas; *propago, -inis,* f., ainis, sūnus; 39. *error = dubitatio,* abejojimas, netikrumas; *detraho, -traxi, -tractum,* 3., nutraukti, pašalinti; 42. *amplexus, -us,* m., apglėbimas; 43. *or-*

tus, -us, m., kilmė, *-ortus edere,* pareikšti kilmę; 45. *me tribuente,* iš mano rankos, iš manęs; *feras = accipias; promissum, -i,* n., prižadėjimas; 46. *palus, -udis,* f., bala, čia: *Stikso* vanduo, — *palus iuranda dis,* tai vanduo, kuriuo prisiekia dievai; *Stikso* priesaika buvo labai svarbi ir negalėjo būti laužoma; 47. *desino, -ivi (-ii), -itum* 3., nustoti, čia: nustoti (pabaigti) kalbėti (kalbėjus); *currus... paternos,* poetų *plur.* vietoj *singular.;* 48. *inque diem = in unum diem,* vienai dienai; *alipes, -edis,* turįs sparnus kojose, greitakojis (greitas); *ius = potestas; moderamen, -inis,* n., įrankis valdyti, valdymas; 50. *concutio, -cussi, -cussum* 3., sudrebinti; *illustris, -e,* aiškus, šviesus, spindįs; *temerarius* 3., paikas, kvailas; *tua (voce),* del tavo žodžio (pageidavimo); 51. *promissa dare,* išlaikyti prižadėjimą; *confiteor, confessus sum,* 2., atvirai išpažinti, prisipažinti; *nego* 1., atsakyti (atsisakyti); *dissuadeo, -suasi, -suasum* 2., nepatarti, — *dissuad. licet,* galima man atsakyti; 53. *voluntas, -atis,* f., čia: pageidavimas, prašymas; 55. žodžių tvarka: *munera, quae conveniunt nec istis* (t. y. *tuis) viribus nec tam puerilibus annis; munus, -eris,* n., dovana; *convenit,* pritinka, dera; 57. *contingo, -tigi, -tactam* 3., paliesti, tekti; 58. *nescius,* nežinąs (dalyko); *adfecto* 1., kėsintis, pageidauti ko; *placeat sibi: placere sibi in aliqua re,* gėrėtis savimi, girtis; *quisque (superorum = deorum),* — *placeat sibi quisque licebit* (vietoj *licet,* tegul) — prasmė: „tegul kiti dievai didžiuojasi (giriasi) prieš mane savo galybe"; *ignifer* 3., ugnianešys, ugningas; *axis, -is,* m., ašis, — čia: ratai, vežimas („pars pro toto"); 60. *valet = potest; me excepto,* išskyrus mane (be manęs); *vastus* 3., platus, erdvas; *rector Olympi,* Olimpo valdytojas = Jupiteris; 61. *iaculor* 1., mėtyti; 62. *agere,* čia: valdyti; 63. *prima via,* pirmoji kelio dalis, kelio pradžia; *et qua = et (talis) ut ea; recens, -entis,* šviežias (naujas), — *recentes equi,* atsilsėję arkliai; 64. *enitor, -nisus sum (nixus s.),* stengtis (pakilti); *altissima,* t. y., *via,* aukščiausioji kelio dalis; 66. *fit mihi timor,* apima mane baimė, man baisu; 66. *pavidus* 3., drebąs iš baimės, baisingas; *trepido* 1., drebėti, nerymauti; 67. *pronus* 3., nuotakus, skardus; *certus* 3., tikras, tad: drąsus; 68. žodžių tvarka: *tunc etiam Tethys ipsa, quae me subiectis undis excipit, solet vereri, ne ferar in praeceps; subicio, -ieci, -iectum* 3., padėti apačion (ko), — *subiectus* 3., gulįs apačioj, — *subiectis undis,* apačioj vilnių; 69. *praeceps, -itis,*

strimgalvis, — kaipo daiktv.: prapultis, gelmė; *Tethys* Okeano žmona, jūrų deivė, jūrų nimfų ir vandenų dievybių motina; *vereor, veritus sum* 2., bijoti; 70. *adde quod,* pridėk prie to, kad, be to; *rapitur,* čia: pagaunamas; *vertigo, -inis,* f., sūkis, sukimasis; 71. *sidera trahit,* t. y., *secum,* nuneša su savim; *torqueo, torsi, tortum* 2., vartyti, sukti; 72. *in adversum,* priešinga kryptimi (— linkme); 73. *impetus, -us,* m., sūkurys, apsivertimas; *rapidus* 3., staigus; *orbis, -is,* m., apsisukimas, vingis; *evehor, -vectus sum,* — 3., pasikelti, pakilti; 74. *fingo, finxi, fictum* 3., išsivaizduoti sau; *datos currus,* t. y., *tibi esse; roto* 1., sukti ratu, — *rotatus,* sukąsis; *obvius ire,* eiti prieš, važiuoti priešinga kryptimi; *polus, -i,* m., čia: dangus, — *rotati poli = rotatum coelum;* 75. *citus* 3., greitas; *axis (coeli) = coelum,* dangaus sukimasis, 77. *animo concipere,* įsivaizduoti sau; *delubrum, -i,* n., šventovė; *ditia:* sutrauktinė forma iš *dives,* turtingas *(=„divitia“);* 78. *per formas ferarum,* t. y., per dangaus žvėryną (zodijaką); *viam tenere,* laikytis kelio, nenukrypti nuo kelio; 80. *adversi Tauri:* nes „jaučio“ konsteliacija yra atsigręžiusi į rytus, o todel yra priešingoje kryptyje nuo saulės ruožto; 81. *per Haemonios arcus* (daugiskaita vietoj vienaskaitos), per Hemono lauką: *Sagitarius,* Šaulys, vienas iš zodijako ženklų, kuris buvo vaizduojamas su įtemptu lanku, tarytum šaudąs strėlą, — tai vienas iš kentaurų *(Chiron)* gyvenusių Hemonijoj, arba Tesalijoj; 82. *circuitus, -us,* m., ratas, ruožtas; 83. *Scorpion: accus.* su graikiška galūne; *aliter:* kita (priešinga) kryptimi; žodžių tvarka: *(per) Scorpion, saeva bracchia longo circuitu curvantem; curvo* 1., lenkti, kreivinti, vingiuoti; 84. *quadrupes, -edis,* keturkojis, — čia: Saulės arkliai, — *quadrupedes, accus. obiect.* nuo *regere; animosus* 3., smarkiai kvėpuojąs, prunkščiąs; 85. *nares, -ium,* f., *šnirpšlės; efflo* 1., pūsti, kvėpuoti, prunkšti; 86. *in promptu est (mihi in promptu est)* yra lengva *(nec tibi in promptu est regere quadrupedes); 87. incalesco, -calui,* — 3., įkaisti, užsidegti, *animus,* — čia prigimtis, drąsa; *cervix, -icis,* f., (paprastai vartojamas daugiskaitoje), kaklas, užpakalinė kaklo dalis, sprandas; *repugno* 1., priešintis, kovoti; *habenae, -arum,* f., vadžios; 88. žodžių tvarka: *at tu, nate, cave, ne... et corrige tua vota, dum res sinit; funestus* 3., nelaimingas, pražūtingas; *auctor, -oris,* m., sudarytojas, — čia: davėjas; 89. *dum resque = et dum res sinit,* kolei galima, kol dar laikas; *corrigo,*

-rexi, -rectum 3., atitaisyti, atmainyti; *votum, -i,* n., noras, pageidavimas; 90. žodžių tvarka: *scilicet pignora certa petis, ut credas, te sanguine nostro genitum (esse);* 94. *insero, -rui, -rtum* 3., įdėti, įsmeigti, — *oculos in pectora inserere,* pažvelgti į širdį; *intus,* viduj, ten; *deprendere* = *deprehendere,* pagauti (tad ir *dvasiškai* pagauti =) pastebėti; 95. žodžių tvarka: *denique circumspice, quidquid habet dives mundus, et posce aliquid e tot ac tantis coeli, terrae et maris bonis; circumspicio, -spexi, -spectum* 3., apsidairyti, apsižiūrėti, pastebėti; 97. *patiere repulsam* = *patieris rep.; repulsa, -ae,* f., at(si)sakymas, nesutikimas („patirsi atsisakymo, — nesutikimo"); 98. *deprecor* 1., stengtis išprašyti (išmaldauti), — *deprecor (te) hoc unum,* to vieno prašau tave; *vero nomine,* ištikrųjų; 100. *collum, -i,* n., kaklas; *blandus* 3., meilikaująs, meilus; 101. *iurare aliquid,* prisiekti kuo; 102. *optaris* = *optaveris;* 103. *finierat* (veiksnys *Phoebus) monitus (acc. pl.),* pabaigė įspėjimus; *dictis repugnare,* priešintis žodžiams (įspėjimams); 104. *propositum, -i,* n., pasiryžimas, — *propositum premere,* laikytis savo nusistatymo (pasiryžimo); *flagro* 1., degti; 105. *qua licuit* priklauso žodžiui *cunctatus; qua:* čia *laiko* jungtukas, kolei = *dum; 106. Vulcania munera* (priedėlis žodžiui *currus),* Vulkano dovana; 107. *temo, -onis,* m., dyselys; 108. *curvatura summae rotae,* lankas aplink ratą, štangą; *radius, -ii,* m., spindulys (rate), rato stipinas, — *radiorum ordo* = *radii;* 109. *iugum, -i,* n., jungas, kurs buvo gale dyselio ir buvo užmaunamas arkliams ant kaklų; *chrysolithus, -i,* m., chrizolitas (blizgąs akmuo, auksinės — žalsvos spalvos, senovėje labai branginamas); *gemma, -ae,* f., brangus akmuo; žodžių tvarka: *chrysolithi et gemmae ex ordine positae per iuga reddebant clara lumina repercusso Phoebo...* 110. *repercutio, -cussi, -cussum* 3., atspindėti (atmušti); *clara lumina reddere,* mesti aiškią šviesą; 111. *magnanimus* 3., drąsus; 112. *perspicio, -spexi, -spectum* 3., apžiūrėti, įsistebėti; *vigil, -ilis,* budįs; *rutilus* 3., rausvas (gelsvas); 113. *fores, -ium,* f., durys; 114. *atrium, -ii,* n., pryšakinė romėnų gyvenamojo namo dalis (kurioje buvo virtuvė, tarnai ir protėvių paveikslai), čia: rūmai (dangiški); *diffugio, -fugi, -fugitum* 3., išbėgioti, išsisklaidyti; *agmen, -inis,* n., būrys; *cogo, coëgi, coactum* 3., priversti, varyti pirm savęs, — *agmen cogere,* sudaryti būrio užpakalinę dalį (užpakalinę sargybą); 115. *statio, -onis,* f., stotis, sargyba;

Lucifer, rytinė žvaigždė, Venus; *novissimus = extremus, ultimus; exeo, -ivi (-ii), -itum, -ire,* nueiti, nusileisti; 116. *petere terras,* siekti (prie) žemės, t. y., nusileisti; *rubesco, -ui,* — 3., raudonuoti; 117. *extrema lūna,* mėnulis vos regimas; *evanesco, -ui,* — 3., pranykti; 118. *Titan,* Faetono tėvas, *Sol* (saulė), — nors ištikrųjų turėtų būti vadinamas *Titanius,* kaip Titano Hiperijono sūnus; *Horae,* Horos (valandos), Jupiterio dukters, laiko atmainų deivės, saugojo dangaus vartus ir pakinkydavo ir nukinkydavo Saulės (dievo) arklius; 119. *vomo, vomui, vomitum* 3., vemti, — *ignem vomere,* ugnį iškvėpuoti; 120. *sucus, -i,* m., sula; *satur* 3., sotus, pasotintas; *praesepe, -is,* n., lovys, prakartas; žodžių tvarka: *et quadrupedes, ignem vomentes, ambrosiae suco saturos, (a) praesepibus altis ducunt;* 121. *addere, -addunt,* čia: užmauna; *sono, sonui, sonitum* 1., skambėti; *frenum, -i,* n., brizgilas; 122. *medicamen, -inis,* n., vaistas, čia: balsamas; *sacer,* čia: užburtas, užkerėtas; 123. *contingo, -tigi, -tactum* 3., paliesti, patepti; *patiens alicuius rei,* nedbojąs ko; *rapidus* 3., čia: naikinąs, deginąs; *praesagus* 3., nujaučiąs, numatąs (su *genet.);* 125. *sollicitus* 3., susirūpinęs; *suspirium, -ii,* n., dūsavimas, — *suspiria repetere,* dūsauti; 126 *saltem,* mažiausia; *monitum, -i,* n., įspėjimas, patarimas; 127. *stimulus, -i,* m., akstinas, botagas; *lorum, -i,* n., vadžios, — *loris fortius uti,* tvirčiau laikyti vadžias; 128. *labor est = difficile est; inhibeo, -hibui, -hibitum* 2., sulaikyti, sutvarkyti; 129. *nec tibi placeat via,* nesirink kelio; *arcus, -us,* m., lankas, čia: žemės juosta, strefa; 130. *seco, secui, sectum* 1., kirsti, perkirsti; *limes, -itis,* m., *ruožas, kelias,* — *limes sectus est in obliquum,* kelias yra skersai perkirstas, t. y., kelias eina skersai; *curvamen, -inis,* n., vingis, lankas; 131. *contineo, -ui, -tentum* 2., čia: apriboti; *finis,* čia tarpas, erdvė; 132. *australis, -e,* pietų, pietinis; *arctos* (ir *arctus), -i,* žvaigždžių sietynas arti šiaurės polio, — *iuncta aquilonibus,* artima akvilonams; 133. *hac,* čia; *manifestum vestigium,* aiškus pėdsakas; 134. *ferre = accipere; aequi calores,* lygus šilimos kiekis; 135. *nec preme currum,* ir perdaug žemai nenusileiski; *molior* 4., su pastangomis ką nors daryti (stengtis), = *moliri currum,* nukreipti vežimą; *summum,* t. y., iki *„aethera“;* 136. *altius egressus,* jei tu peraukštai pakilsi; 137. *inferius,* jei tu peržemai nusileisi, *terras (cremabis); medio = in* medio; *tutissimus:* versti prieveiksmiu („saugiausiai“).

Faetono nusivylimas (150—192).

150. *Currum occupare,* sėstis į vežimą; *levis, -e,* lengvas, — čia: „mažai teapsunkintas“; *iuvenili corpore* (abl. causae) priklauso žodžiui *levem;* 151. *Statque super:* figūra *anastrophe* (kada, priešingai gramatinei žodžių tvarkai, vienas žodis dedamas paskui kito), vietoj *superstat,* t. y., *curru; manibus contingere habenas gaudet,* džiaugiasi, kad gali laikyti rankose (duotas) vadžias; 152. *invitus* 3., nenoris, nenoriai leidžiąs; *grates* = *gratias agit; inde* = *de curru,* nuo vežimo (dėkoja tėvui, nenoriai davusiam jam vežimą; „nenoriai“, nes tėvas galėjo nujausti Faetono nelaimę); 153. *volucer, -cris, -cre,* sparnuotas, — čia *„volucres“* pareiškia nepaprastą arklių greitumą (lygų paukščių greitumui); žodžių tvarka: *interea volucres Solis equi, Pyrois et Eous* et *Aethon...* Arkliai sudaro visą *quadriga;* jų vardai yra graikiški, ir kiekvienas turi savo reikšmę: *Pyrois,* „ugningas“; *Eous,* „rytas“; *Aethon,* „degąs“; *Phelgon,* „liepsnojąs“; 154. *hinnitus, -us,* m., žvengimas; 155. *flammifer,* ugningas, išduodąs ugnį; *repagula, -orum,* n., kartis, kuri buvo uždedama ant uždarytų durų arba ant vartų, — čia: *vartai* (pars pro toto); *„pulso* 1., mušti, — čia: spardyti (rodo: *pedibus pulsant); Tethys,* Klimenos motina, tad Faetonas buvo jos anūkas *(Tethys* priimdavo Saulės vežimą vakare, ji taipgi išleisdavo jį rytmetį); 157. *repello, -puli, -pulsum* 3., čia: atidarė (vartus), išleido; *copia coeli est facta,* dangaus erdvė pasidarė atvira, t. y., atsidarė laisvas kelias; 158. *viam corripere,* iškarto stvėrėsi kelio, t. y., tuoj pasileido keliu; 159. *obsto, obstiti,* — 1., pasipriešinti, stovėti priešais; *scindo, scidi, scissum* 3., perplėšyti, perdalyti; *levati* = *sublati,* pakildami; 160. *praetereunt ortos,* pralenkia vėjus; *isdem* = *iisdem de partibus,* iš tų pačių dangaus pusių (rytų); 161. *leve pondus erat,* sunkenybė, našta (t. y. Faetonas) buvo jiems (arkliams) perlengvas; *nec quod cognoscere possent* = *nec tale, ut id cognoscere* (pajausti) *possent;* 162. *gravitas, -atis,* f., sunkumas, našta; 163. *labo* 1., svyruoti, siūbuoti; *iustum pondus,* atatinkama sunkenybė (našta); 164. *instabilis, -e,* nepastovus, be pastovios linkmės, klaidus, — *instabiles naves,* supami į visas puses laivai (del jų perdidelio lengvumo: *nimia levitate: abl. causae); 165.* žodžių tvarka: *sic currus, onere adsueto vacuus, saltus dat in aëra et alte succutitur et inani*

(currui) similis est; saltus, -us, m., šokis, šuolis, — *saltus dare*, pašokėti; 166. *succutio, -cussi, -cussum* 3., šokinti, mėtyti; 167. *tero, trivi, tritum* 3., trinti, — *tritum spatium,* išvažinėtas (ištrintas) kelias (ruožtas); 168. *quadringi (equi),* ketvertas arklių; *ordo, -inis, m.,* čia: ruožas (kelias): *nec (eodem) ordine currunt, quo prius (currebant);* 169. *ipse* = Phaëton; *paveo* 2., bijoti; žodžių tvarka: *nec scit, qua* (kaip) *flectat* (valdyti) *commissas habenas, nec qua* (kur) *iter sit;* 170. *imperet:* coni. potentialis; 171. *radii* (solis); *Triones,* septynios žvaigždės šiaurės polyje, del to *gelidi,* ledingi; *calesco, calui,* — 3., šilti; 172. *tingo, tinxi, tinctum* 3., merkti mirkyti; *vetito aequore:* kadangi žvaigždynas šiaurės pusrutuly niekad nenusileidžia už horizonto (arba, kaip senovėje buvo tikima, į Okeaną); o tas reiškinys davė pagrindo šiai legendai: *Iunona,* pavydėdama *Kallistai* del Jupiterio jai reiškiamo palankumo, pavertė Kalistą meška, o kai paskum Jupiteris patalpino Kalistą tarp žvaigždžių, tai Junona prikalbino Tetidą ir Okeaną, kad jie neleistų meškai pasinerti po vandeniu, kad ji be perstojo klajotų po dangų; 173. žodžių tvarka: *et Serpens, quae polo glaciali proxima posita est; Serpens* = *Anguis,* Žalčio konsteliacija; 174. *piger* 3., tingįs, tingus, — *frigore piger,* nuo šalčio nejudomas, sustingęs (pastyręs); *formidabilis, -e,* baisus, pasibaisėtinas; 175. *fervor, -oris,* m., kaitra, karštis; *sumpsit novas iras,* įgijo naujo (nepaprasto) smarkumo (žiaurumo); 176. *turbatus* 3., išgąsdintas; *Bootes, -ae* arba *-is (Boote* šauksmininkas): žvaigždynas (konsteliacija), kuri yra tuoj už *Triones* (pats žodis reiškia: „jaučių varovas", „važiuojąs jaučiais"); 177 *tardus* 3., lėtas; *plaustrum, -i,* n., vežimas (sunkusis, su kroviniais), — čia: Vežimo konsteliacija, kurią romėnai vaizdavosi vežimu, jaučiais pakinkytu, o tiems jaučiams buvo „varovas", *tenebant* = *retinebant;* 179. *penitus penitusque,* labai labai giliai (po juo); 180. *palesco, -ui,* — 3., išblykšti (iš išgąsčio); *intremesco, -mui,* — 3., sudrebėti; 181. *oborior* 4., pakilti, — *tenebrae obortae sunt oculis,* tamsu (jam) pasidarė akyse; *per tantum lumen,* per (del priežasties) tiekos šviesos, — *per* (causale); 184. *Meropis,* t. y., *Meropis filius; dici cupiens,* noris būti vadinamas Meropo sūnumi (μέροψ žmogus, Meropis filius *„žmogaus sūnus"); 185. pinus, -us* arba *-i,* f., pušis, laivas (netiesiog. prasme); *praeceps* = *vehemens,* smarkus; 186. *dis votisque relinquere,* pavesti die-

vams ir maldoms; 187. *quid faciat:* coni. dubitat., veiksnys Faëthon; 188. *metior* 4., matuoti; 189. *modo — interdum = modo — modo;* žodžių tvarka: *modo prospicit (in) occasus, quos illi fato contingere non est; fatum est = fas est; occasus, ortus = occidentem, orientem;* 191. žodžių tvarka: *et ignarus, quid agat, stupet; stupeo, -ui,* — 2., sustingti, iš išgąsčio lyg negyvam pasidaryti („apsistalboti"); 192. *retinere valet = retinere potest.*

Pasaulio gaisras.

206. *Summa petere,* kilti aukštyn (į aukštybes); *declive, -is,* n., (daiktavardiškai), nuotaki (skardi) vieta; 207. *via praeceps,* prapulties kelias; 208. žodžių tvarka: *Luna admiratur, fraternos (= fratris) equos suis (equis) inferius currere; Luna* (mėnulio deivė) buvo sesuo Saulės dievo, ji važinėdavosi taip-pat savuoju vežimu; 209. *amburo, -bussi, -bustum* 3., apdeginti, apsvilinti, uždegti; *nubilus* 3., debesuotas, kaipo daiktvard. *nubila, -orum,* n., debesys; 210. žodžių tvarka: *tellus, ut quaeque altissima (est), (ita maxime) flammis corripitur,* juo aukštesnės yra kurios žemės dalys, juo daugiau liepsnomis užsidega; 211. *findo, fidi, fissum* 3., skaldyti, *pass.* plyšti, išsiskleisti; *rima, -ae,* f., plyšys, — *fissa agit rimas = finditur et agit rimas; rimas agere,* sudaro plyšius; *sucus, -i,* m., sula, sultis, drėgmė, — *sucis ademptis,* netekusi drėgmės (abl. abs. = causae); *areo, -ui,* — 2., džiūti; 212. *pabulum, -i,* n., ganykla, žolė; *canesco* 3., darytis baltam, vysti (apie žolę); 213. *seges arida,* pribrendę javai; *suo damno,* savo pražūčiai; 214. *parva queri,* apgailestauti (gailėtis) del mažų daiktų; 215. *incendia,* visuotinis (pasaulio) gaisras.

Faetono pražūtis išgelbsti pasaulį.

272. *Almus* 3., (iš *alo,* maitinti), maitinąs, gaivinąs; *Tellus,* čia kaipo deivė; *ut erat circumdata ponto* nors buvo Okeano apsupta, — *ut,* nuolaidos reikšmės, kuriam atliepia aukščiau stovįs *tamen;* 274. *condo, -didi, -ditum* 3., sudėti į vieną vietą, paslėpti; *viscera, -um,* viduriai; *opacus* 3., tamsus; *opacae matris (= terrae) viscera,* tamsios motinos... nes į žemės vidurį neprieina saulės spinduliai; žemė čia yra vaizduojama *motina,* o vandens šaltiniai jos vaikais; išdžiūvusios versmės, noréda-

mos išvengti galutinos pažūties, pasislėpė žemės viduriuose; 275. *collum, -i,* n., kaklas; *tenus* (su *abl.*), iki; *aridus* 3., sausas, išdžiūvęs; 276. *oppono, -posui, -positum* 3., statyti, dėti priešais, — *manum fronti opponere,* rankà užkloti kaktą; *tremor, -oris,* m., drebėjimas; 277. *concutio, -cussi, -cussum* 3., sudrebinti; *subsido, -sedi, -sessum* 3., nusėsti, nusileisti (nusmukti) žemyn. (Žemė, daugiausia nukentėjusi nuo pražūtingos ugnies, Neptūno pavyzdžiu, pakylėjo iki kaklui *(collo tenus),* norėdama melsti aukščiausiojo pasaulio valdovo, kad padarytų galą nelaimei; tačiau, negalėdama pakęsti liepsnos karščio, *opposuit manum fronti,* užsidengė rankà veidą, paskum *magno tremore subsedit,* su dideliu tranksmu nusileido, kad rastųsi toliau (atokiau) nuo saulės, bet tiktai *paululum, neperdaug toli,* kad nebūtų pertoli nuo Jupiterio, kurį žadėjo maldauti); *infra* = *inferius;* 279. *Si placet hac tibi,* jeigu taip nusprendei (jeigu tokia yra tavo valia); *cesso* 1., atidėlioti; 280. žodžių tvarka: *liceat (mihi) viribus ignis periturae igne (= fulmine) tuo perire,* jeigu man lemta yra nuo ugnies jėgų pražūti, tai tegul geriau leista man būnie pražūti nuo tavo žaibo; *clades,* čia: mirtis; *cladem que auctore levare:* ir (man) mirtį palengvinti tuo mano žinojimu, kad tu esi jos kaltininkas; 282. *equidem,* ištikrųjų; *resolvo = aperio;* 283. *vapor., -oris,* m., dūmai; *torreo, torrui, tostum* 2., džiovinti, svilinti, — *tosti crines,* apsvilę plaukai; *en,* štai; 284. žodžių tvarka: *et tantum favillae in oculis, tantum super ora; tantum favillae,* tiekos (tiek daug) pelenų. 304. *testor* 1., šauktis ko liudytoju; *nisi opem ferat* = *nisi auxilium ferat;* 307. *nubes terris latis inducere,* sutraukti debesis viršuj plačios žemės, — *inducere* su *dativu;* 308. *vibro* 1., virpinti, drebinti; 309. žodžių tvarka: *sed neque nubes tunc habuit, quas terris inducere posset, nec imbres, quos coelo dimitteret;* 311. žodžių tvarka: *et fulmen, ab aure dextra libratum, misit in aurigam; libro* 1., moti, — tikrai sakant: sverti, mėginti kokio nors daikto svorį, laikant jį rankose ir supant nuo apačios aukštyn; del to bendrai: supti, moti, ir ypač, kalbant apie ginklus, iš rankų mėtomus, nes romėnai mėtydavo savo durtuvus ir strėlas, pakėlę ranką aukštyn, ir pamodami juos prieš dešinę ausį *(librando ab aure),* kad tuo būdu galėtų paleisti (išmesti, nusviesti) su didesne jėga. 312. *auriga, -ae,* m., vežėjas (= Faetonas); *pariter,* tuojau; *animaque rotisque* (= *curru) expulit,*

tai vadinam. *zeugma*, — prasmė ši: *et eum, anima privatum, rotis expulit* (= *deiecit*); 313. *compesco, -pescui*, — 3., numalšinti, — čia gali būti „užgesinti"; *ignibus*, savo žaibų ugnimi; *ignes*, Faetono sukeltą ugnį; 314. *consterno* 1., baidyti, išbaidyti; *saltus, -us*, m., šokis, šuolis; 316. *revello, revelli, revulsum* 3., atplėšti; 317. *in hac parte* = *hic*, čionai; 318. *lacer* 3., sudriskęs, sudraskytas, suskaldytas; *vestigium, -ii*, n., pėdsakas, — čia: likučiai, skeveldros; 319. *rutilus* 3., rausvas, liepsnojąs; 320. *volvitur in praeceps*, rieda (ritasi) į prapultį (gelmes); *longo tractu*, ilgu ruožtu (t. y., palikdamas paskui savęs ilgą ruožtą degančių žiežirbų); 321. *fertur*, čia: lekia žemyn, krinta; 323. *diverso orbe* = *in diverso orbe*, priešingoje pasaulio dalyje, t. y., tolimuose vakaruose; *maximus*, — čia: galingas, pažyminys žodžiui *Eridanus*; 324. *excipio, -cepi, -ceptum* 3., priimti; *Eridanus*, mitinė upė vakaruose; *abluo, -lui, -lutum* 3., apiplauti. 325. *Naïdes*, vandenų nimfos; *trifida flamma*: žaibas buvo vaizduojamas trimis zigzagais; 326. *tumulo dare*, palaidoti; *carmen*, — čia: antrašas; *saxum, -i*, n., grabo (kapo) akmuo, kapas; 327. *quem si* = *etsi eum; tenuit*, valdė, galėjo valdyti; *excido, -cidi*, — 3., (su *abl. separationis*), iškirsti, — čia: nepasiekti tikslo; *ausum, -i, n.*, drąsus žygis.

Niobe.

NIOBĖ.

(Met. 146 — 312; čia 1 — 167).

Niobė buvo Frigijos karaliaus Tantalo ir Dionos, vienos iš Atlaso dukterų, duktė ir žmona Tebų karaliaus Amfijono; už savo išdidumą Niobė buvo Latonos nubausta tuo, kad visi jos vaikai buvo išžudyti, o ji pati paversta akmeniu.

1. *Lydia, -ae*, f., Lidija, šalis vakarų krašte Mažosios Azijos, su miestu *Sardes;* seniau ta šalis buvo vadinama *Maeonia; fremo, -ui, -itum* 3., murmėti, skambėti (skamba žinia apie Arachnės pavirtimą voratinkliu: Arachnė, Idmono duktė, garsi audėja ir siuvėja, drįsusi lenktiniuoti savo amatu su Minerva, buvo Minervos nubausta: buvo paversta voratinkliu, kurio vardą pati turėjo, — ἀράχνη voratinklis); 2. *rumor, -oris*, m., žinia, gandas, girdas; *magnum orbem*, daugybė kraštų (šalių), esančių apie Lidiją, kuriose plito girdas apie Arachnės pavirtimą; 3.

thalamus, -i, m. vedusiųjų kambarys, — čia: jungtuvės (sutuoktuvės); *illam* = *Arachnen;* 4. *Sipulys,* kalnas Lidijoje; *colebat* = *incolebat;* 5. *admoneo, -monui, -monitum* 2., patarti, pamokyti; *popularis, -e,* šio krašto, tautiškas, — kaipo daiktv.: tautietis (-tė); 6. *cedere,* čia: nusileisti, nusižeminti; *coelites* = *dei; verbis minoribus uti,* kukliau kalbėti; 7. *multa* = *multae res; animus,* čia: išdidumo (puikybės) pagrindas, *pluralis* čia rodo perdidelę puikybę; 9. *placeo, placui,* — 2. patikti; 10. *progenies, -ei,* f., giminės karta, čia: vaikai (bet niekuo ji taip nesididžiavo kaip savo vaikais); 11. *dicta foret* = *dicta esset; si non sibi visa fuisset* = *esset (felicissima matrum esset); sibi videri,* didžiuotis; 12. žodžių tvarka: *nam Manto, sata Tiresia, venturi praescia, divino motu concita, per medias vias vaticinata fuerat; satus* 3. (iš *serere,* sėti, gimdyti) poet. = *natus* 3. = *filius* arba *filia; praescius* 3., iš anksto žinąs, numatąs; *Manto,* Tirezijo duktė (*Tiresias,* aklas pranašas, gyvenęs Tebuose); 13. *concieo, -ivi, -tum* 2 (ir *-ivi,* — 4), judinti, jaudinti, — čia: įkvėpti; *motus, -us,* m., judėjimas, susijaudinimas; įkvėpimas; 14. *vaticinor* 1., pranašauti, kalbėti esant įkvėptam, skelbti; *per medias vias,* po gatves (Tebų); *frequens, -entis,* gausus, gausiai surinkęs, — čia prieveiksnio reikšme: „gausiai", „skaitlingai"; *Ismenides,* Tebų moterys, pavadintos čia taip del upės *Ismenos* vardo; 15. *Latonigenis:* Apolonui ir Dijanai, Latonos vaikams; 16. *prex, -ecis,* f., (poetų vartojam. vienaskaitoje), meldimas, maldavimas; *tur, turis,* n., smilkalas, *tura dare,* deginti smilkalą aukai (aukoti smilkalą); *laurus, -i* (ir *us),* m., laurų medis; laurų vainikas (laurų medis buvo pašvęstas Apolonui); *innecto, -nexui, -nexum,* įpinti, — *crinem lauro innect.,* apipinti (apvainikuoti) plaukus laurais; 18. *Thebaides* = *Thebanae; iussis frondibus ornant,* t. y., *frondibus (lauri) ornant tempora, ut iussae erant; tempora,* smilkiniai; 19. *tura flammis dare,* mesti smilkalą ant ugnies (*et tura sanctis flammis dant et verba precanta [dant]); precor* 1., melstis; 20. *ecce,* štai; *celeber, -bris, -bre,* dažnai (ir daugelio) lankomas, gausus, — *celeberrima turba comitum,* apsuptà labai gausios palydovų minios; *turba, -ae,* f., minia; 21. *spectabilis, -e,* puikiai atrodąs; *intexo, -texui, -textum* 3., išsiuvinėti, — *vestibus Phrygiis,* dativus (Frygiečiai buvo pagarsėję savo gražiais, margais, audiniais); 22. *sino, sivi, situm* 3., leisti; *formosus* 3., gražus; *moveo, -vi, -otum* 2., judinti; 23. *immito, -misi, -missum* 3.,

įleisti, paleisti, — *capilli immissi* = *demissi*, paleisti (palaidi) plaukai; *decorus* 3., gražus; 24. *consisto, -stiti,* — 3., stotis, atsistoti; *altus* 3., aukštas, išdidus, *oculos circumferre,* žvalgytis; 25. *auditi,* girdėtieji (apie kuriuos buvo girdėti), žinomi; 26. *per aras* = *in tam multis aris;* 27. *numen, -inis,* n., dievybė; *auctor* = *pater;* 28. *tango, tetigi, tactum* 3., paliesti, — *mensas tangere,* sėstis už stalų; 29. *Pleïdum,* septynios dukters Atlanto ir Plejonos, kurios buvo perkeltos į dangų kaipo septynios žvaigždės; *genetrix, -icis,* f., gimdytoja, motina, t. y. *Diona,* Atlanto duktė; 30. *aetherius* 3., eteriškas, dangiškas, — *aetherius axis,* dangaus ašis, dangus; *cervix, -icis,* f., sprandas, nugara; 31. *glorior* 1., girtis; 32. *metuere (metuo, -tui,* — 3) bijoti, gerbti; žodžių tvarka: *sub me domina regia Cadmi est; sub me domina,* mano valdžioj; *regia Cadmi,* Tebų rūmai (pilis), Kadmo pastatyti; 33. *moenia, fidibus mei mariti commissa, cum populis* (= et populus) *et a me et a viro reguntur; commito, -misi, -missum* 3., pavesti, — čia: sudaryti; *moenia commitere,* padaryti (pastatyti) mūrus; *fides, -ium,* f., stygos, citra, citros garsai; *maritus, -i,* m., vyras, pats; 35. *lumina* čia: akys; 36. *specto* 1. žiūrėti, stebėti, matyti; *eodem,* čia: prie to *(accedit* — prisideda), t. y., prie dieviškosios jos kilmės ir turtų; 37. *digna dea,* quantitas! *digna* (nom.), *dea* (abl.); *facies, -ei,* f., veidas, pavidalas; *huc,* prie to; *adicio, -ieci, -iectum* 3., primesti, pridėti; 38. *nurus, -us,* f., marti; 39. žodžių tvarka: *quaerite nunc, quam causam superbia nostra habeat et audete mihi praeferre Titanida Latonam, nescio quo Coeo satam; 40. nescio quis,* „nežinau, kas per vienas", reiškia paniekinimą: koks ten; *Coeus,* vienas iš milžinų, Latonos tėvas; *praefero, -tuli, -latum* 3., ką aukščiau statyti, vertinti (laikyti) su *dativu;* 42. *pario, peperi, partum* 3., gimdyti; 43. *coelo, humo, aquis* = *in coelo, in humo, in aquis;* 44. *exsul erat mundi,* buvo pasaulio tremtinė, t. y., klajojo po pasaulį; žodžių tvarka: *donec Delos, vagantem miserata, dixit: „tu hospita* (in) *terris erras, ego in undis"* et (ei) *instabilem locum dedit; vagor* 1., klajoti; 45. *hospita, -ae,* f., svetimtautė, svetima; 46. *instabilis, -e,* nepastovus; *deorum,* scil. *liberorum; facta* (est); 47. *parens, -entis,* tėvas, motina (gimdytojas, — ja); 49. *hoc,* būtent: *felix manebo; copia* (liberorum); 50. *quam cuiquam ut mihi; Fortuna* = *fortuna adversa* = *res adversae;* 51. *ut* (concessivum) *eripiat* (Fortuna); *multo plura relinquet,* scil. *quam Latonae;* 52. *exce-*

do, -cessi, -cessum 3., (aliquid), pranešti ką, būti aukštesniam (kilnesniam) už ką, tad: *mea bona iam metum excessere,* mano laimė yra galingesnė už visokį pavojų, — arba: yra laisva nuo visokio pavojaus; *fingo, finxi, fictum* 3., įsivaizduoti; *fingite, huic populo meorum natorum aliquid demi posse;* 53. *aliquid,* tas pats kaip ir: *aliquem e liberis; demo, dempsi, demptum* 3., nuimti, atimti; *populus,* čia: minia; 54. žodžių tvarka: *spoliata tamen non redigar ad numerum duorum,* (ad) *turbam Latonae; redigo, -egi, -actum* 3., sutraukti, suvesti į mažesnį skaičių, *pass.:* būti numažintam iki... 55. *disto* 1., būti atstume, skirtis; *orbus* 3., netekęs ko; apie motiną, netekusią vaikų: *bevaikė;* 56. *satis sacri est,* gana (tų) aukų; 57. *infectus* 3., nepabaigtas; 58. *murmur, -uris,* n., murmėjimas, šnibždėjimas; *veneror* 1., garbinti, gerbti, prašyti, melsti; 59. *indignor* 1., piktintis, pykti; *dea,* t. y., Latona; *vertex, -icis,* m., viršugalvis, viršūnė; 60. *geminus* 3., dvejybinis, dvigubas, kartu (drauge) gimęs, — *gemina proles,* abu vaikai (čia: Apolonas ir Dijana); *loquor, locutus sum* 3., kalbėti; 61. *en ego,* štai aš; *parens,* čia: gimdytoja, motina; *animosus* = *superbus* (išdidus); *vobis creatis* (abl. causae), — *animosa vobis creatis,* išdidi del jūsų gimimo, kad jus esu pagimdžiusi; 62. *et nulli dearum cessura nisi Iunoni; cedo cessi, cessum* 3. *(alicui)* 3., nusileisti kam, nusižeminti prieš ką (niekam nežadu nusileisti, išskyrus Iunoną). 63. žodžių tvarka: *dubitor, an dea sim, et aris per omnia saecula cultis arceor;* — *dubitor, an dea sim,* abejojama (apie mane žmonės abejoja), ar esu deivė (čia *dubitare* pavartotas kaip *verbum transitivum); colo, colui, cultum* 3., išdirbti; garbinti, — *cultus* 3., garbintas, šventas; 64. *arceo, -ui* 2., sulaikyti, neprileisti, atmesti; *succurro, -curri, -cursum* 3., ateiti į pagalbą, padėti; 65. *dirus* 3., nuožmus, baisus; *convicium, -ii,* n., panieka, pašaipa, 66. žodžių tvarka: *et ausa est, vos suis natis postponere; audeo, ausus sum* 2., drįsti; *postpono, -posui, -positum* (aliquem alicui), mažiau branginti, žemiau laikyti ką; 67. *reccido, -cidi, -casum* 3., atgal kristi, — apie nelaimes: atsitikti, — *quod in ipsam reccidat,* būtent: bevaike *(orba)* pasidaryti; 68. *exhibeo, -hibui, -hibitum* 2., parodyti, pareikšti; *lingua, -ae,* f., čia: plepėjimas, liežuvio nesutvardymas, — *linguam paternam exhibuit:* ji parodė, kaip ir jos tėvas (Tantalas) nesuvaldymą liežuvio (jos tėvas, Tantalas, pasirodė nemokąs valdyti liežuvio, nes išplepėjo žmonėms įvairias dievų pa-

slaptis, kurias girdėjo, valgydamas už bendrojo dievų stalo); 69. *refero, -tuli, -latum, -ferre,* pranešti; *relata, -orum: neutrum* daiktavardžio reikšmė (*relatis,* dativus); 70. žodžių tvarka: *longa querela mora est poenae* (ilgas skundas tik sugaištis yra bausmei, — tik sutrukdo bausmę); *poena, -ae,* f., bausmė; *mora, -ae,* f., sugaištis; *querela, -ae,* f., skundas, nusiskundimas; 71. žodžių tvarka: *et celeri per aëra lapsu Cadmeïda arcem contigerant, tecti nubilus; lapsus, -us,* m., puolimas, kritimas, — čia: skridimas; 72. *contingo, -tigi, -tactum* 3., paliesti, pasiekti (ką); *Cadmeïda, acc.* su graikų galūne, vietoj *Cadmeïdem* nuo *Cadmeïs, -idis,* kadmejinė, tebinė (Kadmo, Tebų); 73. žodžių tvarka: *planus lateque patens campus prope moenia erat; planus* 3., lygus, plokščias; 74. *adsiduus* 3., nuolatinis; *pulso* 1., mušti, belsti, — *campus equis pulsatus,* laukas, arklių numintas (ištrintas); *turba rotarum,* daugybė ratų, t. y., daugybė vežimų; 75. *ungula. -ae,* f., kanopa (kolektyvus *singularis); mollio* 4., minkštinti, — čia: sutrinti į dulkes; *subicio, -ieci, -iectum* 3., mesti po (apačion), padėti po, — *subiectus* 3., gulįs po (apačioj); *glaeba, -ae,* f., žemės gabalas, žemė; 76. *pars... conscendunt = alii conscendunt; genitus* 3. (iš *gignere,* gimdyti), pagimdytas su *ablativu,* kaip *satus, natus = filius; fortes* pažymi žodį *equos;* 77. *terga, Tyrio suco rubentia, premunt* (jie sėdasi ant arklių nugarų, padengtų purpurinėmis guniomis); *rubeo, -ui* —, 2., būti raudonam, raudonuoti; *Tyrius sucus,* tyrijiečių sultis, — čia *metonimiškai: purpurinė gunia;* 78. *moderor* 1., valdyti; 79. *certum in orbem,* tam tikrame rate (lenktynių ruožto); 80. *quadrupes, -edis,* keturkojis, — čia: arklys, žirgas; *spumo* 1., putoti; *coërceo, -cui -citum* 2., sulaikyti, sutvardyti, sulaikyti; 81. *ei mihi!* oj, vargas man! *conclamo* 1., drauge sušukti; 82. *tela = telum,* strėla; *figo, fixi, fixum* 3., įkalti, įsmeigti; *gerit,* neša: turi; *remitto, -misi, -missum* 3., išleisti (iš rankos); 84. *defluo, -fluxi, -fluxum* 3., nutekėti, čia: nusileisti, nukristi; *armus, -i,* m., petys, — *a dextro armo,* dešinėje pusėje; 85. *proximus* (huic); *inanis, -e,* tuščias, čia daiktavardžio reikšmė: oras (kur nieko nebuvo matyti; *pharetrae (sonitus pharetrae,* t. y., Apolono); *pharetra, -ae,* f., pintinys strėloms laikyti (saidokas): jis galėjo girdėti saidoko skambėsį, kaip dievas ėmė iš jo strėlas, bet paties dievo nematė; 86. *frena dare = habenas immitere* (cf. II, 37), paleisti vadžias (kad arklys kuogreičiausiai bėgtų), — *frena dare* (equo):

dabat, imperfect. de conatu; *Sipylus, -i,* m., Sipilas, antrasis Niobės sūnus, įšautas Apolono strėla; žodžių tvarka: *veluti cum rector (navis) nube visa* (išvydęs debesį) *praescius (imbrium) imbres fugit et carbasa pendentia undique deducit; veluti,* kaip, tarytum, lyg; *praescius* 3., numatąs; *imber, -bris,* m., lietus, liūtis, audra; 88. *deducit,* nuleidžia, kad bures ištiestų; *carbasus, -i,* m., plur. *carbasa, -orum,* plona drobė, burės; *qua,* kur nors; *aura, -ae,* f., vėjo pūstelėjimas; 89. *evitabilis, e,* išvengiamas; 90. *cervix, -icis,* f., kaklas, sprandas; *tremens* (iš *tremere),* drebąs; 92. *pronus* 3., palinkęs priekin, palinkęs; *collum, -i,* n., sprandas (gyvulių); *admitto, -misi, -missum* 3., leisti, paleisti, — *per colla admissa = per colla admissi equi; iuba, ae,* f., karčiai (arklio): pasilenkęs priekin, jis taip arti prisiglaudė (admittere) prie arklio kaklo ir karčių, kad per arklio galvą nukrito ant žemės; *colla iubasque* plur. vietoj singul.; 93. *volvo, volvi, volutum* 3., skleisti, risti, — *volvitur:* ritasi, krinta; *Phaedimus* φαίδιμος „poniškas": Fedimas, trečiasis Niobės sūnus (Apolono strėla nukautas); 95. *labor,* čia pratimas (joti), jojimas; 96. *opus iuvenale,* vaikiškas darbas, žaislas; *nitidus* 3., blizgąs; *palaestra, -ae,* f. (iš graikų παλαίω, *luctor,* rungtis), kūno lavinimas, gimnastika, rungtynės, — *nitidae,* taip pavadinta čia *palestra,* rungtynių vieta, nes ten stojantieji rungtynių tepdavosi savo kūnus aliejumi ir todel jie buvo vadinami *nitidi* (taigi šitas epitetas čia yra perkeltas ant pačios palestros); ištepti kūnai darėsi slidūs, ir todel sunkiau buvo kovotojams rungtis; 97. *contulerant pectora pectoribus,* priglaudė krūtinę prie krūtinės, — *luctantia (luctor,* rungtis, kovoti); *artus* 3., ankštas, glaudus; *nexus, -us,* m., susijungimas, apėmimas, glėbys; 98. *tendo, tetendi, tensum* ir *tentum* 3., tempti, įtempti; *concita,* paleista (priklauso žodžiui *sagitta);* 99. *traicio, -ieci, -iectum* 3., permesti, perverti, perdurti; 100. *ingemisco, -gemui,* — 3., dūsauti, atsidūsti; *incurvo* 1., iškreivinti; 101. *verso* 1., sukinėti, vartinėti, — *suprema lumina versare,* paskutinį kartą vartyti, atverti, akis (prieš mirtį); 102. *exhalo* 1., iškvėpuoti, išleisti kvapą (dvasią), numirti; 103. *adspicio, -spexi, -spectum* 3., įsižiūrėti, stebėti, matyti; *lanio* 1., draskyti, plėšyti; *plango, planxi, planctum* 3., mušti, — *laniata pectora plangere,* mušti(s) į krūtinę iki kraujo; 104. *advolo* 1., atlėkti, atbėgti; *gelidus* 3., šaltas, sustingęs; *complexus, -us,* m., susikabinimas, glėbys; *artus -us* m., sąnaris; *adlevo* 1., pakelti;

105. *pius* 3., doras, dievobaimingas; *officium, -ii,* n., pareiga, patarnavimas; *Delius = Phaebus;* 106. *intimus 3., (superl.* nuo *interior),* viduj, gilumoj esąs; *fatifer, -era, -erum,* pražūtingas, mirtį nešąs; *praecordia, -orum (prae* ir *cor),* n., širdies plėvė, širdis; 107. *quod,* t. y., *ferrum; simul = simulatque; educo, -duxi, -ductum* 3., ištraukti, išgauti; *pulmo, -onis,* m., plautis, plaučiai; *hamus, -i,* m., ašmuo; 108. *eruo, -ui, -utum* 3., ištraukti, išplėšti; *effundo, -fudi, -fusum* 3., išlieti; *cum anima cruor effusus est in auras = cum cruore anima effusa est in auras, — aura, -ae,* f., lengvas kvėpavimas, vėjo pūtimas, vėjas, *oras* (su kraujo tekėjimu išėjo dvasia lauk). 109. *intonsus* 3., neskustas, nenukirptas, jauniklis; *simplex, -icis,* pavienis, vienas; *non* priklauso žodžiui *simplex;* 110. *adficio, -feci, -fectum* 3., paliesti; *qua,* kur; 111. *nervosus* 3., gyslotas, raumeningas; *internodium, -ii,* n., blauzda; *mollis, -e,* minkštas; *poples, -itis,* m., kelys; 112. *tempto* 1., čiupinėti, mėginti; *exitiabilis, -e,* pražūtingas; 113. *iugulum, -i,* n., kaklas, gerklė; *tenus* (su *abl.*), iki, ligi (visados eina po daiktavardžio); *sagitta acta est,* strėla įsismeigė; 114. *expello, -puli, -pulsum* 3., išvaryti, išmesti; *eiaculor* 1., išmesti, išsprukti, — *se eiaculari,* iššauti; *in altum,* į aukštį, aukštai; 115. *emico, -cui,* — 1., iššokti, ištrykšti, — *sanguis emicat,* kraujas tryška; *terebo* 1., perverti, perdurti; *prosilio, -silui (-ivi, ii),* — 4., iššokti, ištrykšti; 116. *proficio, -feci, -fectum* 3., sudaryti; *precor* 1., prašyti, melsti; *bracchia tollere,* iškelti rankas, delnas; 119. *revocabilis, -e,* atšaukimas; 120. *arcitenens* (arcus ir *teneo),* laikąs lanką, — *arcitenens Apollo,* tikslus šaulys Apolonas; *minimus* čia: mažiausiai skaudus; 121. *non alte,* ne pergilu; 123. *certam facere = certiorem facere,* pranešti kam ką (poetų su *daikto* genetivu); *ruina, -ae,* f., suirimas, nelaimė; 124. *mirantem potuisse,* t. y., *mirantem, superos hoc potuisse facere et irascentem, quod tantum iuris haberent;* 126. *adigo, -egi, -actum* 3, privesti prie ko, atvaryti, — *ferrum per pectus,* perdurti krūtinę kardu; 127. *lux, lucis,* f., šviesa, — čia *lux = vita* (gyvenimas); 128. *disto,* — — 1, būti atstu (— atstume), skirtis (būti nepanašiam); 129. *modo,* tik ką, nesenai; *submoveo, -ovi, -otum* 2, atitraukti, atitolinti, pašalinti; *aris Latois = ab aris Latonae;* 130. *gressus, -us,* m., 4, žengimas, žingsnis, — *gressum ferre,* žengti; *resupinus* 3, palinkęs į užpakalį, užrietęs galvą (aukštyn), išdidus; 131. *invidiosus* 3, pavydus, — čia: pavydėti-

nas; *miseror, -atus sum, -ari* 1, gailėti (gailėtis), — *miserandus* 3, apgailėtinas (pasigailėjimo vertas); 132. *incumbo, -cubui, -cubitum* 3, palinkti, kristi ant ko (su *dativu); ordine nullo,* be skirtumo; 133. *osculum, -i,* n., bučkis; *dispenso* 1, išdalyti, išduoti, suteikti; *per omnes natos (= filios),* tarp visų sūnų; 134. *liveo* 2, būti mėlynam, mėlynuoti, — *livens, -entis,* pamėlynavęs; 135. *pascere* imperat. passiv. iš *pascere, pavi, pastum,* ganyti, ganytis, džiaugtis; 136. *satio* 1, pasotinti; *per,* apie priežastį (del priežasties); *funus, -eris,* n., laidotuvės, mirtis; 137. *effero, extuli, elatum, eferre,* išnešti (apie numirėlių išnešimą iš namų), — nešti į kapus, eiti į kapus; *exsulto* 1, šokinėti iš džiaugsmo, džiaugtis; 139. *plura,* t. y., septynios dukterys; 140. *funus,* čia: nelaimė (nuostolis); 141. *dixerat, et sonuit = vix dixerat, cum sonuit;* 142. *contento* iš *contendere (contendo, -tendi, -tentum* 3, tempti, įtempti; *ab arcu,* būtent, *Dianae;* 143. *malum, -i, n.,* nelaimė; *ater, atra, atrum,* juodas, gedulingas; 144. *torus, i, m.,* lova, mirties lova (morai); *demitto, -misi, missum* 3, nuleisti, — *crinem demittere,* paleisti plaukus (gedulą pažymint); 145. *viscus, -eris* n., (paprastai *plur.)* viduriai, — kūnas; 146. *moribundus* 3, mirštąs; *relanguesco, -langui,* — 3, apsilpti, apalpti; *impono, -posui, -positum* 3, uždėti, pridėti; 147. *solari = consolari,* raminti, džiuginti; 148. *conticesco, -ticui,* — 3, nutilti; *duplico* 1, padvigubinti, — pusiau palinkti; *caecus* 3, aklas, *pass.:* neregėtas, nepastebėtas; 150. *collabor, -lapsus sum,* — 3, nupulti; 151. *immorior,* — *mortuus sum,* — *mori,* numirti ant ko (su *dativu),* — *immoritur sorori,* miršta ant sesers (parpuolusi); *trepido* 1, drebėti, lakstyti šen ir ten; 152. *sex,* t. y., filiabus; *letum, -i, n.,* mirtis; *leto dare,* nužudyti, *pass.* pražūti; *patior, passus sum, pati* kentėti, kęsti, — *vulnera pati,* kęsti žaizdas; 156. *resido, -sedi, -sessum* 3, atsisėsti; 157. *exanimis, -e,* be dvasios; 158. *derigesco, -rigui,* — 3, sukietėti, sustingti; *malis* abl. causae, iš gailesčio, iš skausmo; 159. *color sine sanguine,* bekrauja spalva, išblyškimas; *lumen, -inis, n.,* šviesa, — čia: *lumina = oculi;* 160. *gena, -ae,* f., veidas (paprastai vartojamas *pluralis); imago, -inis,* f., paveikslas, pavidalas; 161. *interius,* viduj; *palatum, -i, n.,* gomurys; 162. *congelo* 1, užšaldyti, padaryti kietą, *intr.* sustingti; *desisto, -stiti, -stitum* 3, nustoti, paliauti; *venae moventur,* gyslos juda (plaka); 163. *flecto, flexi, flexum* 3, lenkti, sukti; *reddere motus = moveri;* 165. *fleo, flevi,*

fletum 2, verkti; *circumdatus* 3, apsuptas, pagautas; *turbo, -inis, m.*, smarkus (sukąsis) vėjas; 166. *in patriam,* t. y., į Lydiją; *rapio, rapui, raptum* 3, pagrobti, pagrobus nunešti; *figo, fixi, fixum,* 3, įsmeigti, įkalti, — čia: patalpinti; *cacumine = in cacumine,* viršūnėje (in cacumine montis Sipyli); 167. liquor — 3, būti skystam, tirpti, lietis, — *liquitur (in lacrimas),* verkia; *marmora* (plur. poet.), akmuo, uola; *mano* 1, varvėti, tekėti, — čia kaipo *trans.*: *lacrimas manare,* lieti ašaras (Mažojoje Azijoje, Sipylio kalnuose, viena uola savo pavidalu panaši į verkiančią moterį).

Deadalus, Icarus et Perdix.

(Met. VIII. 183 — 259).

Daedalus cum Perdicem, sororis filium, invidia ductus necasset, ex urbe patria Athenis aufugit ad Minoem, regem Cretensium, et labyrinthum aedificavit, quo inclusus retinebatur.

1. *Daedalus, -i,* garsus graikų architektas, kurs Kreto saloje pastatė labirintą; *interea,* tuo tarpu; *Creten* graikų *accusativus* vietoj lot. *Cretam; perodi, -odisse,* neapkęsti (*perosus* particip., turįs activ'o ir esamojo laiko reikšmės); 2. *exsilium, -ii, n.*, ištrėmimas; *tango, tetigi, tactum* 3, paliesti, — *tactus* čia: sujaudintas; *amore tactus loci,* sujaudintas ilgesiu savo gimtinei (išsiilgęs gimtinės); *locus natalis,* gimimo vieta, gimtasis miestas, gimtinė, tėvynė; 3. *pelagus claudit,* marios apsupa; *licet* (su *coni.*), tegul sau; 4. *obstruo, -truxi, -structum* 3, užstatyti, uždaryti; *certe,* bet, tačiau; 4. *pateo, -ui,* — 2, stovėti atviram; *ibimus = abibimus* (fugiemus); *illac,* tenai; 5. *possideat = licet possideat* (coni. concess.); 6. *dimitto, -misi, -missum* 3, nuleisti, nukreipti, — *animum dimittere,* atkreipti (nukreipti) savo mintis į ką; 7. *novo* 1, atnaujinti, pakeisti, — *naturam novare,* pakeisti gamtos dėsnius (*praesens „novat"* turi stengimosi reikšmės, — *conativum); pono, posui, positum* 3, padėti, sudėti; *penna, -ae,* f., plunksna; 8. *a minima coeptas = a minima penna coeptas;* 9. *clivus, -i,* m., kalnelis, aukštuma; *quondam,* kada, kada nors, kartais; 10. *fistula, -ae,* f., piemenų dūda (*fistula rustica*): ji buvo kiek panaši į plunksną, nes buvo sudaryta iš kelių vamzdžių, greta vienas prie kito sujungtų taip, kad po kiekvieno mažesnio sekė didesnis (ilgiu ir storiu), ir eilė tokių

vamzdžių rodė savimi pavidalą nuosaikaus pakilimo (delto *disparibus avenis); avena, -ae* f., aviža, avižos šiaudas, — čia: vamzdis; 11. žodžių tvarka: *tum (pennas) medias et imas lino et ceris adligat; pennae mediae,* plunksnos vidury; *pennae imae,* plunksnos galuose; *adligo* 1, pririšti, prijungti; *linum, -i,* n., linai, siūlas, virvė; *cera, -ae,* f., vaškas; 12. *curvamen, -inis,* n., kreivumas; *flecto, flexi, flexum* 3, lenkti, užlenkti; 13. *veras aves = veras avium alas; una,* kartu, drauge, išvien, — *una stare,* stovėti greta; 14. *ignarus* 3, nežinąs, nenujaučiąs; *tracto* 1, paliesti, žaisti; 15. *renideo, -ui,* —, 2, spindėti, — būti linksmam, — *os renidens,* veidas (iš džiaugsmo) nušvitęs; *modo... modo,* ar tai... ar tai; *vagus* 3, klaidžiojąs, — apie vėją: pučiąs; *aura, -ae* f., vėjo dvelkimas (pūtimas); 16. *capto* 1., gaudyti; *pluma, -ae,* f., plunksna; *pollex, -icis,* m., nykštys (pirštas); 17. *mollio* 4, daryti minkštą ką, glemžti, — mollibat = molliebat; *lusus, -us,* m., žaislas; 18. *coeptum, -i,* n., sumanymas, sumanytas darbas, — *ultimam manum coeptis imponere,* pabaigti darbą; 19. *opifex, icis,* m., tvėrėjas, meisteris; *libro* 1, sverti, privesti prie lygsvaros (pusiausviros), — *corpus suum in alas librare,* pakilti ant sparnų; 20. *mota aura = in mota aura,* t. y., ore, kurį plakė sparnais, — kurį judino; *pendeo, pependi,* —, 2, kaboti, karoti; 21. *instruo, -struxi, -structum* 3, čia: pamokyti; *limes, -tis,* m., riba, ežia, takas, kelias; *currere,* čia: plaukti, lėkti; 22. *demissus* 3, nuleistas žemyn, žemas, — *demissior,* peržemas; *ire,* čia: lėkti; 23. *gravo* 1, apsunkinti; *celsus* 3. aukštas; *aduro, -ussi, -ustum* 3, padengti, uždengti; 24. *inter utrumque,* t. y., *spatium* (viduriu); *nec te iubeo = et veto te;* 26. *me duce,* man vadovaujant; *carpo, carpsi, carptum* 3, skinti, rauti, plėšti, — *viam carpere,* dalelėmis mažinti (sau) kelią, keliaujant, — žengti pirmyn, lėkti; *pariter,* lygiai, drauge; *praeceptum, -i,* n., taisyklė, įsakymas; 27. *accomodo* 1, pritaikinti, 28. *gena, -ae,* f., (paprastai *plur.),* veidas, skruostai, — *genae seniles = genae senis; madesco, madui,* — 3. šlapti, — čia: ašaroti; 29. *tremo, -ui,* — 3. drebėti; 30. *levo* 1, pakelti, — *se pennis levare,* pakilti aukštyn (ant sparnų); 31. *ante,* pirmyn; *timere alicui,* būti neramiam (bijoti) del ko; 32. *proles, -is,* f., vaikas; *nidus, -i,* m., lizdas; 33. *damnosus* 3, žalingas; *erudio* 4. mokyti, išmokyti; 34. *respicio, -spexi, -spectum* 3. žvalgytis, — *respicere aliquid,* pažvelgti į ką; *ala, -ae* f., sparnas, — čia: *alae,* sparnų judėjimas, lėkimas;

35. žodžių tvarka: *hos aliquis vidit, dum tremula harundine pisces captat, aut pastor, baculo innixus, aut arator, stiva innixus, et obstipuit et credidit, deos esse eos, qui aethera carpere possent; aliquis,* čia: tūlas, nevienas; *tremulus* 3, virpąs, linkstąs; *harundo, -inis,* m., nendrė, daiktas iš nendrės padarytas, meškerė; 36. *baculum, -i,* n., (arba *baculus, -i,* m.), lazda; *stiva, -ae,* f., žagrės (plugo) rankena; *innixus* 3, pasirėmęs; 37. *obstipesco, -pui,* — 3, nustebti; *aethera carpere,* rėžti orą, t. y., lėkti; 38. žodžių tvarka: *et iam Iunonia Samos laeva parte (erat);* 39. *fuerant relictae = erant relictae;* 40. *dextra,* dešinėje (pusėje); *fecundus* 3, išteklingas, — *fecunda melle,* išteklinga (turtinga) medaus.

Dedalo skridimas tad ėjo nuo Kreto per Delą ir Parą Atenų linkui; čia betgi pakeitė savo ruožtą Dedalas ir skrido tarp Samo ir Lebinto ant Mileto; mat, poetui reikėjo nuvaizduoti jį (Detalą) atlėkusį netoli Ikarijos salos, kur (jūroje) žuvo ir buvo palaidotas Ikaras, nuo kurio ir savo vardą gavo sala. 41. *volatus, -us,* m., lėkimas, skridimas; 42. *cupido = cupiditas; traho, traxi, tractum* 3, traukti, patraukti, paskatinti, — *tractus,* čia: paskatintas, sujaudintas, pagautas; 43. *altius,* čia: peraukštai, — *iter altius egit,* peraukštai pakilo keliaudamas (skrisdamas); *rapidus* 3, labai greitas, smarkus, — čia apie saulę: karštas, kepinąs; *vicinia, -ae,* f., kaimynystė, artimumas; 44. *odoratus* 3, kvepiąs; *vinculum, -i,* n., ryšys; 45. *tabesco, tabui,* — 3. tirpti; *nudus* 3, nuogas, — čia: netekęs sparnų; *quatio, quassi, quassum* 3, judinti, drebinti (plasnoti); 46. *remigium, -ii,* n., irklas, — *remigium (alarum),* sparnai; *percipio, -cepi, -ceptum* 3, gauti, pagauti; 47. žodžių tvarka: *et ora (Icari) patrium nomen clamantia, caerulea aqua excipiuntur;* 48. *excipio, -cepi, -ceptum* 3, priimti; *quae (aqua = mare) traxit nomen: mare Icarium;* 50. *qua regione = in qua regione; requiram* coni. dubitativus; 52. *devoveo, -vovi, -votum* 2, burnoti, keikti; *sepulcrum, -i,* n., kapas; 53. *condo, condidi, conditum* 3, įdėti, paslėpti, — apie numirusius: palaidoti; *tellus,* t. y., *insula Icaria;* 55. *garrulus* 3, perdaug kalbąs (plepis), — apie paukščius: čiulbąs, giedąs; *perdix, -icis,* m. ir f., kurapka; *ilex, ilicis,* tam tikra ąžuolo rūšis su dygliuotais lapais; *ramosus* 3, šakotas; 56. *plaudo, plausi, plausum* 3, belsti, (delnais) mušti (katutes), — čia: *pennis plaudere,* mušti sparnais, plasnoti; *testor* 1, liudyti, rodyti; 57. *unicus* 3, vienintėlis; 58. *crimen, -inis,* n., kaltė, kaltės dalykas;

longus 3, ilgas, — čia: amžinas; 59. žodžių tvarka: *namque germana, fatorum ignara, progeniem suam, puerum bis senis natalibus actis, animi ad praecepta capacis huic (Daedalo) docendam tradidit; fatum, -i,* n., likimas; 60. *progenies, -ei,* f., ainiai, sūnus, — čia suprantamas *Perdix; Perdix* buvo Dedalo giminaitis; jis buvo garsus mechanikas; Dedalas, jo dėdė, iš pavydo jį užmušė ir jis Palados buvo paverstas jo vardo paukščiu (kurapka). — *Germanus,* tikras brolis; *germana,* tikroji sesuo; *diem natalem agere,* švęsti gimimo dieną; 61. *capax, -acis,* daug galįs savyje sutalpinti, — čia: gabus; 62. *spina, -ae,* f., nugarkaulis, — žuvies kaulas; *noto* 1, pastebėti, pažymėti; 63. *in exemplum trahere,* pasiimti sau pavyzdžiu; 64. *perpetui dentes,* iš eilės einą dantys; *serra, -ae* f., pjūklas; 65. *nodus, -i,* m., ryšys, sąnaris; 66. *vincio, vinxi, vinctum* 4, surišti, sujungti; 67. *ducere orbem,* pažymėti ratą. 68. *invidet (eius gloriae); praeceps, -cipitis,* krintąs strimagalviais, — *praecipitem mittere,* nutrenkti (nugramzdinti) į prapultį; *lapsum (illum lapsum esse); mentior* 4, meluoti, prasimanyti; 70. *faveo, favi, fautum* 2, būti palankiam, globoti ką; *avem reddere* = *in avem mutare* (paversti paukščiu); *in medio aëre,* ore (kada krito); *velo* 1, dengti, apdengti; 72. *vigor, -oris,* m., gyvumas, jėga; *velox, -ocis,* greitas; 73. *quod et ante (fuerat); remaneo, -mansi, -mansum* 2, pasilikti; 74. *alte,* aukštai; 75. *ramus, -i,* m., šaka; *cacumen, -inis,* n., viršūnė; *nidus, -i,* m., lizdas; 76. *propter (su accus.)* arti, prie; *volito* 1, lekioti (šen ir ten); *saepes* (arba *sepes), -is,* f., tvora; *ovum, -i,* n., kiaušinis; 77. *antiquus* 3, senovinis; *sublimis, -e,* kilnus, aukštas, — *sublimia,* visa, kas aukšta; *casus, -us,* m., kritimas, nuopuolis.

Midas.

(Met. XI. 85 — 193).

Midas, Gordijo sūnus, Frigijos karalius, yra žinomas del savo neišmintingo noro, kad visa, ką jis tik palies, pavirstų auksu. Įgijęs tą galią, tuoj pamatė nepatogumą: valgiai ir gėrimai, kuriuos paliesdavo, pavirsdavo auksu. Atsipalaidojo nuo šios savo dovanos, išsimaudęs Paktolo upėje; bet užtai tos upės smėlis galėjo gaminti auksą. Kitos legendos kalba apie Midą, nupeikusį Apoloną del jo rungtynių griežime su Panu. Apolonas tad nubaudęs Midą, suteikdamas jam asilo ausis.

1. *Hoc,* t. y., nubaudimas Trakijos Bakchančių, kurios buvo nužudžiusios Orfėją; *desero, -serui, -sertum* 3, apleisti, palikti:

Bakchas, perpykęs del Orfėjo nužudymo, nepasitenkina bakchančių, savo vaidilučių, pavirtimu (jo paties sudarytu) į medžius, bet dar apleidžia ir pačią įvykio vietą *(agros),* t. y., Trakiją. 2. *chorus, -i,* m., šokąs būrys, choras, būrys, — *cumque choro meliore,* t. y. bakchančių; *vinetum, -i,* n., vynynas; *Tymolus* (arba *Tmolus),* kalnas Lydijoje su upe *Pactolos,*—*Pactolon* graikų linksniavimas *(accus.).* 3. *petit* čia: vykti (eiti) kur; *quamvis,* nors — nuolaidos jungtukas, poetų vartojamas ir su indicativ'u; *aureus* 3, auksinis, auksą gamінąs; 4. *carus* 3, brangus; 5. *hunc,* t. y., *Bacchum; adsuetus* 3, įprastas, įprastinis, — *adsueta cohors,* įprastinis būrys (čia kaipo priedėlis žodžiams *Satyri Bacchaeque); Satyrus, -i,* m., Satiras, Bakcho draugas; *Baccha, -ae,* f., Bakcho vaidilutė, bakchantė; *frequento* 1, gausiai lankyti, — būti prie ko, — apsupti ką; 6. *Silenus, -i* m., Bakcho mokytojas ir neperskiriamas draugas; *titubo* 1, svyruoti, lenktis, — *(eum) titubantem et annis et mero: annis,* metų senumu, — *merus,* grynas, *merum (vinum),* grynas, nemaišytasis vynas, poetų = *vinum;* 7. *ruricola, -ae,* f., žemdirbys, kaimietis; *vincio, vinxi, vinctum* 4., rišti; 8. *Midas, -ae* m., Gordijo sūnus Frigijos karalius; *orgia, -orum,* n., paslaptingos religinės, nakties metu atliekamos, apeigos Bakcho garbei; *tradere alicui aliquid* = *docere aliquem aliquid* (mokyti); 9. *Eumolpus, -i,* m., Neptūno sūnus, Cereros karžygys ir kunigas, įsteigė Atenuose paslaptingas Eleuso apeigas *(Eleusinia mysteria). Eleusis* graikų miestas Atikoje, kur atsirado tos apeigos deivės *Demeter'ės* garbei. *Cecropius* 3, cekropiškas, atenietis (nuo *Cecrops,* pirmojo Atenų karaliaus; 10. *simul* = *simulatque;* 11. *adventu* abl. causae; *festus* 3., iškilmingas, — *festum, -i,* n., iškilmė, šventė; *genialiter,* nepaprastai, linksmai, — *festum genialiter agere,* linksmai švęsti šventę (linksmą įsteigti šventę); 12. *per bis quinque dies et iunctae ordine noctes,* t. y., per dešimt dienų ir tiekos naktų be pertraukos; 13. *sublimis, -e,* aukštas, aukštai esąs; 14. *Lucifer, -eri,* m., aušra, — *Lucifer undecimus:* vienuoliktą kartą; 15. *alumnus, -i,* m., auklėtinis; 16. žodžių tvarka: *huic (regi Midae) deus, gaudens altore recepto, gratum, sed inutile arbitrium muneris optandi fecit;* 17. *arbitrium, -ii,* n., valia, galėjimas, — *arbitrium alicuius rei facere,* leisti ką (daryti); *munus, eris,* n., dovana, malonė; *altor, -oris,* m., maitintojas; *recipio, -cepi, -ceptum* 3, atgal priimti, atgauti; 18. *donis male usurus,*

part. fut. act. dažnai išreiškia daikto paskyrimą, o todel: ketindamas blogai naudotis dovana; 19. *effice vertatur* = *effice ut vertatur; contingo, -tigi, -tactum* 3., paliesti; *fulvus* 3., geltonas; 20. *adnuo, -nui, -nutum* 3, palenkti galvą, reiškiant sutikimą, sutikti; *solvo, solvi, solutum* 3, išrišti, atlikti; 21. *indolesco, -dolui,* — 3, gailėtis; 22. *laetus* 3, linksmas, laimingas; *Berecyntius heros,* t. y., *Midas* (frigietis); 23. *fides, -ei,* f., čia: ištikimybė; patikimumas; 24. žodžių tvarka: *(ab) ilice non alta virgam fronde virentem detraxit;* 25. *ilex, -icis,* f., ąžuolas; *detraho, traxi, -tractum* 3, nutraukti, nulaužti; *vireo, -ui,* — 2, žaliuoti, — *fronde virens: žaliuojąs;* 26. *palluit:* pageltonavo, — *palleo, -ui,* — 2, blykšti (taipgi ir *pallesco, -ui,* —); 27. *glaeba, -ae,* f., žemės gabalas; *contactus, -us,* m., palytėjimas; *potens, -entis,* galįs, sėkmingas; 28. *massa, -ae,* f., krūva, — čia: aukso krūva; *arens, -entis,* sausas, subrendęs; *arista, ae,* f., varpa; *Ceres, -eris,* čia: javai, duona; *demo, dempsi, demptum* 3, atimti, nutraukti; 30. *postis, -is,* f., durys; 31. *admovere digitos alicui rei,* priartinti pirštus prie ko, paliesti ką pirštais; *radio* 1, spindėti, blizgėti (pav., nuo aukso); 34. *vix spes suas animo capit,* vos sugeba (mintimi) aprėpti savo viltis; *fingo, finxi, fictum* 3, įsivaizduoti; 36. *extruo, -struxi, -structum* 3, įsteigti, — *mensam dapibus exstruere,* prikrauti stalą valgių; *egeo, egui,* — 2, stokoti, — *nec egens,* išteklingas; *torreo, torrui, tostum* 2, džiovinti, kepti, — *tostae fruges,* duona, kepsniai; 38. *Cerealia munera,* maistas, duona; *rigeo, -ui,* — 2, kietėti, sustingti; 39. *convello, -velli, vulsum* 3, perplėšti, — čia: įkąsti; *paro* 1, ruošti, paruošti, gaminti, — su *inf.*, ketinti, žadėti, norėti; 40. *lamina, -ae,* f., skarda; *premebat,* — čia: dengė; 41. *auctorem muneris* = *Bacchum,* t. y., *vinum* (Bacchus = vynas, kaip Ceres = maistas); 42. *fusilis, e,* skystas; *rictus, -us,* m., atverta burna, lūpos; *fluitare* = *fluere;* 43. *attonitus* 3, nustebęs, persigandęs; *novitas, -atis,* f., naujovė; *divesque miserque,* turtingas ir kartu pavargėlis; 45. *relevo* 1, palengvinti, — *famem relevare,* numalšinti alkį; *aridus* 3, sausas, — *sitis arida,* troškulys; 46. *torqueo, torsi, tortum* 2, sukti, mėtyti, kankinti; 47. *splendidus* 3, blizgąs, spindįs; 49. *speciosus* 3, gražus, blizgąs, — *speciosum damnum,* blizganti bėda (vargas); *eripe* = *eripe me; peccasse fatentem,* prisipažįstantį nusidėjus, t. y., sugrūdusį nusidėjėlį; 51. *restituo, -ui, -utum* 3, atstatyti (į pirmykštį padėjimą); *solvo, solvi, solutum* 3, iš-

rišti, atimti, — *munera solvere,* atimti dovanas (būtent, galią viską keisti į auksą); *pactum, -i,* n., sutartis, pa(si)žadėjimas; *fides, -ei,* f., čia: išpildymas, — *munera data fide pacti,* dovanos, duotos del išpildyto pasižadėjimo; 52. *male optato auro = auro quod male optaverat,* — *male* = savo paties nelaimei; *circumlino, -levi, -litum* 3, aplipdyti, apdengti; 53. žodžių tvarka: *vade ad amnem magnis Sardibus vicinum,* t. y., į Paktolo upę; 54. *iugum, -i,* n., kalnų kaukara; *obvius labentibus undis,* priešais krintančias bangas, prieš vandenį; *ortus, -us,* m., pradžia, kilmė, — *fluminis ortus,* versmė; 57. *subdo, -didi, -ditum* 3, padėti po, — *caput fonti subdere,* įmerkti galvą į vandens versmę; *spumiger* 3, nešąs putą, putojąs; *qua,* kur; *exire,* — apie upę: ištrykšti; *eluo, -lui, -lutum* 3, nuplauti; *crimen, -inis,* n., kaltė; 58. *vis aurea,* aukso duodamoji (gaminamoji) jėga; *tingo, tinxi, tinctum* 3, sušlapinti, apšlakinti, — nudažyti; 59. *cedo, cessi, cessum* 3, užleisti, nueiti, — *in amnem cedere,* pereiti į upę; 60. žodžių tvarka: *nunc quoque arva pallentia glaebis auro madidis rigent, semine iam veteris venae percepto; percipio, -cepi, -ceptum* 3, perimti, persiimti, įgauti į save; *semen, -inis,* n., sėkla, pradas, — *semine percepto* abl. abs. concessiv.; *vena, -ae,* f., gysla, aukso gysla, — aukso smėlis; 61. *arvum, -i,* n., laukas, dirva; *rigeo, -ui,* —, 2, kietėti, būti kietam; *palleo, pallui,* —, 2, būti išblyškusiam, geltonam (čia: nuo aukso), — blizgėti; *madidus* 3, primirkęs, drėgnas, — *auro madidus,* aukso prisiėmęs; 62. *perosus* 3, (particip.) iš *perodisse,* neapkęsti, bjaurėtis; 63. *rura colebat Panaque: colebat* priklauso žodžiams *silvas et rura = incolebat,* ir žodžiui *Pana = venerabatur* (zeugma); 64. *pinguis, -e,* riebus, netiesiogine prasme: neišlavintas, kvailas; žodžių tvarka: *et praecordia mentis stolidae domino rursus, ut antea, nocitura erant; praecordia, -orum,* plėvė apie širdį, širdis; 65. *stolidus* 3, kvailas, — *praecordia stolidae mentis,* širdis pilna kvailių sumanymų (norų); 66. *fretum, -i,* n., marios; *prospicio -spexi, -spectum* 3, žvalgytis (tolyn) su *accus.,* — *late prospiciens freta,* toli veizėdamas (žvalgydamasis) į marias: *rigeo, -ui,* — 2, būti sustingusiam, — riogsoti; 67. *adscensus, -us,* m., lipimas į kalną, įėjimas, siena; žodžių tvarka: *Tmolus, late prospiciens freta, arduus in alto adcensu riget et, utroque clivo extensus, hinc Sardibus, illinc parvis Hypaepis finitur; clivus, -i,* m., nuotakumas; *extendo, -tendi, -tensum* 3, tęstis, — *extensus* 3,

tęsiąsis, nusileidžiąs (žemyn); *finio* 4, ribotis, — *Tmolus finitur Sardibus,* Tmolus ribojas Sardais; 69. *iacto* 1, mėtyti, — netiesiog. prasme: girtis (*iactare alicui aliquid,* girtis kam kuonors); 70. *leve carmen,* lengva, linksma daina; *harundo, -inis,* f., nendrė, — netiesiog. prasme: piemenų dūdelė; *cero* 1, vaškuoti, vašku lipdyti (klijuoti), — *cerata harundo,* nes piemenų dūdelė buvo sudėta iš 7-nių vamzdelių, tarp savęs sulipdytų; *modulor* 1, giedoti, niūniuoti (prisitaikinant prie takto, ritmo); 71. *prae* su *accus.,* palyginus; *Apollineos cantus = cantus Apollinis;* 72. *ad impar certamen venire,* ateiti į nelygią kovą (pradėti nelygią kovą); 73 *senior = senex;* 74, *quercus, -us* f., ąžuolas, — netiesiog. prasme: vainikas iš ąžuolo lapų; 75. *cavus* 3, tuščias, dubus; *tempora, -um,* n., smilkiniai; 76. *deus pecoris = Pan; in iudice nulla mora est,* iš teisėjo pusės nėra jokio atidėliojimo, teisėjas yra gatavas; 77 *insono, sonui, sonitum* 1, suskambėti, — *calamis insonare,* pūsti dūdelę; 78. *barbaricus* 3, = *barbarus,* svetimtautiškas, neišlavintas, laukinis; *adesse* (su *dativ.*), būti prie ko, — *canenti adesse,* būti prie giedančio, klausytis giedančio (griežančio); 79. *delenio* 4, švelninti, maloninti, žavėti; *post hunc,* t. y., *post huius cantum;* 80. *sua silva,* t. y., medžiai, apsupą jo veidą; *flavus* 3, geltonas, — *caput flavum,* gelsvi plaukai; 82. *verro, verri, versum* 3, vilkti (traukti), šluoti; *palla, -ae,* f., ilgas rūbas; *murex, -icis,* f., marių sliekas, duodąs purpurinę spalvą, — netiesiogine prasme: purpurinė spalva, purpura; *saturo* 1, sotinti, — netiesiog. pras.: dažyti; 83. *fides, -is,* f., styga, citra; *gemma, -ae,* f., brangus akmuo; *dentes Indi,* dramblio kaulas; 84. *a laeva,* t. y. *parte; plectrum, -i,* n., lazdelė, kuria buvo suduodama per citros stygas; 85. *aritifex, -cis,* m., meisteris, menininkas; *status, -us,* m., stovėjimas, padėjimas, — čia: išvaizda, elgimasis, — *status ipse (Phaebi status) artificis* fuit, jo išvaizda buvo kaip menininko; *stamen, -inis,* n., audimas, — netiesiog. prasme: siūlas, styga; *doctus,* pratęs, prityręs; 86. *sollicito* 1, judinti, krutinti; *dulcedo, -dinis,* f., saldumas, saldybė, malonumas; *captus* 3, pagautas, sužavėtas; 87. *submitto, -misi, -missum* 3, nuleisti, nusileisti prieš ką (aukštesnio, pranešančio); *canna, -ae,* f., nendrė, netiesiog. prasme: dūdelė; 88. *sanctus* 3, gerbtinas; 89. *arguo, -ui, -utum* 3, kaltinti, peikti; 92. *in spatium trahere = in longitudinem,* ištiesti į ilgį, išilginti; *villus, -i,* m., gaurai; *albeo, -ui* —, 2, baltuoti, baltam

darytis, — *albens, -entis,* baltuojąs, baltas, pilkas; 95. *induo, -ui, -utum* 3, apsivilkti (*indui aliquid* arba *aliqua re*) — *aures indui,* gauti ausis; *lente,* lėtai, iš lėto; *aselli* = *asini* (deminutivum, paniekinimo reikšmės); 96. *celat,* t. y., *aures* (ausis); *pudor, -oris,* m., gėda; *onero* 1, apsunkinti, — čia paženklinti; 97. *tiara, -ae,* f., rytų gyventojų aukšta kepurė; 99. *prodo, -didi, -ditum* 3, išduoti, išduoti paslaptį; 100. *dedecus, -oris,* n., gėda, — netiesiog. prasmė: subjaurojimas; *eferre sub auras,* išgarsinti, paskelbti; 101. *secedo, -cessi, -cessum* 3, užleisti, pasitraukti į šalį; 103. *parva voce,* tykiu balsu; *immurmuro* 1, pašnibždėti; *haurio, hausi, haustum* 4, semti, iškasti, — *hausta terra,* išrausta (iškasta) žemė (duobė); 104. *indicium, -ii,* n., parodymas, išpažinimas, — *indicium suae vocis,* paslaptis savo paties balsu išduota; *regero, -gessi, -gestum* 3, atmesti; 105. *obruo, -rui, -rutum* 3, pridengti, užpilti; *scrobis, -is,* f., pakalnė, duobė; *operio, operui, opertum* 4, uždengti, užpilti; 106. *creber* 3, tankiai apaugęs; *harundo, -inis,* f., nendrė; *lucus, -i,* m., gojus, — čia: raistas; *tremulus 3,* drebąs, svyruojąs; 107. *pleno anno,* metams pasibaigus; *maturesco, -ui,* —, 3, bręsti; 108. *agricola, -ae,* m., pajuokiamai pavadintas šiuo vardu tarnas, kurs paslaptį lyg pasėjo į žemę, — sėjikas; *motus,* t. y., *lucus;* 109. *coarguo, -ui, -utum* 3, parodyti, išduoti paslaptį, apreikšti.

EX LIBRIS TRISTIUM.

Ovidius de vita sua.

(Trist. IV, 10).

Šitas eilėraštis, kuriame kalba poetas apie save, eina iš to laiko, kada jau trečius metus gyveno ištremtas Tomi mieste, ir yra svarbiausias šaltinis poeto gyvenimui pažinti. Eiliavimo būdas čia yra „distichon“ (žiūr. įvadą šių knygų pradžioje).

1. Žodžių tvarka: *ut noris, qui fuerim ego, ille tenerorum lusor amorum, quem legis, accipe posteritas; lusor, -oris,* m., žaidėjas, — *lusor amorum,* kūrėjas meilės dainų; *tener* 3, minkštas, švelnus; 4. *milia (passuum);* 5. *editus* 3, = *natus;* 7. *si quid id est,* jeigu tai ką reiškia; *ordinis (equestris);* 9. *nec* = *sed non; primus,* (apie amžių), pirmgimis; 12. *libum, -i,* n., aukos kepalas, kuris buvo aukojamas dvasiai — globėjai (*genius*) gimimo dienoj; 13. žodžių tvarka: *haec (dies) est (ea) de quinque*

festis (diebus) Minervae; tai buvo penkių dienų šventės Minervos garbei, vadinamos *Quinquatrus,* — prasidėdavo kovo 19 dieną; 16. *insignes ab arte viri,* garsūs mokslo vyrai, arba mokytojai (retorikos, gramatikos ir filosofijos, — o šitie mokslai buvo vadinami „artes liberales“); 17. *frater* buvo vardu *Lucius; eloquium* = *eloquentia; viridis,* jaunas (žaliūkas); *tendere,* siekti ko turėti palinkimą (gabumą) kam; 18. *verbosus* 3, žodingas; 19. *caelestia sacra,* tarnavimo Mūzoms, arba poezijai, poeto profesija, 20. *furtim,* vogčiomis, slapta *trahebat(me);* 21. *quid,* ko, kam; *tempto* 1, mėginti; 23. *motus eram,* įsitikinau; *Helicon,* kalnas Beotijoj, laikomas Mūzų būstine, t. y. poezija, poeto profesija; 24. *modus, -i,* m., eiliavimo būdas (todel: *scribere verba soluta modis* = *scrib. oratione soluta,* rašyti proza); 25. *numerus, -i,* m., ritmas, — *carmen ad aptos numeros veniebat,* eilėraštis ėjo tinkamu ritmu; 29. *clavus, -i,* m., purpuriniai apsiuvimai tunikoje, todel: *tunica cum lato clavo* = *tunica laticlavia;* 30. *et* = *sed;* 31. *decem annos vitae geminaverat* poetiškas pasakymas vietoj: *ad vicesimum annum* pervenit; 34. *de viris tribus,* — pavadinti čia *triumviri capitales,* kurių žinioj buvo belaisviai, o taip pat perėjimas iš vergų į laisvųjų luomą; 35. *curia,* senato rūmai, — netiesioginė prasme senatorių vertybė; 37. *patiens (laboris);* 38. *fugax eram* su *genet.,* bėgau nuo, nemėgau; *sollicitus* 3, sujaudintas, neramus; *ambitio, -onis,* siekimas (urėdo); 40. *otium, -ii,* n., laikas laisvas nuo tarnybos, atspėjamas laikas; *iudicium, -ii,* n., — čia: palinkimas; 41. *foveo, fovi, fautum* 2, slaugyti, ugdyti, gerbti; 42. *vates* = *poëtae;* 43. *grandior aevo,* vyresnis amžiumi; 45. *solitus (est);* 46. *sodalicius* 3, priklausąs draugystei (draugų būreliui), — *sodalicium, -ii,* n., draugystė, draugų susijungimas; 47. *heroo,* t. y. *versu* arba *carmine,* herojinės eilės, arba *hexameter,* — netiesiog. prasme: epopeja; *iambus,* — čia: eilėraštis jambinis; 48. *convictus, -us,* m., bendras sugyvenimas, — netiesiogine prasme draugų (prietelių) ratelis; 49. *et* = *etiam; numerosus* 3, pilnas skambumo (harmonijos); *tenuit,* žavėjo; 50. *ferio* 4, mušti (lazdele per stygas), — netiesiog. prasme: *carmen ferire,* kurti dainą; *cultus* 3, papuoštas; 51. žodžių tvarka: *nec dedere fata amara Tibullo tempus amicitiae meae; amarus* 3, kartus; *tempus,* — čia: ilgesnis (laiko) tarpas; 53. *successor, -oris,* m., įpėdinis; 54. *ab his,* po jų; *series, -ei,* f., eilė; 55. *maiores* — *minores (na-*

tu); 56. žodžių tvarka: *et non tarde Thalia mea facta est nota; Thalia,* komedijos Mūza, — netiesiog. prasm.: poezija, daina; 59. *moverat ingenium,* sužadino įkvėpimą; 60. *mihi = a me;* 61. *vitiosus* 3, ydingas; 63. *fugere,* eiti į ištrėmimą; 69. *utilis,* gera šeimininkė; 71. *sine crimine,* be papeikimo; 72. *non firma,* t. y., neilgai; *torus, -i* m., priegalvis, lova, — čia: moterystė, 73. *mecum permansit,* pasiliko man ištikima; 75. *me* priklauso žodžiams *fecit avum; bis fecunda,* du kart patapusi motina; *prima iuventa,* abl. temp.; 77. *complerat sua fata,* sulaukti likimo skirtojo amžiaus (metų); *genitor:* jo tėvas buvo pasiekęs 90 metus; *lustrum, -i,* n., nusivalymo auka, kas penki metai atliekama, kai cenzoriai pabaigdavo surašinėti piliečius, tad, netiesiog. prasme: penkerių metų laiko tarpas; 79. *fleturus fuit = flevisset;* 80. *iusta, -orum,* n., kaipo daikt.: kas pagal įstatymus ir papročius reikia daryti, būtent: *iusta funebria,* atidavimas paskutinio patarnavimo (per laidotuves): *iusta ferre,* atiduoti paskutinį patarnavimą; 81. *tempestive,* atatinkamu laiku (metu); 82. *periere = mortui sunt;* 85. *exstinctis = mortuis;* 86. *gracilis, e,* švelnus, menkutis; 87. žodžių tvarka: *si vos, parentales umbrae, mea fama contigit; mea fama,* žinia apie mane; *contingo, -tigi, -tactum* 3, paliesti, pasiekti, prieiti prie ko; *umbrae parentales = umbrae parentum;* 88. *sunt* = kalba, mini (kalbami, minimi); 93. *canities, -ei,* f., žilumas, žilė; *meliores anni,* jaunystės metai; 95. žodžių tvarka: *et post meos ortus victor equus vinctus Pisea oliva decies abstulerat praemia* (poetiškas kalbos būdas): nuo mano gimimo praėjo 50 metų (Olimpo žaidimai įvykdavo kas ketveri metai, bet poetas čia olimpijadę laiko = *lustrum,* penkeri metai; *Pisea vinctus oliva,* apvainikuotas Pizos alyva, — *Pisa* buvo miestas artimas vietai, kur įvykdavo Olimpo žaidimai; 97. žodžių tvarka: *cum ira laesi principis iubet me quaerere Tomitas ad laeva maris Euxini positos; ad laeva,* kairiajame krante (t. y. pietų pusėje); *positos = sitos; cum maris..* cum inversum; 101. *famulos nocentes = famulorum noxas (noxa, -ae,* f., žala, kaltė, nusižengimas); 103. *indignor* 1, laikyti nevertu dalyku; 106. *temporis arma,* ginklai, atatinką mano padėtį (t. y., pasidavimas ir kantrybė); 107. *quot... stellae (sunt); occultus polus,* t. y., pietų kraštas; 109. *tacta (est) mihi = a me;* 110. *Sarmatis* nominativus (genet. Sarmatidis), čia = *Sarmatica ora; iuncta* su dativu (Getis) = *vicina (Getis);*

pharetratus 3, apsiginklavęs lanku ir strėlomis; 111, *hic*, Tomuose; 112. *quo possum (levare);* 113. žodžių tvarka: *quamvis nemo est, cuius ad aures id (quod: carmen) referatur; referri ad aures*, prieiti iki ausų, būti išgirstam; 114. *absumo decipioque diem*, nepastebimai praleidžiu dieną; 116. *lucis* = *vitae; taedia habent me* = *taedium capit me;* 117. *gratia tibi* (est); 122. *ab exsequiis*, tuoj po mirties; 123. *praesentia* = *praesentes*, amžininkai; 124. *mordeo, momordi, morsum* 2, kąsti, kenkti; 125. *ferre*, išduoti; 126. *malignus* 3, piktavalis; 129. *siquid* prijunk *veri; praesagium, -ii*, n., nujautimas; 130. *ut*, nors (ut concess.); 132. *grates* = *gratias agere*, dėkoti; *candidus* 3, — čia: užjaučiąs, draugas.
